

Hvad virker i beskæftigelsesindsatsen for aktivitetsparate unge?

En virkningsevaluering af Rute 42

Thomas Nielsen

Thomas Wolff

Vejleder: Thomas Bredgaard

Speciale 2015 – Politik & Administration

Aalborg Universitet

Standardtitelblad

til seminaropgaver, praktikrapporter, projekter og specialer
Titelbladet placeres i opgaven umiddelbart efter selvvalgt forside

Til **obligatorisk** brug på alle ovennævnte opgavetyper på:

- BA - politik og administration
- BA – samfundsfag som centralt fag og tilvalgsfag
- Kandidat – politik og administration
- Kandidat – samfundsfag som centralt fag og tilvalgsfag
- Cand. it i it-ledelse
- BA – offentlig innovation og digitalisering

(Alle felter skal udfyldes)

Uddannelse: Politik og Administration	Semester: 10
Udarbejdet af (Navn(e))	Modul
Thomas Nielsen	10
Thomas Wolff	10
Opgavens art (seminaropgave, projekt, bachelorprojekt, praktikrapport eller speciale): Speciale	
Titel på opgave: Hvad virker i beskæftigelsesindsatsen for aktivitetsparate unge? En virkningsevaluering af Rute 42	
Vejleders navn: Thomas Bredgaard	
Afleveringsdato: 2/7 2015	
Antal normalsider (excl. bilag, indholdsfortegnelse og litteraturliste): 92	
Antal anslag (excl. bilag, indholdsfortegnelse og litteraturliste): 220.734	
Tilladte normalsider jf. studieordning/formalia i moodle: 100	

Indholdsfortegnelse

SUMMARY	3
TABEL- OG FIGUROVERSIGT	5
BILAGSOVERSIGT	5
1 PROBLEMSTILLING	6
1.1 GENNEMGANG AF EKSISTERENDE LITTERATUR	9
2 PROBLEMFORMULERING	11
2.1 PRÆSENTATION AF RUTE 42	11
2.2 UNDERSØGELSENS OPBYGNING	13
3 TEORETISK UDGANGSPUNKT	14
3.1 EVALUERING	14
3.1.1 EVALUERING SOM BEGREB	15
3.1.2 EVALUERINGENS FIRE BØLGER	16
3.2 EFFEKTEVALUERING	17
3.3 VIRKNINGSEVALUERING	18
3.3.1 VIRKNINGSEVALUERINGS TEORETISKE OPHAV	19
3.4 ANALYSESTRATEGI	23
3.4.1 FORANDRINGSTEORI	25
4 UNDERSØGELSESDSIGN	27
4.1 KVALITATIVT CASESTUDIE	27
4.2 INTERN VALIDITET	28
4.3 EKSTERN VALIDITET	28
5 METODISKE OVERVEJELSER OG REDSKABER	31
5.1 INFORMANTER	31
5.2 SEMISTRUKTUREREDE INTERVIEWS	32
5.3 FOKUSGRUPPEINTERVIEWS	32
5.4 INTERVIEWGUIDES	33
5.5 MENINGSKONDENSERING	34
5.6 METODISKE REDSKABER I DET SOCIALE ARBEJDE	34
5.7 DOKUMENTER TIL TEST AF PROGRAMTEORIEN	35
5.8 EFFEKTMÅLING AF RUTE 42'S PROGRAMTEORI	36

6 ANALYSEDEL 1 - KONSTRUKTION AF RUTE 42'S PROGRAMTEORI	41
6.1 MÅLGRUPPE	41
6.2 AKTIVITETER OG DELMÅL	44
6.2.1 SAMTALER	44
6.2.2. VIRKSOMHEDSPRAKTIK	45
6.2.3 UNDERVISNING	46
6.3 VIRKSOMME MEKANISMER OG MODERATORER	47
6.3.1 FLEKSIBEL TILPASNING	47
6.3.2 RELATIONSdannelse	51
6.3.3 MOTIVATION	54
6.3.4 INDGÅ PÅ EN UDDANNELSE ELLER ARBEJDSPLADS UNDER ORDINÆRE RAMMER	57
6.3.5 FASTHOLDELSE	59
7 ANALYSEDEL 2 - TEST AF RUTE 42'S PROGRAMTEORI	62
7.1 EFFEKTmåLING AF RUTE 42'S INDSATS	62
7.2 TEST AF DE VIRKSOMME MEKANISMER OG MODERATORER	65
7.2.1 FLEKSIBEL TILPASNING	65
7.2.2 RELATIONSdannelse	73
7.2.3 MOTIVATION	80
7.2.4 INDGÅ PÅ EN UDDANNELSE ELLER ARBEJDSPLADS UNDER ORDINÆRE RAMMER	86
7.2.5 FASTHOLDELSE	89
8 YDERLIGERE REFLEKSIONER OVER RUTE 42'S PROGRAMTEORI	94
8.1 MODSTRIDENDE TILGANGE I INDSATSEN	94
8.2 RUTE 42'S TIDSRAMME	97
9 KONKLUSION	102
10 PERSPEKTIVERING AF EVALUERINGENS RESULTATER	105
LITTERATURLISTE	107

Summary

This thesis sets out to evaluate an active labour market intervention for vulnerable youth called Rute 42. In 2013, Rute 42 was created in Aalborg Municipality to help young people with social and mental problems, and who were placed on passive cash benefits. The thesis is inspired by the approach of realistic evaluation and through the setup and test of a program-theory, the thesis wants to extract general mechanisms of what works for this group. The question of the thesis is therefore: Does Rute 42 have an effect on the unemployed vulnerable youth? If so, what works and which conditions need to be in place for it to work?

The problem is relevant because there is only little knowledge about how to get vulnerable young people in Denmark a job or enrolled in education. Since a reform in 2013 of the active labour market policy, there has been more focus on this particularly group and the notion that an active intervention can change the tide and help the vulnerable young into an education and job. The present analysis showed that Rute 42 were successful at getting 72% of the vulnerable young into jobs, education, or an active labour market intervention. Then the main task was to find the mechanisms that make Rute 42 work. In the setup of the program-theory, there were extracted five mechanisms:

- Flexible adjustment: The activities in Rute 42 are modified to the needs of the young people and in consideration of their specific problems. This helps the participants to attain knowledge of their own strengths and limitations.
- Create a relationship: By creating a close relationship to the vulnerable young, the counselor gains knowledge and insight in the life of the young. By helping them with their problems, it will help the young master their everyday life.
- Motivation: Through the relationship, the counselor gets access to the hopes and dreams of the young people, which can be used to initiate activities. This gives the young clarification about wishes for future job or education and further motivate them to master their everyday life.
- Be part of a workplace or education under ordinary conditions: By placing the young people in real situation through an internship or a learning environment, the participants can test their motivation and get clarification regarding future jobs or education. Further, they raise their social skills by being in a community.

- Maintenance: The counselor has an important task to support the young in the difficult transition from Rute 42 to job, education, or another intervention. This can promote the youth to stay in the elected new activity.

For each of the above mechanism to work, some specific conditions need to be in place. The conditions activate and give strength to the direction of the mechanism. In summary, the program-theory was confirmed, even though there were a few minor implementation errors. The counselors of Rute 42 do not follow their own official description of when the young people can get in contact with them. Another error was found in the implementation of their maintenance mechanism. The young people had a hard time letting go of the bond they created to the counselor, but this error might be outweighed by an unofficial maintenance scheme.

The mechanisms are terms of general action and can therefore be generalized from the case to other active labour market schemes for vulnerable youth. As the findings rest on a single case study, it may entail context specific findings that are not accounted for, but the mechanisms are found in other studies of vulnerable youth, which confirms the findings in this thesis.

Tabel- og figuroversigt

Tabel 1: *Antal unge personer på kontanthjælp i hele landet*, side

Tabel 2: *Antal personer på uddannelseshjælp pr. kvartal i hele landet*, side

Tabel 3: *Teori- og implementeringsfejl*, side

Tabel 4: *Udslusningstal Rute 42*, side

Tabel 5: *Antal aktivitetsparate unge i Aalborg Kommune*, side

Figur 1: *Den realistiske evalueringscyklus*, side

Figur 2: *Programteori for Rute 42*, side

Bilagsoversigt

Alle bilagene er vedlagt på USB-stik

Bilag 1 - Interview Ung 1

Bilag 2 - Interview Ung 2

Bilag 3 - Interview Ung 3

Bilag 4 - Interview Ung 4

Bilag 5 - Interview Ung 5

Bilag 6 - Interview Ung 6

Bilag 7 - Interview Ung 7

Bilag 8 - Interview Rådgiver 1, 2 og 3

Bilag 9 - Interview Rådgiver 4 og 5

Bilag 10 - Interview Projektleder

Bilag 11 - Interview Projektpsycholog

Bilag 12 - Interviewguide Deltagere

Bilag 13 - Interviewguide Rådgivere

Bilag 14 - Interviewguide Projektleder

Bilag 15 - Interviewguide Projektpsycholog

Bilag 16 - Intern evaluering af Rute 42

Bilag 17 - Roller for rådgiver i Rute 42

Bilag 18 - Psykologens Rolle

Bilag 19 - Progressionsmål bundet op på aktiviteter ved Rute 42

Bilag 20 - Udslusningsdata

1 Problemstilling

Nærværende undersøgelse omhandler udfordringer inden for ungdomsarbejdsløshed. Mere specifikt vil der blive set på gruppen af udsatte ledige unge, ofte kategoriseret aktivitetsparate, og hvad der virker i indsatsen for denne gruppe. Dette søges gjort gennem en virkningsevaluering, som undersøger, hvad i indsatsen der virker, for hvem, og under hvilke omstændigheder (Bredgaard et al 2015b: 1). Evalueringen vil blive bygget op omkring Rute 42, som er en indsats for aktivitetsparate unge, under Jobcenter Aalborg. I arbejdet med denne indsats ønskes det at udlede generelle anbefalinger om, hvad der virker i indsatsen for de aktivitetsparate unge. I det nedenstående vil der foregå en argumentation for bevæggrundene bag specialets valgte fokusområde.

Ungdomsledighed har længe været et omdiskuteret emne inden for beskæftigelsesindsatsen og er kun blevet mere aktuel i årene efter den økonomiske krise, hvor de unge blev hårdere ramt end de øvrige ledighedsgrupper. Mens det samlede antal personer i den erhvervsaktive alder på offentlig forsørgelse i perioden fra 2007 til 2012 steg med 5%, er antallet af unge på kontanthjælp steget med næsten 50% (Danmarks Statistik 2015). Blandt de unge kontanthjælpsmodtagere er det særligt gruppen af aktivitetsparate, altså de svageste unge, som har været stigende:

Tabel 1: Antal unge personer på kontanthjælp i hele landet

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
		Antal personer	Antal personer	Antal personer	Antal personer	Antal personer	Antal personer	Antal personer
Jobparat	16-29 år	33.637	34.459	47.858	48.915	47.361	46.454	30.221
Aktivitetsparat	16-29 år	26.161	28.226	33.748	40.496	46.119	50.292	50.852

Kilde: Jobindsats

Mange forskellige beskæftigelsesindsatser har forsøgt at hjælpe denne gruppe unge i gang med uddannelse eller job, men det har vist sig som en svær opgave, hvorfor ledigheden blandt de udsatte unge fortsat er stor (BM 2014). Ud fra ovenstående ledighedstal, kan der indikeres en beskæftigelsesmæssig udfordring ift. at få de mest ressourcetsvage unge ledige integreret på arbejdsmarkedet. Sideløbende med denne beskæftigelsesmæssige udfordring, er der i de senere år ligeledes kommet en øget politisk opmærksomhed på denne ledighedsgruppe. Den politiske agenda er rykket mod, at det ikke længere er acceptabelt, at unge ledige placeres på en passiv offentlig ydelse. I dag bliver det forventet, at denne gruppe af unge ligeledes bliver en del af en aktiv beskæftigelsesindsats. Det øgede politiske fokus på gruppen af ledige udsatte unge kan f.eks. ses i beskæftigelsesministerens fire årlige beskæftigelsesmål til kommunerne, hvor et af punkterne i de

seneste fem år har omhandlet ungdomsarbejdsløshed. Her benævnes gruppen af udsatte unge i dag specifikt, hvorimod de tidligere blot blev set som en del af den gængse indsats for ledige unge. I 2013 lød anbefalingen fra ministeren f.eks. således:

Kommunerne skal arbejde for at fremme en mere tværgående og helhedsorienteret indsats, da målet om, at flere unge skal i uddannelse, kræver et tættere samarbejde mellem jobcenter, Ungdommens Uddannelsesvejledning og andre dele af den kommunale forvaltning samt med uddannelsesinstitutionerne. (BM 2012: 1)

I ovenstående citat bliver indsatsen for de ledige unge beskrevet i generelle termer. Dette står i kontrast til ministerens mål for ungdomsarbejdsløshed i 2015, hvor der tages højde for, at de unge kan have problemer udover ledighed:

Jobcentrene skal have maksimalt fokus på at sikre implementeringen af kontanthjælpsreformen og dermed understøtte, at unge ikke bare påbegynder, men også gennemfører en ordinær uddannelse, samt at unge med komplekse problemstillinger af faglig-, social eller helbredsmæssige karakter får den nødvendige hjælp og støtte, så vi sikrer, at flere unge kommer i varig beskæftigelse. (BM 2014: 1)

Det øgede politiske fokus på også at inddrage af de mest ressourcetsvage unge ledige i den aktive beskæftigelsesindsats, kommer ligeledes til udtryk i de kategoriseringer der anvendes i indsatsen for ledige unge. Tidligere har der f.eks. eksisteret kategorier, hvor de svageste unge ofte blev placeret i en kategori, som typisk medførte en form for passiv forsørgelse:

Godt hver femte kontanthjælpsmodtager får i dag ikke hjælp til at komme videre og væk fra kontanthjælp. De er af kommunen visiteret som 'midlertidigt passive' og friholdes fra en aktiv indsats, der kan bringe dem tættere på arbejdsmarkedet. (BM 2013: 1)

Denne tilgang blev dog radikalt ændret med indførelsen af Kontanthjælpsreformen primo 2014, hvor synet var, at alle unge nu skulle inddrages i en indsats frem mod uddannelse, og at det dermed ikke længere var acceptabelt at de mest ressourcetsvage ledige unge blev parkeret på en passiv ydelse:

Den unge og kommunen skal, trods den unges udfordringer, have et mål om, at den unge på sigt skal i ordinær uddannelse – også selvom vejen til uddannelse kan være lang. (BM 2013: 5)

Med kontanthjælpsreformen blev der ligeledes indført et nyt kategoriseringssystem, hvor alle de unge ledige bliver mødt som parate - også de mest udsatte. Kategorierne hedder; *åbenlyst uddannelsesparat, uddannelsesparat* og *aktivitetsparat*. I gruppen af aktivitetsparate, som er i fokus i nærværende undersøgelse, bliver de unge placeret, som typisk har den længste vej til at kunne gennemføre en uddannelse:

De aktivitetsparate, er unge, der ikke vurderes at være uddannelsesparate, fordi de unge har faglige, sociale eller helbredsmæssige problemer. Der er tale om unge, der har behov for ekstra støtte og hjælp i længere tid end 1 år, inden de kan påbegynde en uddannelse på ordinære vilkår. (Beskæftigelsesudvalget 2014b: 1)

Ser man på ledighedstallene efter indførelsen af Kontanthjælpsreformen, er det de aktivitetsparate der har vist sig som den største gruppe:

Tabel 2: Antal personer på uddannelseshjælp pr. kvartal i hele landet

	1. kv 2014	2. kv 2014	3. kv 2014	4. kv 2014	1. kv 2015
	Antal personer	Antal personer	Antal personer	Antal personer	Antal personer
Uddannelsesparat	18.856	18.846	17.527	16.978	18.140
Åbenlys uddannelsesparat	6.173	5.791	5.302	4.821	4.801
Aktivitetsparat	24.425	25.477	25.570	24.521	24.378

Kilde: Jobindsats.dk

Af denne grund var de aktivitetsparate også den klart største udgiftspost i 2014, fordelt på uddannelseshjælpskategorierne. De offentlige udgifter for de aktivitetsparate var på 2,7 mia. kr. i 2014, hvorimod udgifterne til de uddannelsesparate lå på 1,1 mia. kr. (Jobindsats.dk).

Ovenstående har indikeret en beskæftigelsesmæssig udfordring ift. de aktivitetsparate unge, som har været en stigende gruppe siden den økonomiske krise, og som har været svære at integrere på arbejdsmarkedet. Derudover er der kommet en øget politisk opmærksomhed på, at også de mest udsatte ledige unge, skal have en aktiv indsats for at komme i uddannelse og job. Det er ikke

længere acceptabelt at de blot placeres på en passiv ydelse. Hensigten med disse overvejelser er således at indikere, hvorfor det netop er nødvendig med viden om, hvad der virker i indsatsen for denne gruppe. En pointe som ligeledes bakkes op af nedenstående gennemgang af eksisterende litteratur, som beskæftiger sig med, hvad der virker i indsatsen for gruppen af aktivitetsparate unge.

1.1 Gennemgang af eksisterende litteratur

Da udgangspunktet for nærværende undersøgelse er, hvad det specifikt er, der virker for de aktivitetsparate unge, vil litteraturgennemgangen også udelukkende omhandle den viden der eksisterer vedr. denne gruppe. Derfor er der også sket en naturlig afgrænsning tidsmæssigt, i det de aktivitetsparate unge først nævnes i forbindelse med indførelsen af Kontanthjælpsreformen, som blev vedtaget i 2013 (BM 2013: 1). Af denne grund sker der ligeledes en naturlig afgrænsning ift. litteratur i en dansk kontekst. Den litteratur der er blevet gennemgået kunne have omhandlet, hvad der generelt virker i beskæftigelsesindsatsen for ledige unge, eller tillige udsatte unge. Men grundet den komplekse sammensætning af gruppen aktivitetsparate, som bl.a. indeholder unge som tidligere var placeret på en passiv ydelse, ville meget af den litteratur være misvisende ift. undersøgelsens målgruppe. Pointen med litteraturgennemgangen er således blot at understrege, at der eksisterer begrænset med litteratur, som specifikt omhandler denne gruppe. En naturlig konsekvens, da kategoriseringen 'aktivitetsparate unge' kun har eksisteret siden primo 2014. Med disse overvejelser in mente, vil den begrænsede litteratur, som inddrager aktivitetsparate unge i deres undersøgelse, blive præsenteret i det nedenstående.

I Kontanthjælpsreformen beskrives det, at indsatsen for de aktivitetsparate skal have fokus på uddannelse og at vejen dertil er en koordineret og systematisk indsats (BM 2013: 5). Aftalepartierne mener dermed, at den unge skal have en sammenhængende indsats med både uddannelsesrettede tiltag og hjælp til øvrige problemer såsom økonomi og helbred. De unge har i denne forståelse nogle komplekse problemstillinger, som kan afhjælpes gennem en individuel indsats, som tager udgangspunkt i de unges ressourcer og udfordringer. I 2013 blev der nedsat en ekspertgruppe, af den daværende regering, til at udrede den aktive beskæftigelsesindsats, for bl.a. finde ud af, hvad der virker i indsatsen for udsatte grupper. I marts 2015 udkom ekspertgruppens rapport om borgere på kant af arbejdsmarkedet, som også indbefatter aktivitetsparate unge (Nye veje mod job 2015). I undersøgelsen advokeres der bl.a. for, at denne gruppe har gavn af en virksomhedsrettet indsats (Nye veje mod job 2015: 97). Konklusionen drages på baggrund af flere

effektstudier, som har vist sig i gennemsnit at have positive beskæftigelseseffekter på tværs af forskellige grupper af udsatte borgere. Der er således ingen konkrete effektstudier af aktivitetsparate unge, og anbefalingen bygger således på de positive effekter for udsatte ledige og sygemeldte. Ekspertgruppen anbefaler desuden en tværfaglig indsats, som sikres gennem en koordineret og systematisk tilgang. Anbefalingen indeholder dog visse forbehold: *“Det er ekspertgruppens opfattelse, at der fortsat er begrænset viden omkring effekterne af en tværfaglig indsats for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet”* (Nye veje mod job 2015: 137). Anbefalingen kommer ligeledes frem i et kvalitativt studie af analyseinstituttet Deloitte (Deloitte 2015). Studiet kommer frem til, at det har en positiv virkning på de unge aktivitetsparate, hvis de modtager en tværgående indsats.

Den korte gennemgang af eksisterende litteratur, har således været med til at understrege pointen om, at der findes begrænset viden om, hvad det specifikt er der virker i indsatsen for aktivitetsparate unge. Gennemgangen har således påvist et videnshul om, hvad der virker i beskæftigelsesindsatsen for gruppen af aktivitetsparate unge. I forhold til nærværende undersøgelse er det særligt interessant, at der ikke specifikt er fundet litteratur der beskæftiger sig med, hvad der virker, for hvem, og under hvilke omstændigheder. Undersøgelsen kan således bidrage til netop denne del af forskningen.

2 Problemformulering

Ud fra ovenstående indblik i problemstillingen, vil undersøgelsen arbejde ud fra følgende problemformulering:

Virker Rute 42 for unge aktivitetsparate, hvad virker i indsatsen, og hvilke betingelser skal være til stede for at det virker?

Da problemformuleringen tager udgangspunkt i beskæftigelsesindsatsen Rute 42, vil der i det nedenstående foregå en grundig beskrivelse af indsatsen.

2.1 Præsentation af Rute 42

Ledige unge i Aalborg Kommune skal henvende sig på Uddannelseshuset, som er et samarbejde mellem Jobcenter Aalborg, Socialcenteret og UU-Aalborg, og er stedet, hvor alle kommunes ledige unge bliver samlet under ét tag. Her bliver de unge vurderet ift. deres forudsætninger til at kunne starte på en uddannelse. De unge der bliver vurderet til ikke umiddelbart at kunne gennemføre en uddannelse på ordinære vilkår, og derfor har behov for en længerevarende indsats, er dem som typisk kategoriseres som aktivitetsparate. Det er blandt disse unge vi finder Rute 42's målgruppe.

Rute 42 er et særligt tilrettelagt projekt under den beskæftigelsespolitiske kategori vejledning og opkvalificering. Indsatsen har været aktiv siden primo 2013 og er finansieret af Aalborg Kommune som en del af beskæftigelsesindsatsen. De aktivitetsparate, som visiteres til Rute 42, er kendetegnet ved at omhandle psykisk sårbare unge, som ikke umiddelbart kan indgå i et af de andre beskæftigelsesrettede tilbud, som Uddannelseshuset udbyder. Derudover har de unge ofte udfordringer såsom misbrug, mangelfuld skolegang og svært ved at håndtere sociale og personlige problemstillinger (Rute 42 2014a: 2). Formålet med at oprette Rute 42 var netop at tilbyde disse udsatte unge en indsats, som tidligere blot var blevet placeret på en passiv ydelse (Rute 42 2014a: 44). Det officielle mål for Rute 42 er at mindst 75 procent af disse unge skal udsluses til én af nedenstående aktiviteter:

- *påbegynde og gennemføre en relevant uddannelse*
- *komme i ordinær beskæftigelse eller*
- *indgå i Aalborg Kommunes øvrige beskæftigelsesrettede tilbud med henblik på endelig afklaring af uddannelse/beskæftigelse*

Rute 42 har sine egne lokaler i Aalborg midtby, som er indrettet med bløde møbler, bordfodbold og automater med gratis kaffe og vand. Indsatsen består af en projektleder, seks rådgivere og en projektpsycholog. Projektlederen og tre af rådgiverne er uddannet socialrådgivere. Blandt de resterende tre rådgivere er der en socialformidler, en historiker og en civilingeniør. Rådgiverne er opdelt i to teams, med tre på hver. Hvert team har et kontor, hvor de tre rådgivere har deres station. Ved at have disse teams, giver det rådgiverne god mulighed for at sparre med hinanden, og her kan deres forskellige uddannelsesbaggrund og erfaringer bidrage med nuancerede perspektiver på de unges indsats. Der er i gennemsnit omkring 90 unge i indsatsen, hvilket svarer til at hver rådgiver har ansvaret for omkring 15 unge. Til sammenligning viser en undersøgelse fra Dansk Socialrådgiverforening, at den gennemsnitlige sagsbehandler har omkring 53 unge af gangen (Dansk Socialrådgiverforening 2014: 12). Rute 42 adskiller sig derfor ved at have et væsentlig lavere antal unge pr. sagsbehandler, end i den gængse sagsbehandling. Rådgivernes opgave i Rute 42 adskiller sig ligeledes fra en almindelig sagsbehandler, da de unge her får tilknyttet én fast rådgiver. Rådgiveren fungerer således både som myndighedsperson, mentor, og jobkonsulent for den unge ift. beskæftigelseslovgivningen (Rute 42 2014b: 1). Rute 42 skiller sig ligeledes ud fra den gængse beskæftigelsesindsats for unge, ved at der arbejdes med en forholdsvis lang tidsrammen. De unge tilbydes således en indsats på ca. 12 måneder i Rute 42, med mulighed for forlængelse.

I Rute 42 arbejdes der ud fra, at hver enkelt ung skal have en individuelt tilrettelagt indsats, hvorfor der i indsatsen ikke er to forløb der er ens (Rute 42 2014a: 4). Derfor er der heller ikke fastsat et bestemt antal timer, de unge skal deltage i en given aktivitet om ugen. Den tid de unge er i en aktivitet, er bestemt ud fra den unges ressourcer og behov. Omdrejningspunktet i indsatsen er rådgiverne, som i kontakten og relationen til de unge, kan hjælpe dem gennem forløbet, og støtte dem gennem de aktiviteter de deltager i.

I indsatsen arbejder rådgiverne bl.a. med motivationsarbejde og relationsdannelse ift. de unge. I denne sammenhæng arbejdes der ud fra at rådgiverne altid skal være tilgængelige for de unge, da de problematikker denne målgruppe risikerer at støde på, ofte kræver en hurtig reaktionstid (Rute 42 2014a: 3). Det gælder både ved personlig henvendelse, opkald, eller sms. Herudover skal rådgiverne i Rute 42 have kompetencer til at kunne håndtere unge med psykiske udfordringer. Dette sker bl.a. i et tæt samarbejde med indsatsens fuldtidsansatte psykolog, som også har sit kontor på Rute 42. Projektpsychologens primære rolle er sparring med rådgiverne, og sekundært, at have afklarende og støttende samtaler med de unge. Når de unge er færdige i Rute 42 kan de blive tilbudt et efterværn, som ligeledes varetages af rådgiverne. Her kan de unge få tilknyttet deres

rådgiver som mentor i 3-6 måneder. Meningen med efterværnet er at det skal hjælpe de unge til at blive fastholdt i overgangsfasen.

Som ovenstående har vist, adskiller Rute 42 sig fra den øvrig beskæftigelsesindsats på en række parametre. Særligt centralt er rådgivernes lave sagsantal, indsatsens lange tidsramme, og at der er tilknyttet en projektpsycholog.

2.2 Undersøgelsens opbygning

Efter at have præsenteret problemformuleringen og undersøgelsens case, vil det teoretiske udgangspunkt blive gennemgået i kapitel X, hvor fokus primært vil være på virkningsevaluering, og de mange overvejelser der er relevante at gøre sig i arbejdet med denne evalueringsmodel. Kapitlet vil blive rundet af med en samlet analysestrategi, som vil blive anvendt i den senere analyse. Efter at have det teoretiske grundlag på plads, vil fokus skifte til undersøgelsen metodiske overvejelser, som vil blive gennemgået i kapitel X. Her vil der bl.a. foregå en argumentation for valg af metodiske redskaber, samt hvordan udførelsen og bearbejdningen af det empiriske materiale kommer til at foregå. Herefter vil undersøgelsesdesignet blive præsenteret i kapitel X, hvor der ligeledes vil foregå en diskussion af undersøgelsens interne og eksterne validitet. Efter at have alle de indledende kapitler på plads, vil undersøgelsens første analysedel blive præsenteret i kapitel X. I denne analysedel vil Rute 42's programteori blive konstrueret, og fremvist grafisk i et flow chart. I det efterfølgende kapitel X, hvor analysens anden del præsenteres, vil den opstillede programteori blive testet. Dette vil bl.a. blive gjort vha. en effektmåling og en realitetstest af programteoriens virksomme mekanismer og moderatorer. Efter analysen vil der i kapitel X foregå en diskussion af øvrige refleksioner omkring Rute 42's programteori. Afslutningsvist vil der i kapitel X blive konkluderet på undersøgelsens resultater, og der vil ligeledes foregå en perspektivering af disse i kapitel X.

3 Teoretisk udgangspunkt

I dette kapitel vil undersøgelsens teoretisk udgangspunkt blive gennemgået. Først vil der blive set bredt på begrebet evaluering, som er det felt undersøgelsen befinder sig inden for. Herefter vil der mere specifikt blive set på grenen effektevaluering, hvor virkningsevaluering befinder sig inden for. Dernæst vil der blive zoomet ind på netop virkningsevaluering og modellens teoretiske ophav. Efter at have gennemgået de grundlæggende teoretiske overvejelser, vil kapitlet slutte af med en samlet analysestrategi. Analysestrategien vil blive suppleret med et teoretisk input om forandringsstrategi.

3.1 Evaluering

Evaluering er et flydende begreb i konstant bevægelse, hvor forskellige paradigmer har domineret evalueringsfeltet til forskellige tider. Derfor er evaluering også et bredt og omstridt begreb, med mange udtryksformer og anvendelsesmuligheder. Nedenstående vil derfor uddybe valget af evaluering som grundlag for denne undersøgelse.

Evaluering antages at være den forskning, som er bedst egnet til give beslutningstagere en dybdegående videnskabelig forståelse af, hvilke politik- og programaktiviteter der virker, og hvilke der er mindre succesfulde (Krogstrup 2011: 132). Evaluering handler derfor om at fastsætte værdien af noget: *“Evaluation is the process of determining the merit, worth, and value of things”* (Scriven 1991: 1). Derfor har evaluering også vundet indpas i den offentlige sektor, da den anses som en objektivt redskab, som kan bidrage til kontrol og styring af den moderne velfærdsstat (Krogstrup 2006: 56). Da problemstillingen i nærværende undersøgelse netop lægger op til at undersøge værdien af en beskæftigelsesindsats, for at kunne uddrage læring til et større perspektiv, er det fundet relevant at arbejde med evaluering. Her er evaluering en oplagt fremgangsmåde, fordi den bl.a. trækker på forskellige discipliner og teknikker, for at fremskaffe systematisk viden om genstandsfeltet (Rossi & Freeman 1993: 54). En fremgangsmåde der ligeledes vil blive arbejdet ud fra i denne undersøgelse.

Når det vælges at arbejde med evaluering, er der nogle forhold som er væsentlige at tage højde for. En kritik af evaluering er blandt andet, at evalueringsobjektet, som i nærværende undersøgelse er Rute 42, ved at der bliver foretaget en evaluering, hvilket kan medføre ufornuftig eller mekanisk adfærd blandt de personer, som er en del af evalueringen (Krogstrup 2006: 63). Dette forhold kan således være med til at påvirke troværdigheden af evalueringens konklusioner. Et andet kritikpunkt af arbejdet med evaluering er, at det kun er et af mange vidensinput og dermed kun

fører til mindre ændringer af indsatsen, hvorfor evalueringens praktiske betydning kan diskuteres (Krogstrup 2006: 64). I forhold til nærværende undersøgelse er ønsket heller ikke at medvirke til radikale forandringer af indsatsen. Det søges i stedet at bidrage med en tiltrængt viden om, hvad der virker i beskæftigelsesindsatsen for aktivitetsparate unge. En viden som således kan være med til at forbedre den nuværende tilstand. Et sidste kritikpunkt der vil blive taget højde for, er at den danske evalueringspraksis ofte beskyldes for at producere evalueringer, som ikke har et tilstrækkeligt teoretisk og metodisk fundament (Dahler-Larsen & Krogstrup 2001: 13). Nærværende evaluering søger at imødekomme denne kritik, ved at anvende anerkendte teorier og metoder, og ligeledes foretage en fyldestgørende gennemgang af disse. I denne sammenhæng vil der i nærværende undersøgelsen ligeledes løbende blive argumenteret for de valg, og fravalg, der bliver taget ift. evalueringsforløbet (Dahler-Larsen & Krogstrup 2003: 7).

Efter at have diskuteret, hvorfor det er relevant at arbejde med evaluering, vil der i det nedenstående blive zoomet ind på de mere grundlæggende tanker bag evaluering, for at kunne opnå en bedre forståelse af begrebet. Det nedenstående skal ligeledes anses som en argumentation af, hvordan evalueringsbegrebet vil blive forstået i nærværende undersøgelse.

3.1.1 Evaluering som begreb

Evaluering defineres forskelligt fra forsker til forsker, hvorfor der efterhånden findes et hav af forskellige definitioner af begrebet (Dahler-Larsen 2013: 48-49). I nærværende undersøgelse vil der blive taget udgangspunkt i evalueringsforsker Evert Vedungs definition af evaluering:

[...] careful retrospective assessment of public-sector interventions, their organization, content, implementation and outputs or outcomes, which is intended to play a role in future practical situations. (Vedung 2010: 264)

Undersøgelsen vil således være inspireret af ovenstående definition, når den søger at bidrage med viden, der potentielt kan forbedre den fremtidige aktiveringsindsats for aktivitetsparate unge (*play a role in future practical situations*). Denne viden vil blive frembragt ved at undersøge, hvordan Rute 42 har klaret sig indtil nu (*retrospective*). I undersøgelsen vil der blive arbejdet systematisk (*careful*), for at sikre videnskabeligheden (Krogstrup 2011: 15). Det sker bl.a. ved at der foretages refleksioner omkring validitet, og at der anvendes konkrete og anerkendte metoder og designs (jf. kapitel X). I undersøgelsen vil der ligeledes blive foretaget en vurdering (*assessment*) af en offentlig indsats (*public-sector interventions*). Den vurdering som evalueringen frembringer, afhænger af den

valgte evalueringsmodel, hvilket tydeliggøres i nedenstående gennemgang af evalueringens historie.

3.1.2 Evalueringens fire bølger

Inden for evalueringsforskning bliver der argumenteret for, at evalueringsbegrebets udvikling er tæt knyttet til opbygningen af den moderne velfærdsstat (Albæk 2001: 21). Udviklingen i evalueringens praksis har beskæftiget sig med de udfordringer, som er opstået i bestræbelserne på at opbygge, konsolidere og ændre den moderne velfærdsstat. Evalueringsteori, -designs og -metoder er således udviklet for at tilgodese forskellige, og ofte modstridende, interessenters behov for viden (Albæk 2001: 22). Gennemgangen af evalueringens udvikling skal derfor være med til at give en forståelse af, hvordan evalueringslandskabet er blevet påvirket af forskellige bølger gennem tiden.

The Science-Driven Wave, eller den klassiske effektevaluering, var den første bølge og dominerede i 1960'erne og starten af 70'erne. Visionen var at evaluering skulle give veldokumenteret viden om konkrete effekter af interventioner (Vedung 2010: 266). Evaluering blev derved anskuet som et redskab til at gøre politiske beslutninger mere rationelle, ved at kunne bidrage med videnskabelige resultater om, hvad der virker bedst.

Mod midten af 1970'erne opstod et ønske om at evaluering skulle være mere pluralistisk, hvorved *The Dialogue-Oriented Wave*, eller den responsive bølge, opstod (Vedung 2010: 268). Denne bølge var et opgør med den første bølges ensidige fokus på effekt, og ønskede i stedet at vægte processen. Den responsive bølge forsøgte at åbne *the black box*, som den første bølges evalueringer efterlod, og forstå årsagen til effekterne (Krogstrup 2011: 27). Her skulle alle interessenter inddrages i evalueringen, hvor deltagerne skulle forholde sig til hinandens forskellige synspunkter. De involverede aktører skulle ikke nå til enighed, men der kunne ske en læring blandt deltagerne gennem meningsfuld diskussion (Vedung 2010: 269).

Fra omkring 1980 opstår *The Neo-Liberal Wave*, som var inspireret af new public management og styringsinstrumenter fra den private sektor (Vedung 2010: 272). Den forrige bølges vægtning af processen afløstes af fokus på resultater. I den neoliberale bølge havde evalueringen til formål at følge udviklingen og afdække, gennem systematisk indsamling af data på forskellige indikatorer. Tilgangen fokuserede ikke på årsag-virkningsforhold, men gav derimod information om udviklingen, særligt målopfyldelse (Krogstrup 2011: 33).

Den fjerde og nuværende bølge, *The Evidence Wave*, kom til de nordiske lande omkring årtusindeskiftet (Vedung 2010: 273). Formen trækker rødder tilbage til den klassiske effektevaluering, med fokus på de eksperimentelle designs sikre viden om effekt. Denne evalueringsforms tilbagevenden bygger på et krav om, at indsatser skal funderes på, hvad der virker. I den forbindelse opstilles et evidenshierarki, hvor forskellige evalueringsdesign vægtes efter deres evne til at vurdere interventioners effekt (Vedung 2010: 273). Øverst er det randomiserede kontrollerede forsøg, der er udnævnt som *Golden Standard* (Krogstrup 2011: 35). Nederst i evidenshierarkiet er brugervurderinger, som under forrige bølge var en vigtig del af NPM, og som derved markerer paradigmeskiftet. Virkningsevaluering, som er omdrejningspunkt i denne undersøgelse, er en del af denne sidste bølge, hvorfor efterfølgende afsnit vil afdække feltet nærmere.

3.2 Effektevaluering

Inden for den evidensbaserede bølge kan der generelt spores en stor efterspørgsel efter effektevalueringer, som netop kan bidrage med evidensbaseret viden om, hvad der virker (Krogstrup 2011: 12; Togeby 2001: 142). Efterspørgslen kan specielt spores inden for socialområdet, som er: "[...] *et felt, der er præget af uklar mål-middel sammenhæng og meget lidt evidensbaseret viden om, hvordan den sociale indsats virker*" (Krogstrup 2006: 61). I den moderne vestlige verdens rationalitetsforståelse, eksisterer der således et behov for at vide, hvilken effekt man får for pengene (Dahler-Larsen 2013: 86). Derfor er effektevaluering et vigtigt redskab til at legitimere den offentlige sektors ydelser, og belyse, hvilke resultater der kommer ud af de mange offentlige programmer (Albæk & Rieper 2001: 133). Ordet effekt, i effektevaluering, retter sig derfor også mod, hvad der kommer ud af en given indsats. Her betegner effekten kausalsammenhængen mellem intervention og resultat (Krogstrup 2011: 13; Dahler-Larsen 2013: 88). Der fokuseres således på årsags-virknings-sammenhænge. En effektevaluering skal derfor ikke kun påvise en ændring, men også påvise at det er den givne indsats, der er skyld i denne ændring.

Virkningsevaluering befinder sig inden for grenen af effektevaluering i den evidensbaserede bølge, og i de nedenstående afsnit vil det bl.a. blive diskuteret, hvordan virkningsevaluering forholder sig til de grundlæggende afsæt i klassisk effektevaluering.

3.3 Virkningsevaluering

Hvor andre effektevaluering designs fokuserer mest på at bidrage med evidensbaseret viden om, hvorvidt en given indsats virker, så går virkningsevaluering et skridt i dybere og søger at svare på, hvad der virker for hvem, hvordan det virker, og under hvilke omstændigheder (Bredgaard et al 2011: 5). Evalueringsformen trækker derfor klare tråde tilbage til den responsive bølge, hvor ønsket var at forstå den sorte boks, som en effektevaluering typisk efterlader. Da undersøgelsens ønske netop er at gå i dybden med en beskæftigelsesindsats, for at opnå en forståelse af, hvad det specifikt er der virker for de aktivitetsparate unge, og hvilke omstændigheder der skal være tilstede for at det virker, er det netop fundet relevant at anvende virkningsevaluering som model for undersøgelsen. Virkningsevaluering anses som et kvalificeret alternativ til de mere eksperimentelle effektevaluering designs, da evalueringsmodellen kan frembringe viden om en interventions effekt i den specifikke kontekst, indsatsen befinder sig i (Krogstrup 2011: 37). Evalueringsformen har dermed mulighed for at bidrage med effektviden i de sammenhænge, hvor de kontrollerede eksperimenter ikke er egnede (Dahler-larsen 2013: 116). I forhold til undersøgelsens fokus på, hvad der virker i indsatsen for de aktivitetsparate unge, ville et kontrolleret randomiseret forsøg, som befinder sig øverst i evidenshierarkiet, f.eks. ikke være i stand til at fremskaffe viden om kontekstnære sammenhænge, da designet i denne evalueringsform er kontekstafhængig (Krogstrup 2011: 35). I forhold til den sorte boks, som disse eksperimentelle designs ofte kritiseres for at efterlade, tilbyder virkningsevaluering således et teorigrundlag, som netop kan belyse den sorte boks der efterlades (Togeby 2001: 151; Krogstrup 2006: 97). Det sker ved at virkningsevalueringens fokus er på, hvad der får virkningen til at indtræde:

We have hinted previously that experimental evaluation only produces descriptions of outcome, rather than explanations of why programs work (or fail). (Pawson & Tilley 1997: 30)

En fordel ved at arbejde med virkningsevaluering, er at der i bestræbelserne på at finde ud af, hvad der får virkningen til at indtræde, synliggøres meget af den tavse viden som ofte florerer i beskæftigelsesindsatser. Det sker gennem inddragelse beskæftigelsesmedarbejderne, der hver dag udfører et stykke arbejde, som potentielt har en positiv virkning på de unge, og som bygger på nogle rutiner medarbejderen har opbygget via egen erfaring, og som derfor ikke er blevet eksplicit italesat. Det er sådan nogle erfaringer og antagelser virkningsevaluering kan få frem i lyset, og som er særlig interessant for nærværende undersøgelse, hvor ønsket netop er at udbrede en unik viden

om, hvad der virker i indsatsen for aktivitetsparate unge. Ved at arbejde med virkningsevaluering giver det ligeledes mulighed for at opnå viden om, hvad den givne indsats bidrager til, og hvilken forandring der sker med borgerne (Bredgaard et al 2011: 6). I forhold til indsatsen for aktivitetsparate unge, er det således med til at synliggøre nogle delmål, som er nødvendige at arbejde med for at opnå resultater med denne målgruppe (Bredgaard et al 2011: 4). Derudover kan virkningsevaluering være med til at undersøge om en indsats virker som intenderet (Krogstrup 2006: 95). Virkningsevaluering kan således teste om de antagelser der bliver arbejdet ud fra i en beskæftigelsesindsats, rent faktisk også har den forventede virkning på de unge, eller om der er andre forhold der spiller ind.

Ved at vælge virkningsevaluering som evalueringsmodel for undersøgelsen, sker der dog også nogle klare begrænsninger, end hvis valget havde været på et eksperimentelt design. Her er det f.eks. væsentligt at have in mente, at en virkningsevaluering ikke har samme mulighed for at svare på, hvad udfaldet af undersøgelsen havde været, hvis den givne indsats havde været der. Denne diskussion vil blive taget op i metodekapitlet Derudover kan der i evalueringskredse også spores en kritik ift. virkningsevalueringens brug af programteori, som argumenteres for at være en forsimpning af virkeligheden, hvorfor konklusionerne af en sådan undersøgelse vil være misvisende, da man aldrig vil få en fyldestgørende undersøgelse af indsatsen mange kompleksiteter (Dahler-Larsen 2013: 117). Denne kritik vil der blive taget højde for i en senere diskussionen, om undersøgelsens eksterne validitet.

Ud fra ovenstående overvejelser omkring valget af evalueringsmodel, vil der i det nedenstående blive set nærmere på virkningsevalueringens teoretiske grundlag.

3.3.1 Virkningsevalueringens teoretiske ophav

Virkningsevaluering har som nævnt sine rødder i effektevaluering, hvilket er et felt med mange videnskabsteoretiske diskussioner om, hvad rigtig viden er. Diskussionen er oftest kommet til udtryk når eksperimentelle evalueringsdesign sættes overfor mere responsive tilgange:

Der er ikke tale om en strid mellem om kvantitative versus kvalitative metoder, men om eksperimentelle versus ikke-eksperimentelle design og kontekstafhængig viden versus kontekstafhængig viden. (Krogstrup 2011: 36)

Der kan således spores en klassisk videnskabsteoretisk uenighed, grundet forskellige virkelighedsopfattelser. De klassiske designs fokusering på kausalitet har tilknytning til den videnskabsteoretiske positivisme, hvor antagelserne er, at der findes faste mønstre som kan måles, og hvor de naturvidenskabelige eksperimentelle evalueringsdesign er idealerne. Som kontrast findes de mere responsive tilgange, hvor formålet er at belyse, hvorfor en given indsats virker, og hvilken proces der har frembragt effekten. Her kan således spores en tilnærmelse til konstruktivismen, hvor der foregår en fortolkningsproces hos observatøren, for at kunne forstå den sociale kontekst. I modsætning til de eksperimentelle designs, bliver der i dette paradigme i højere grad fokuseret på mere kvalitative metoder.

Da Pawson og Tilley (1997) introducerer realistisk evaluering, som virkningsevaluering udspringer af, kan denne evalueringsform anskues som en mellemvej ift. de to ovenstående videnskabsteoretiske modpoler. I denne optik bliver de to tilgange i stedet opfattet som værende forudsætninger for hinanden, da der argumenteres for, at det i evalueringsprocessen er nødvendigt at tage højde for både proces og effekt. Processen skal være med til at skabe det bedste grundlag for at kunne frembringe den mest optimale viden om effekten. De anerkender således konstruktivismens opgør med, at det er muligt at skabe universelle teorier blot ved at den ene betydende variabel isoleres. På den anden side argumenterer de ligeledes imod en overdreven relativistisk tilgang, hvor det ikke er muligt at frembringe ny viden, da konteksten bliver så specifik, at den ikke kan bruges i andre sammenhænge (Pawson & Tilley 1997: 23).

Den realistiske evalueringens tilknytning til den videnskabsteoretiske realisme gør, at fokus fortsat vil være på at finde frem til kausalforholdet mellem en given intervention og effekt. I denne proces er det dog væsentlig at bemærke at der er tale om generative mekanismer, og ikke kausale mekanismer, hvilket kommer ud fra en erkendelse af, at en eviggyldig kausalitet aldrig vil kunne findes grundet kontekstens indvirkning (Pawson & Tilley 1997: 57-58; Jespersen 2009: 160). De sammenhænge der vil blive fundet, kan derfor variere i styrke.

Pawson og Tilley (1997) præsenterede deres realistiske evaluering i slutningen af 90'erne, og retningen har sit ophav i teoribaseret evaluering, hvilket bl.a. kommer til udtryk ved at der arbejdes med programteori (Chen 1990; Dahler-Larsen 2003: 96). Realistisk evaluering opstår bl.a. som kritik af den eksperimentelle evalueringstradition, hvor der udledes gennemsnitseffekter (Pawson & Tilley 1997: 30). Der argumenteres for, at sådanne undersøgelser risikerer at udlede mangelfulde

konklusioner, grundet at gennemsnitseffekter ikke tager højde for variation pga. konteksten, og at indsatser ofte ikke er standardiseret og derfor udføres forskelligt ift. medarbejderne (Togeby 2001: 153). Pawson og Tilley (1997) anbefaler derfor at der i evalueringssituationen fokuseres på, hvor der har været en effekt, samt hvilken sammenhæng og hvilke mekanismer der har været til stede. Formålet med den realistiske evaluering skal være at kvalificere offentlige programmets effektivitet:

Realistisk evaluering er en anvendt forskning, der sigter mod at undersøge sociale programmets effektivitet i forhold til specifikke sociale problemer og dermed at informere og kvalificere tænkningen hos beslutningstagere, praktikere, programdeltagere og i sidste instans offentligheden. (Bredgaard et al 2011: 5)

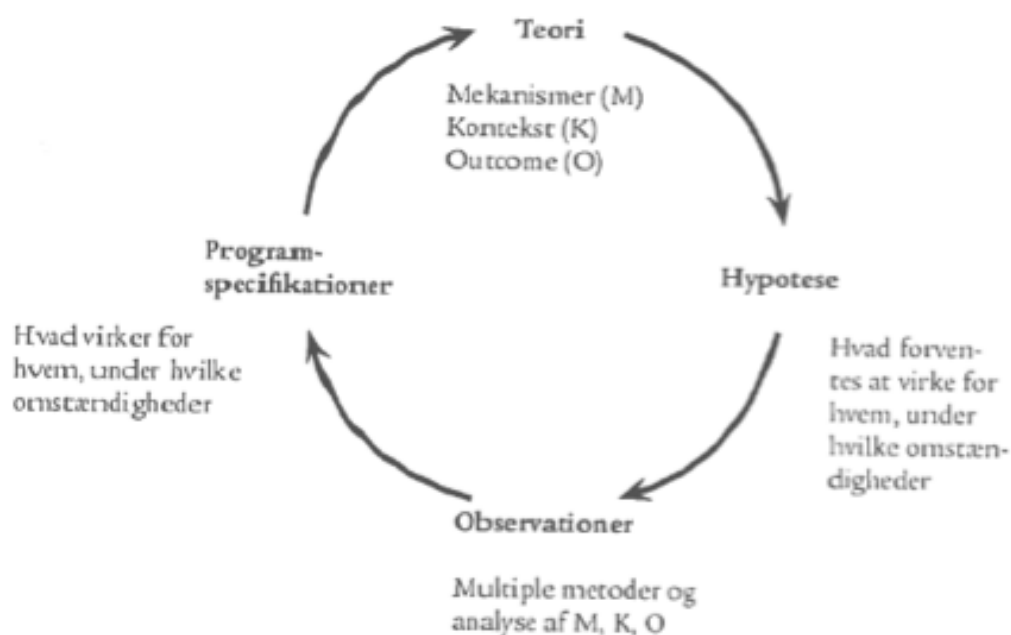
I den realistiske evaluering, og således også i virkningsevaluering, er hovedspørgsmålet at svare på, hvad der virker, for hvem, under hvilke omstændigheder. Dette søges besvaret ved at opstille og teste programteorier. En programteori er antagelser om sammenhængen mellem årsag og virkning, og kommer til udtryk via såkaldte CMO-konfigurationer (Bredgaard et al 2015b: 7):

Kontekst (C) + Mekanismer (M) = Outcome (O)

CMO'er kan sige noget om: "hvad der virker – for hvem (mekanisme) – hvornår – under hvilke betingelser (kontekst) – og med hvilke forventede effekter (outcome)" (Krogstrup 2006: 96). Opbygningen af CMO'er kan ske på baggrund af f.eks. faglitteratur eller inddragelse af projektmedarbejdere (Togeby 2001: 153). I løbet af evalueringsprocessen er tanken, at CMO-konfigurationerne enten skal be- eller afkræftes. Mekanismen er forklaringen på, eller hypotesen om, hvorfor der er en forbindelse mellem aktivitet og udfald (Bredgaard et al 2015b: 7). Det er en redegørelse for forbindelsen, som ofte er skjult og dækker over kognitive og emotionelle processer. Helt centralt er det, at disse mekanismer er følsomme over for variationer i konteksten, som betyder at nogle bestemte betingelser skal være til stede, for at mekanismen kan skabe en forandring. Konteksten er de mange forhold i omgivelserne, som øver indflydelse på om mekanismen virker. De forhold i konteksten som er afgørende for mekanismens styrke og retning, bliver af Peter Dahler-Larsen (2001) benævnt som moderatorer. Moderatorne er dermed de betingelser som skal være til stede, for at aktivere mekanismerne og dermed skabe relationen mellem mekanismer og effekter (Bredgaard et al 2015b: 8).

Grundstenen i realistisk evaluering er den realistiske evalueringscyklus, som præsenteres i det nedenstående:

Figur 1: Den realistiske evalueringscyklus

(Pawson & Tilley 1997: 85)

I modellen består teorien af udsagn om, hvordan mekanismer udløses i kontekster for at producere outcome (Bredgaard et al 2015b: 9). Herefter udledes hypoteser, hvor indsatsen brydes ned i enkelte dele, så det kan identificeres, hvilke foranstaltninger der skaber forandringen, hvilke borgere der får mest ud af indsatsen, og hvilke sociale og kulturelle ressourcer der er nødvendige for at opretholde forandringen. Hernæst bliver de opstillede hypoteser testet vha. dataindsamling og analysering. Sidste skridt er at specificere indsatsen ift. hvad der virker, for hvem, og under hvilke omstændigheder. Cyklussen består i, at den viden der opnås i processen, skaber grobund for yderligere teoretisk udvikling (Pawson & Tilley 1997: 85-86). Målet er at programteorien så enten bekræftes, modbevises, eller revideres (Krogstrup 2006: 96). De teoretiske tanker omkring den realistiske evalueringscyklus vil være styrende for nærværende undersøgelses analysestrategi, som vil blive gennemgået i det nedenstående.

3.4 Analysestrategi

Undersøgelsens analysestrategi vil tage udgangspunkt i det ovenstående teoretiske grundlag. I analysestrategien vil der foregå en konkret gennemgang af, hvordan den kommende analyse vil forløbe, samt hvordan den gribes an.

I Analysedel 1 vil Rute 42's programteori blive opstillet. Programteorien består af eksplicitte antagelser om, hvad der virker for hvem, under hvilke omstændigheder, og vil således give en detaljeret beskrivelse af Rute 42's indsats og forventede resultater (Bredgaard et al 2015b: 11). Programteorien vil primært blive konstrueret ud fra indsatsens medarbejdere, som besidder erfaringer og antagelser om, hvad der virker i indsatsen. Disse antagelser vil blive koblet sammen med teoretiske tanker om adfærdsændring, for at kunne forstå de grundlæggende forhold som muliggør, at de opstillede mekanismer kan have en virkning på de unge. I processen med at opstille programteorien, vil det først være indsatsens målgruppe, som bliver beskrevet. Det sker for at få en forståelse af, hvem det er indsatsen virker bedst for. Herefter vil der blive udvalgt og gennemgået væsentligste aktiviteter i Rute 42, og disse vil blive koblet sammen med relevante delmål. Delmålene består af personlige og sociale kompetencer, som er vurderet nødvendige for de unge, for at kunne starte og gennemføre et af indsatsens officielle udslusningsmål. Til slut vil der så blive fokuseret på at få opstillet de virksomme mekanismer og moderatorer, som forbinder indsatsens aktiviteter med delmålene.

I analysen vil programteorien blive præsenteret visuelt i et såkaldt rutediagram (Bredgaard et al 2015b: 17). Denne fremstilling er valgt, da den i modsætning til andre diagrammer, synliggør mekanismer og moderatorerne, og derved også de variable som er relevante i testningen af programteorien.

Når programteorien er opstillet, vil den blive testet i Analysedel 2, så antagelserne i programteorien kan forfines. I denne proces skal der udvælges nogle indikatorer, som kan søge at svare på de opstillede hypoteser, og derved påvise om en forandring er indtrådt. Det første der ønskes testet i Rute 42's programteori er, hvorvidt indsatsens aktiviteter fører til de langsigtede mål, som lyder på at de unge skal påbegynde uddannelse, job, eller anden beskæftigelsesindsats. For at måle dette vil der blive foretaget en effektmåling. Denne måling skal således søge at svare på, hvorvidt indsatsen har en effekt på de unge i Rute 42, inden næste skridt i analysen tages, hvor det søges at svare på, hvad det så er der virker for de unge. I denne sammenhæng vil programteoriens antagelser om de

virksomme mekanismer og moderatorer, som forbinder indsatsens aktiviteter og delmål, blive testet. Denne test vil foregå ved at sammenholde de unges oplevelser i Rute 42, med de antagelser, som blev anvendt til at opstille de virksomme mekanismer og moderatorer i konstruktionen af programteorien. Som supplement til de unges erfaringer, vil programteorien ligeledes blive testet ved at inddrage anbefalinger fra eksisterende undersøgelser, der ligeledes beskæftiger sig med, hvad der virker i indsatsen for udsatte ledige unge. På den måde kan antagelserne i programteorien, om hvad der virker for de unge i Rute 42, blive sammenholdt med den eksisterende litteraturs anbefalinger om, hvordan der skal arbejdes med de unge, for at det har en positiv virkning.

I arbejdet med at teste programteorien er det væsentligt at resultaterne bliver vurderet, således at der bliver taget højde for eventuelle teori- og implementeringsfejl i Rute 42's indsats. Disse fejl kan være relevante til at forklare, hvorfor forventede virkninger f.eks. er udeblevet i indsatsen. Teorifejl siger noget om, hvorvidt der er tale om fejl i teorien om indsatsens virkning, og angiver forhold der ikke virker som antaget i programteorien. Implementeringsfejl forklarer derimod om der er fejl i måden indsatsen er implementeret, og opstår hvis indsatsen ikke praktiseres som planlagt (Bredgaard et al 2015b: 20). Indsats og resultat opstilles således dikotomt, sådan at det kan besvares med enten eller, hvilket giver fire mulige udfald af analysen:

Tabel 3: Teori- og implementeringsfejl

	<i>Resultat indtraf</i>	<i>Resultat indtraf ikke</i>
<i>Implementering af indsatsen var i orden</i>	<i>1. Tiltro til programteori styrket</i>	<i>2. Teorifejl</i>
<i>Implementering af indsatsen var ikke i orden</i>	<i>3. Andre forklaringer end programteorien gælder</i>	<i>4. Implementeringsfejl. Muligvis teorifejl</i>

(Dahler-Larsen 2013: 125)

I felt 1 er programteorien blevet bestyrket, og indsatsen er lykket efter hensigten. Felt 2 dækker over at indsatsen ikke virker, eller at antagelserne om, hvad der virker, ikke er korrekte. I felt 3 og 4 bliver der lagt op til diskussion af teorien, f.eks. i felt 3 om mulige bieffekter, da der indtruffet et

positiv resultat, på trods af den manglende implementering. I forhold til teorifejl, kan der skelnes mellem tre forskellige typer:

(1) Teorifejl tidligt i kausalkæden, hvis kort- eller mellemsigtede resultater udebliver, (2) teorifejl senere i kausalkæden, hvis kort langsigtede resultater udebliver, og endelig, teorifejl, hvor de langsigtede resultater opnås, men skyldes andre mekanismer end de forventede. (Bredgaard et al 2015b: 21)

3.4.1 Forandringsteori

Som det blev nævnt analysestrategien, vil konstruktionen af programteorien blive suppleret med forandringsteori. Ved hjælp af forandringsteori kan der udledes logiske ræsonnementer om, hvorfor interventionen virker (Bredgaard et al 2015b: 13). På den måde vil den dialogorienterede fremgangsmåde i opstillingen af programteorien, blive suppleret med en mere deduktiv tilgang. Forandringsteorien kan give en forståelse af, hvordan de opstillede mekanismer kan forårsage en forandring. Her kan en sådan teori bidrage med en grundlæggende forståelse for, hvordan en forandring kan finde sted. Der vil derfor blive søgt inspiration i den del af forandringsteorien, som netop forholder sig til, hvorfor forandring er mulig, og beskriver, hvordan denne kan foregå. Det er denne viden som er vurderet relevant i konstruktionen af programteorien, når mekanismerne skal opstilles.

Der vil mere konkret blive hentet inspiration i en model for adfærdsændring af Ray Pawson, som han kalder: *“A conceptual platform for behavioural change in interventions”* (Pawson 2013: 128). Denne model er valgt, da den netop er udviklet til at forstå særligt tilrettelagte sociale projekter, som Rute 42 også er, og ligeledes sigter den mod at forklare den udvikling deltagerne gennemgår. Adfærdsændring er en kompleks størrelse og modellen er derfor en simplificering af virkeligheden, og forklarer udelukkende de centrale etaper i en forandringsproces. Følgende er derfor en beskrivelse af, hvordan Rute 42 kan forstås teoretisk ud fra denne model, som beskriver, hvordan deltagerne i en indsats går fra at være *outsider* til at være *insider* ift. til indsatsens mål (Pawson 2013: 130).

I Pawsons model starter deltageren med at være *outsider*, hvilket betyder at vedkommende er ligeglad, uvidende, eller imod indsatsens mål. Derfor er opgaven for en rådgiver at overbevise deltageren om faren ved at fortsætte den hidtidige adfærd (Pawson 2013: 129). Det skal medføre at deltageren begynder at føle sig usikker om sin adfærd, hvilket giver rådgiveren mulighed for at

præsentere nogle nye alternative veje deltageren kan vælge at gå. I denne proces er det væsentlig at overbevise deltageren om, at den pågældende indsats er den mest optimale vej, mod en ny adfærd. Det gøres bl.a. ved at fremhæve, hvordan den givne indsats kan hjælpe den enkelte deltager. På den måde skulle deltageren gerne opbygge nogle forventninger til indsatsen. Det er væsentlig at deltageren oplever at disse forventninger indfries undervejs i forløbet, f.eks. ved at opleve små sejre, som bevis på at endemålet kan nås. Det skal ligeledes bidrage til at deltagerne bedre kan udholde udfordringer og modgang, som vil opstå i forbindelse med at adfærden ændres. Adfærdsændring er nemlig langsommelig og smertefuld, og vejen er lang, hvorfor deltageren også undervejs vil opleve nederlag (Pawson 2013: 128). Undervejs i adfærdsændringen vil deltageren foretage mange overvejelser omkring fortsat deltagelse, hvorfor det er centralt at opbygge deltagerens robusthed ift. ny adfærd. Det gøres bl.a. ved gradvis at overlade mere ansvar omkring aktiviteterne til deltageren (Pawson 2013: 130). Dette er et tegn på at *insider*-status er nært foreliggende, og at den nye adfærd er ved at være optaget.

Ovenstående tanker kan være med til at sætte fokus på, at det ligeledes er en adfærdsændring af de unge, der bliver arbejdet med i Rute 42. Pawsons model kan derfor være med til at støtte den udviklingsproces, som søges opstillet i Rute 42's programteori. Modellen kan således bruges til inspiration i konstruktionen af programteorien, når mekanismerne skal opstilles. Pawsons teori om en udviklingsproces, giver viden om de mange trin der er i arbejdet med adfærdsændring, hvorfor modellen bl.a. kan være inspirerende i forhold til, hvor de forskellige mekanismer placeres i Rute 42's programteori. Det betyder at modellen kan være med til at sikre, at alle faserne på vejen mod ny adfærd indtænkes i programteorien, og at mekanismerne bidrager til denne udvikling.

4 Undersøgelsesdesign

Efter at have gennemgået det teoretiske grundlag, vil der i dette kapitel blive argumenteret for designet af undersøgelsen. I denne sammenhæng vil der ligeledes foregå en argumentation for undersøgelsens interne og eksterne validitet.

4.1 Kvalitativt casestudie

I forhold til at svare på problemformuleringen, er det vurderet, at et kvalitativt casestudie er den mest optimale løsning. Her er Rute 42 fundet relevant som case, til at undersøge, hvad der virker i indsatsen for de aktivitetsparate unge. Valget er bl.a. truffet ud fra overvejelser om, at indsatsen har eksisteret længe nok til at kunne eftervise effekter, og ligeledes er det en indsats, der har aktivitetsparate unge som målgruppe. Derudover er Rute 42 valgt på baggrund af nogle antagelser om, at indsatsen har en positiv virkning på de unge, ift. at få dem i uddannelse eller job. Rute 42 er derfor et optimalt sted at søge viden, når det ønskes besvaret, hvad det er der virker i indsatsen for de aktivitetsparate unge. Valget af en beskæftigelsesindsats for aktivitetsparate unge i netop Aalborg Kommune, kommer af mere pragmatiske overvejelser, såsom f.eks. tilgængelighed og afstand, samt at Rute 42 var åbne overfor et samarbejde i evalueringsprocessen.

Det kvalitative casestudie er valgt, fordi designet lægger op til at forstå undersøgelsesfænomenet i dets helhed (de Vaus 2001: 220), hvilket er nødvendigt, når der arbejdes med en indviklet beskæftigelsesindsats og ligeledes en kompleks målgruppe. I problemformuleringen fokuseres der på kontekstspecifikke virkninger, og hvorledes de kommer til udtryk, hvilket casestudiet er særdeles relevant i forhold til, da det netop lægger op til at undersøge, hvordan en indsats specifikt fungerer i en bestemt kontekst (Antoft & Salomonsen 2007: 32). Grundet valget af virkningsevaluering som evalueringsmodel for undersøgelsen, er det er valgt at arbejde ud fra et singlecase-design, da denne designtype skaber grundlag for at undersøge noget i dybden, for at forstå det unikke og enkeltstående i indsatsen - hvilket en virkningsevaluering netop lægger op til. På den måde kan der blive taget højde for de mange variable, som kan påvirke i en beskæftigelsesindsats. Her ville andre, mere tværgående og sammenlignende designs, komme til at miste værdifuld information i undersøgelsesprocessen, da der ikke tages højde for den mere dybereliggende forståelse.

Da der er truffet et valg om kun at arbejde med én beskæftigelsesindsats, kan der således stilles spørgsmålstejn ved undersøgelsens mulighed for generalisering. Valget af Rute 42 som case er dog truffet ud fra nogle antagelser om, at denne kan relatere sig til en større population (Antoft &

Salomonsen 2007: 31-32), da der findes flere andre beskæftigelsesindsatser for aktivitetsparate unge, rundt om i landet. Rute 42 kan således fungere som hypotese for, hvad der virker i indsatsen for aktivitetsparate unge. Her er det dog væsentligt at nævne, at casen ikke vil blive betragtet som en repræsentativ case, da beskæftigelsesindsatser generelt har det med at være meget forskellige. Casen vil nærmere blive anset som en succesfuld indsats, hvilket gør det muligt at udlede diverse virksomme mekanismer i indsatsen for aktivitetsparate unge, som herefter kan overføres til andre lignende beskæftigelsesindsatser. Her berøres spørgsmål om intern og ekstern validitet, som vil være udgangspunkt for diskussion i de følgende afsnit.

4.2 Intern validitet

Det kvalitative casestudie kan være med til at sikre undersøgelsens interne validitet, når der i undersøgelsen fokuseres på sammenhængen mellem indsats og effekt. Det sker bl.a. ved at designet forsøger at forstå helheden, samt hvorfor sammenhængen eksisterer, og hvordan den ser ud (de Vaus 2001: 234). Fokus er således ikke på at isolere variable der skaber bestemte outcomes, som det ses i f.eks. tværsnits- og longitudinal designs. Casedesignets åbne og dybdegående approach, kan være med til at udfordre oprindelige teoretiske forestillinger (Flyvbjerg 2009: 101). En tilgang der ligeledes er optimal ift. virkningsevaluering, hvor programteoriens antagelser testes gennem inddragelse af de unge deltagere. I arbejdet med programteorier, er det dog væsentligt at have in mente, at man i konstruktionen og testen af programteorien, aldrig helt ville kunne undgå en form for påvirkning fra evaluator. Dette er forsøgt videst muligt undgået, ved at lade teorien og empirien være styrende i arbejdet med Rute 42's programteori. Der er ligeledes taget højde for den interne validitet, ved at alt empirisk materiale, der er inddraget i undersøgelsen, er blevet udsat for en kritisk vurdering. Det sker bl.a. når interviewenes outcome vurderes, hvilket er med til at skabe en mere gennemskuelig forskningsprocedure og dermed mere pålidelige resultater (Kvale & Brinkmann 2009: 279).

4.3 Ekstern validitet

I forhold til at anvende casedesign, er en typisk kritik, at det svækker undersøgelsens eksterne validitet. En kritik som tages op af Bent Flyvbjerg (2009), som påpeger, at der sker en overfokusering på generaliserbarheden ift. at akkumulere viden, hvilket medfører en negligerig af kontekstafhængige og specifikke undersøgelser inden for videnskaben. Flyvbjerg henviser her til, at megen banebrydende viden inden for videnskaben, er opstået på baggrund af enkeltobservationer (Flyvbjerg 2009: 92). Derudover advokerer Flyvbjerg for, at fokuseringen på generelle almengyldige love, ikke fungerer inden for humanvidenskaben. Her kan et casedesign derimod

bidrage med at teste teori og hypoteser gennem falsifikation. En pointe som ligeledes er relevant for nærværende undersøgelses arbejde med programteori, hvor bl.a. medarbejdernes antagelser om, hvad der virker i indsatsen, skal udsættes for en realitetstest. En sådan falsificeringsproces øger undersøgelsens generaliserbarhed.

I forhold til at generalisere ud fra et casedesign, er det dog altid væsentlig at have for øje, at virkeligheden i casen altid vil være en konstruktion og bestå af forsimplinger, hvilket er med til at besværliggøre sammenligningen med andre lignende cases, og dermed generaliseringen af evalueringens resultater (Antoft og Salomonsen 2007: 51-52). I undersøgelsen er det derfor væsentligt at være opmærksom på de metodiske og teoretiske valg, som kan være med til at afgrænse og kategorisere virkeligheden. Dette er en konsekvens, som er svær at undgå, hvorfor de resultater som i sidste ende kommer ud af evalueringen, aldrig med absolut sikkerhed kan siges at afspejle virkeligheden.

Med denne erkendelse in mente, vil resultaterne af undersøgelsen dog blive anskuet som sammenlignelige med andre beskæftigelsesindsatser rettet mod aktivitetsparate unge, og som arbejder ud fra lignende metodiske og teoretiske principper. Sådanne ungeindsatser eksisterer under samme lovgivning og samme strukturer, hvilket kan skabe et vist sammenligningsgrundlag. Således vil mange af de indsatser, der omfatter aktivitetsparate unge, arbejde med de samme aktiviteter og mål. I arbejdet med virkningsevaluering vil det derfor være oplagt at fokusere på de virksomme mekanismer og moderatorer, når der skal generaliseres ud til andre lignende indsatser. En mislykket beskæftigelsesindsats kan på den måde godt have de samme aktiviteter for de unge, som en succesfuld indsats har, da grunden til den mislykkedes indsats kan findes hos nogle manglende eller forkerte mekanismer og moderatorer. Antagelsen er, at hvis nærværende undersøgelse kan bidrage med viden om, hvad der virker i indsatsen for aktivitetsparate unge, og finde frem til de virksomme mekanismer og moderatorer der får virkningen til at indtræde, vil det bidrage til den samlede mængde af viden om, hvad der virker for aktivitetsparate unge i den danske beskæftigelsesindsats.

Da det søges at generalisere evalueringens resultater ud til lignende beskæftigelsesindsatser, kan der argumenteres for, om et multipelt-casedesign ville skabe en større generaliserbarhed. Men grundet de tidsmæssige rammer for nærværende undersøgelse, kunne der realistisk være blevet inddraget 3-4 ungeindsatser. Dette design ville dog ikke have bidraget væsentligt ift. generaliserbarheden, da det stadig er et forholdsvist lavt tal, rent repræsentativt, ift. alle de ungeindsatser rundt om i landet,

der arbejder med aktivitetsparate unge. Derudover er formålet i undersøgelsen at arbejde i dybden med Rute 42, og søge at indfange de mange nuancer, der er at finde i indsatsen, og her ville et multipelt-casedesign ikke være optimalt.

Efter at have argumenteret for undersøgelsens design, og diskuteret den interne og eksterne validitet, vil undersøgelsens metodiske overvejelser og redskaber blive gennemgået i nedenstående kapitel.

5 Metodiske overvejelser og redskaber

I dette kapitel vil der blive argumenteret for de valg der er foretaget ift. at konstruere og teste Rute 42's programteori. I arbejdet med virkningsevaluering bliver der generelt lagt op til, at der ikke findes en bestemt metode som har forrang, hvorfor det vil være evalueringsspørgsmålet der er styrende for metodevalget (Bredgaard et al 2015b: 18; Dahler-Larsen 2013: 125). I det nedenstående vil der derfor forgå en argumentation for, hvilken empiri der har været relevant at indsamle i evalueringen, hvordan den er blevet indsamlet, og ligeledes, hvordan denne empiri er blevet bearbejdet ift. analysen.

5.1 Informanter

For at opstille en indsats programteori, bliver der i teorien argumenteret for, at dette bl.a. kan ske gennem dialog med interessenter (Bredgaard et al 2015b: 12). Her består fremgangsmåden i at samarbejde med forskellige interessenter, for derved at kunne skabe en forståelse af, hvordan de forstår indsatsens virkemåde (Funnell & Rogers 2011: 102). I nærværende undersøgelse er det valgt at inddrage Rute 42's medarbejdere, da de besidder en relevant viden og erfaring om, hvad der virker i indsatsen, for hvem, og under hvilke omstændigheder. Da Rute 42 er en forholdsvis lille indsats rent personalemæssigt, er det valgt at inddrage alle medarbejderne i empiriindsamlingen. Det gælder således både indsatsens projektleder, projektpsycholog, og alle seks rådgivere. Dialogen er foretaget via interviews. Ud fra disse interviews har evaluator opstillet programteorien, og fået den godkendt hos projektlederen.

Når programteorien er opbygget, skal den som nævnt udsættes for en empirisk realitetstest (Krogstrup 2006: 96). Her er det valgt at inddrage de unge deltagere i Rute 42, til denne proces. Deltagerne er ofte det mest optimale valg, når en programteoris antagelser skal testes, grundet deres unikke viden og oplevelser af indsatsen (Bredgaard et al 2015b: 19). Det var på forhånd tiltænkt, at der skulle foretages omkring ti interviews med forskellige unge deltagere i Rute 42, men grundet udfordringer undervejs, med at få de unge til at møde op til interviewaftalerne, endte det i stedet med at blive til syv interviews. Det er søgt at lave et så bredt udsnit af de unge som muligt, for at øge legitimiteten og få forskelligartede oplevelser frem (Bredgaard et al 2015b: 14). Grundet nærværende undersøgelses tidsmæssige ramme, er der dog også en naturlig grænse for, hvor mange unge det er realistisk at kunne nå at interviewe. Udvælgelsen af de unge deltagere er sket i samarbejde med deres rådgivere på Rute 42, som fik til opgave at finde 1-2 unge hver, som kunne klare at gennemføre en interviewsituation. Udvælgelseskriterierne var ligeledes, at det skulle være

unge, som enten var blevet udsluset fra indsatsen, eller som var tæt på at skulle udsluses. Det skete ud fra en betragtning af, at disse unge havde den bedste mulighed for at bidrage med viden om de mange facetter i Rute 42 - også vedrørende udslusning fra indsatsen. Ud af de syv interviewede unge er fire af dem nuværende deltagere, og de sidste tre er udsluset fra indsatsen.

Alle interviewene blev foretaget i marts, april og maj 2015.

5.2 Semistrukturerede interviews

Interviewene med projektlederen, projektpsychologen, og de unge deltagere, er blevet foretaget ud fra det såkaldte semistrukturerede interview. Det semistrukturerede interview er valgt på baggrund af dets evne til at skabe en situation, hvor det er muligt at få indsigt i informanternes livsverden, for dermed at opnå viden omkring et emne af fælles interesse (Kvale & Brinkmann 2009: 143-144). I forbindelse med interviewene af projektlederen og projektpsychologen, har det således været formålet at opnå viden om indsatsens virkemåde generelt, samt at få en grundig beskrivelse af målgruppen. I forhold til de unge har formålet at opnå viden om deres oplevelse af at være deltager i Rute 42, og hvad det har givet dem. Her er det semistruktureret interview også med til at efterlade plads til, at informanternes uspolerede viden kan komme til udtryk. Denne plads gør, at der bliver skabt en forholdsvis åben interviewproces, hvilket også kan medføre at der åbnes op for en struktureret afprøvning af evaluators forudindtagede antagelser (Bryman 2008: 438). Et forhold der særligt var gavnligt i interviewene med de unge, som åbnede op for emner der adskilte sig fra den opstillede programteoris fokus, og som dermed kunne bidrage med nye nuancer omkring indsatsen.

I forhold til at interviewe de unge enkeltvis, kan det diskuteres, om det ville være mere oplagt med et fokusgruppeinterview, hvor flere unge deltagere var til stede samtidig. Grundet deltagernes komplekse udfordringer, såsom bl.a. social angst, har det ikke været en mulighed at placere dem i en interviewsituation, hvor andre unge også var til stede. I denne sammenhæng var et fokusgruppeinterview derfor ikke en mulighed.

5.3 Fokusgruppeinterviews

Interviewene med Rute 42's rådgiverne kunne ligeledes være blevet foretaget enkeltvis, men i dette tilfælde blev det vurderet, at det ville give mere interessante svar, hvis de blev placeret i mindre

grupper, hvor der blev lagt op til diskussion og hvor de kunne argumentere for deres antagelser. Rute 42's seks rådgivere blev delt op i to, således at der blev foretaget to fokusgruppeinterviews, hvor der til hvert interview deltog tre rådgivere. Det blev gjort ud fra overvejelser om, at der så ville være bedre plads til at alle rådgiverne kunne komme til orde og dermed opnå flere uddybende argumenter, begrundelser og diskussioner. Skulle der være foretaget et fokusgruppeinterview med alle seks rådgivere på én gang, ville det ligeledes stille krav til, at rådgiverne på en og samme tid, skulle hive mange timer ud af en travl arbejdsdag.

På dagen for det ene fokusgruppeinterview kom der et afbrud, hvorfor der i dette interview kun deltog to rådgivere.

Som nævnt tidligere, vil Rute 42's programteori primært blive opbygget ud fra projektmedarbejdernes antagelser og erfaringer omkring indsatsen. Af denne grund blev det valgt, at indsatsens rådgivere skulle interviewes med inspiration fra fokusgruppeinterview. I interviewene med rådgiverne har ønsket været at opnå viden om tilgange og metoder i Rute 42, samt vurderinger af sammenhæng mellem indsats og mål. I denne sammenhæng er et fokusgruppeinterview vurderet særligt relevant, da der i denne interviewform kan opstilles en situation, hvor der er plads til at fagpersonerne kan diskutere fastlagte emner. I diskussionerne kan informanterne afprøve hinandens synspunkter, hvilket kan frembringe interessante svar (Bryman 2008: 475). Dette står i kontrast til den typiske én-til-én interviewsituation, hvor informantens svar sjældent udfordres, selvom de kunne være inkonsistente eller usande. Diskussionen kan ligeledes udvikle informanternes argumenter, og denne proces kan ende med at frembringe mere sandfærdige og realistiske holdninger (Brymann 2008: 475).

5.4 Interviewguides

Selvom både semistrukturerede- og fokusgruppeinterviews er forholdsvist åbne interviewsituationer, er de dog stadig struktureret ud fra nogle emner og temaer, som evaluator har fastlagt. I forhold til nærværende undersøgelse har det således været relevant for evaluator, at fastholde et fokus i interviewsituationen på viden der er relevant for at kunne opbygge og teste Rute 42's programteori. I interviewene er der derfor anvendt interviewguides, som netop bidrager med den ønskede struktur i interviewsituationen, således at de tilsigtede temaer tages op. I interviewene er interviewguiden ikke blevet fulgt slavisk. Den har blot fungeret som rettesnor og reminder ift. de tematikker der er fastlagt på forhånd. Der er derfor stadig plads til alternative og uddybende diskussioner. I disse situationer kan interviewguiden dog være med til at sørge for, at

diskussionerne ikke bliver for perifere, og dermed ubrugelige at anvende efterfølgende (Bryman 2008: 438).

Alle interviewene er blevet indledt med en indledende dialog om, hvad meningen med nærværende undersøgelse er, og hvorfor det er essentielt med deres bidrag. På den måde er det søgt at undgå en situation, hvor evaluator bliver anset som en udefrakommende faktor, der blot har til formål at vurdere om indsatsen er god eller dårlig, hvilket kan føre til tilbageholdende og usande svar fra informanterne (Bryman 2008: 444).

5.5 Meningskondensering

Efter gennemførelsen af interviewene har der været en stor mængde af empirisk grundmateriale. For at skabe overblik og overskuelighed i denne empiri, er der anvendt meningskondensering. Formålet med meningskondensering er at udlede centrale budskaber fra informanternes meningspassager (Kvale & Brinkmann 2009: 227-229). Det gøres ved at give de meninger der kommer frem i et interview, en kortere formulering, så budskabet fremstår klart og tydeligt. Meningskondensering arbejder således med at tolke på det sagte, hvilket f.eks. adskiller sig fra at anvende meningsfortolkning som fremgangsmåde, som i stedet søger at forstå den bredere kontekst og udlede det usagte (Kvale & Brinkmann 2009: 230). Når der arbejdes med fortolke det materiale der kommer ud af interviewene, er det svært at undgå visse forforståelser. Dette er dog søgt undgået, ved at lade interviewene være styrende, i konstruktionen af Rute 42's programteori.

I arbejdet med meningskondensering, er der foretaget en grundig gennemgang af interviewoptagelserne i deres helhed, så naturlige og centrale meningsenheder kunne spores og transskriberes. I transskriberingen er det igen meningsindholdet der er i hovedsædet, hvorfor elementer i informanternes sprogbrug, såsom ophold i tale, og tryk på bestemte ord, ikke er vurderet som relevante i denne sammenhæng – hvilket de f.eks. ville være i en diskursanalyse. De væsentlige pointer der er blevet udledt af interviewene, er herefter blevet tematiseret, så at de har stået sammen med andre citater, der har omhandlet lignende emner.

5.6 Metodiske redskaber i det sociale arbejde

I analysestrategien blev der plæderet for, at opbygningen af Rute 42's programteori, ville ske i et samarbejde mellem empirisk materiale fra interviewene med medarbejderne, og så Pawsons model

om forandringsteori. Til at supplere de teoretiske tanker om forandringsteori, vil der i denne sammenhæng ligeledes blive inddraget viden om socialt arbejde i praksis. Dette gøres for at opnå en teoretisk forståelse af den praksis som afdækkes i Rute 42. I den forbindelse vil der blive taget udgangspunkt i bogen "Multiteoretisk praksis i socialt arbejde" af Leif Tøfting Kongsgaard (2014), som kobler teorier og metoder med praksis, hvilket kan bidrage til forståelsen af forskellige metodiske tilgange til forandringsprocesser i bl.a. sociale beskæftigelsesindsatser. Sociale problemer er ofte meget komplekse, hvilket betyder at der ikke kan opstille faste retningslinjer for, hvordan de skal løses. Dette betyder dog ikke at hver situation er unik, men at empiri og teorier kan belyse, hvad der sandsynligvis vil virke under bestemte omstændigheder, for bestemte typer mennesker (Kongsgaard 2014: 16). Denne tilgang kan således supplere problemforståelsen i virkningsevaluering.

Hvor Pawsons teoretiske model kan være med til at give inspiration til opstillingen af programteorien, kan ovenstående viden om socialt arbejde således supplere med information om, hvordan mekanismerne kan tolkes teoretisk.

5.7 Dokumenter til test af programteorien

På baggrund af konstruktionen af Rute 42's programteori, vil der bl.a. blive udledt nogle virksomme mekanismer og moderatorer, som medarbejderne mener er af betydning for indsatsens virkning. Det er disse antagelser som vil blive testet ud fra de unge deltageres oplevelse af indsatsen. Som nævnt i analysestrategien vil denne test blive suppleret med anbefalinger fra andre undersøgelser, der ligeledes beskæftiger sig med, hvad der virker i indsatsen overfor udsatte unge.

Der er udvalgt undersøgelser der beskæftiger sig med 'udsatte unge' generelt, grundet at kategoriseringen *aktivitetsparat* kun har eksisteret siden primo 2014. Da nærværende undersøgelse har udgangspunkt i en beskæftigelsesoptik, henviser 'udsatte unge' til de individuelle barrierer og udfordringer, som begrænser de unges mulighed for at tage job eller uddannelse på lige vilkår med øvrige unge i Danmark. De udsatte unges problemer udover ledighed kan være af fysisk, psykisk eller social karakter, og medfører at gruppen ikke har gavn af de almindelige beskæftigelsesindsatser. Selvom de udvalgte undersøgelser varierer ift. videnskabelig kvalitet, er de dog stadig relevante ift. testen af Rute 42's programteori, da pointen er at sammenligne Rute 42's indsats, med antagelser om, hvad der generelt virker i beskæftigelsesindsatsen for udsatte unge. Undersøgelserne skal således ikke bidrage med evidensbaseret viden, men blot give nogle

pejlemærker i forhold til, hvad der virker. I udvælgelsesprocessen er der dog kun fokuseret på undersøgelser fra forholdsvis store og anerkendte institutter og organisationer, som generelt laver veldokumenterede og valide undersøgelser. Derudover er der fokuseret på at finde forholdsvis nye undersøgelser, da beskæftigelsesområdet generelt er meget omskifteligt, hvorfor nye undersøgelser kan være med til at sikre en nogenlunde opdateret og relevant viden, og dermed øge sammenligneligheden. De væsentligste pointer fra undersøgelserne vil løbende blive inddraget i testen af Rute 42's programteori, når det vurderes relevant. I det nedenstående vil de udvalgte undersøgelser blive præsenteret:

- Bredgaard, T. Jørgensen, H.H. Madsen, R. Dahl, M.R. & Hansen, C. (2011): *Hvad virker i aktiveringsindsatsen?* Beskæftigelsesregion Nordjylland, FCE, Newinsight
- Bredgaard, T. & Hansen, C (2012): *Hvordan virker i aktiveringsindsatsen for unge kontanthjælpsmodtagere med problemer udover ledighed?* Tidsskrift for arbejdsliv, 14 årg, nr 1.
- Cabi (2014): *Kortlægning af eksisterende og relevante indsatser med job- og uddannelsesperspektiv for udsatte unge.* Cabi
- Katznelson, N. Jørgensen, H.E.D. & Sørensen, N.U. (2015): *Hvem er de unge på kanten af det danske samfund?* Center for ungdomsforskning, Aalborg Universitetsforlag.
- Marselisborg (2011): *Hvad virker i indsatsen for ledige unge under 30 år?* Marselisborg
- New Insight (2008): *Ikke-arbejdsmarkedssparate unge i Københavns Kommune.* LBR Københavns Kommune
- Nordisk Ministerråd (2013): *Virksomheders indsats for udsatte unge.* Nordisk Ministerråd
- OECD (2010): *Off to a Good Start? Jobs for Youth.* OECD Publishing

5.8 Effektmåling af Rute 42's programteori

Som nævnt i analysestrategien vil der foregå en effektmåling i testen af Rute 42's programteori. Hvordan nærværende undersøgelse forholder sig til effektspørgsmålet, og ligeledes, hvordan målingen vil komme til at foregå i praksis, vil blive diskuteret i det nedenstående.

Som meget af teorien omkring virkningsevaluering har lagt op til, er det i denne evalueringsform processen der er i højsædet, da fokus netop er at finde ud af, hvad det er der virker, for hvem, og under hvilke omstændigheder. En konsekvens heraf er at mange virkningsevalueringer, og realistiske evalueringer, udelukkende kommer til at fokusere på processen, og dermed negligere

effekten. Men som nævnt i de videnskabsteoretiske overvejelser, var meningen med den realistiske evaluering netop, at den kunne bygge bro mellem de to tilgange, således at processen og effekten skulle spille sammen i evalueringen. Dette manglende sammenspil kommenteres ligeledes i en artikel fra 2012, hvor der argumenteres for, at det er et misbrug af den realistiske evaluering, hvis evalueringen står uden dokumentation af den faktiske effekt (Pawson & Santaella 2012: 183). Artiklens pointe er, at det må være centralt at svare på om noget virker, inden der spørges til, hvad det så er der virker. I en realistisk evaluering bør der derfor først tages højde for effekten, inden der så fokuseres på processen. For at være tro mod virkningsevalueringens teoretiske og videnskabsteoretiske ophav, vil nærværende undersøgelse derfor også respektere effekten, selvom det fortsat vil være processen der er i højsædet i den kommende analyse.

I forhold til at påvise effekten af Rute 42's indsats, er det væsentligt at tage højde for det kontrafaktiske tilfælde, som er spørgsmålet om, hvad der ville være sket med indsatsens deltagere, hvis de ikke havde været i indsatsen (Bredgaard et al 2015a: 1). Dette er nødvendigt for at kunne påvise, at det rent faktisk er indsatsen der har forårsaget virkningen. I forbindelse med denne problematik befinder de eksperimentelle designs sig øverst i evidenshierarkiet (Bredgaard et al 2015a: 21). Det skyldes at disse designs anvender kontrolgrupper. Det ses bl.a. i det randomiserede kontrollerede forsøgs arbejde med tilfældig udvælgelse (Vedung 2010: 170-171), og ligeledes i quasi-eksperimenters arbejde med tvillingekontrol (Vedung 2009: 180-181). Pointen er, at arbejdet med kontrolgrupper, gør det er muligt at isolere den givne indsats effekt. I forhold til nærværende undersøgelses fokus, er der dog nogle komplikationer ift. anvendelsen af kontrolgrupper. Det skyldes f.eks. at det i sociale indsatser praktisk talt er umuligt at inddele borgerne tilfældigt i indsats- og kontrolgrupper (Togeby 2001: 143). I den danske socialindsats anses borgerne som værende så forskelligartede individer, at det ikke er muligt at oprette to identiske grupper ift. relevante parametre (Krogstrup 2006: 82). Rent etisk ville det også være problematisk at undlade en gruppe borgere fra en socialindsats, som de reelt set har behov for (Bredgaard et al 2015a: 11). Heller ikke ift. den type indsats nærværende undersøgelse beskæftiger sig med, er de eksperimentelle design anvendelige:

Der er imidlertid vanskeligt, at anvende kontrollerede forsøg til at undersøge mere sammensatte og komplekse interventioner, navnlig i forhold til borgere med problemer udover ledighed. Dertil kommer at både kontrollerede forsøg og effektevalueringer ofte beror på gennemsnitsvurderinger, som dækker over varierende effekter for forskellige indsatser og målgrupper samt at metoden er vanskelig at anvende overfor målgrupper, hvor tilbagevenden til beskæftigelse ikke er realistisk på kort sigt. (Bredgaard et al 2011b: 4)

I de effektstanalyser, hvor det ikke er muligt at arbejde med kontrolgrupper, findes der nogle ikke-eksperimentelle metoder til at tage sig af kausaliteten. Her findes der f.eks. generisk kontrol, som sammenligner effekten på indsatsgruppen med den øvrige population, og de forandringer, der sker hos denne gruppe (Vedung 2009: 196). Her skal populationen tilnærmelsesvis være en gruppe som indsatsens deltagere kunne være en del af (Bredgaard et al 2015a: 10). Der sammenlignes således med, hvad der normalt ville ske i den større gruppe uden interventionen. I forhold til nærværende undersøgelses fokus på aktivitetsparate unge, er denne generisk kontrol problematisk, da målgruppens kompleksitet og mangfoldige udfordringer gør det svært at sammenligne dem med den øvrige befolkning. Det ville f.eks. være misvisende at sammenligne Rute 42's deltagere med unge i øvrige beskæftigelsesindsatser, da Rute 42 netop har til formål at samle de unge op, som ikke passer ind i den gængse indsats.

For at overkomme denne problematik, er det i nærværende undersøgelse valgt at arbejde med reflektiv kontrol. I den reflektive kontrol bliver indsatsgruppen ikke sammenlignet med andre grupper, men bliver derimod sammenlignet med sig selv, før interventionen (Vedung 2009: 198). Det vil sige at indsatsgruppen sammenlignes med sig selv før og efter indsatsen. Dette muliggøres ved at deltagergruppen selv kender til deres historik, hvorfor de kan gøres til deres egen "kontrolgruppe". Grundprincippet i reflektiv kontrol er:

[...] at en faktisk før-og-efter opgørelse af deltagerne i en indsats sammenlignes med en fremskrivning af før-situationen på basis af udviklingsretningen før deltagerne blev udsat for indsatsen. (Bredgaard et al 2015a: 10)

I reflektiv kontrol bliver der derfor ideelt arbejdet ud fra en lang tidsserie af før-målinger. I forhold til nærværende undersøgelse har det rent tidsmæssigt ikke været en mulighed at foretage egne før-målinger at sammenligne med. Derudover har der i Rute 42 heller ikke eksisteret en tidsserie af sådanne målinger. Ud fra principperne i reflektiv kontrol er der i stedet foretaget en vurderet før-

og-efter-måling, på baggrund af de unges situation ved opstart, sammenholdt med deres situation ved udslusning. I den forbindelse er der udgangspunkt i Rute 42's officielle målsætninger, som er at de unge skal klargøres til at kunne påbegynde uddannelse, job eller anden beskæftigelsesindsats. Her eksisterer således en antagelse om, at de unge - inden de starter i Rute 42 - ikke er i stand til at påbegynde én af de tre ovenstående målsætninger, og at de uden deltagelse i Rute 42, ikke ville blive i stand til det. Der bliver således taget højde for ekstrapolering, som siger noget om, hvordan den fremtidige udvikling forventes at se ud, hvis de ikke deltager i indsatsen (Bredgaard et al 2015a: 20). Har Rute 42 så den ønskede effekt, skulle de unge deltagere gerne være i stand til at påbegynde én af aktiviteterne i ovenstående målsætning. En måde at vise det på, kunne være at hente DREAM-data på de unge, som er udsluset fra Rute 42, for at se deres nuværende forsørgelsesgrundlag. Ud fra denne data ville det således være muligt at spore, om de unge er i uddannelse, job eller anden indsats, og om de evt. er hoppet fra. Da det ikke har været muligt for evaluator at få adgang til DREAM-data omkring deltagerne i Rute 42, er der i stedet arbejdet ud fra indsatsens egne udslusningsdata. I denne data har medarbejderne selv indført oplysninger om de unge, og hvad de er blevet udsluset til. På den måde har det fortsat været muligt at lave en måling på, hvorvidt de unge, mens de har deltaget i Rute 42, har opnået kompetencer ift. at kunne påbegynde en uddannelse, job eller anden beskæftigelsesindsats. Med valget af denne fremgangsmåde er det dog væsentligt at have in mente, at disse data ikke har samme grundlag for at kunne sige noget om den længerevarende effekt, som data fra DREAM ville kunne påvise. Rute 42's egne registre siger således kun noget om, hvad de unge er udsluset til umiddelbart efter afslutning i indsatsen. Her er det således ikke muligt at sige noget om, hvorvidt de unge evt. er hoppet fra igen.

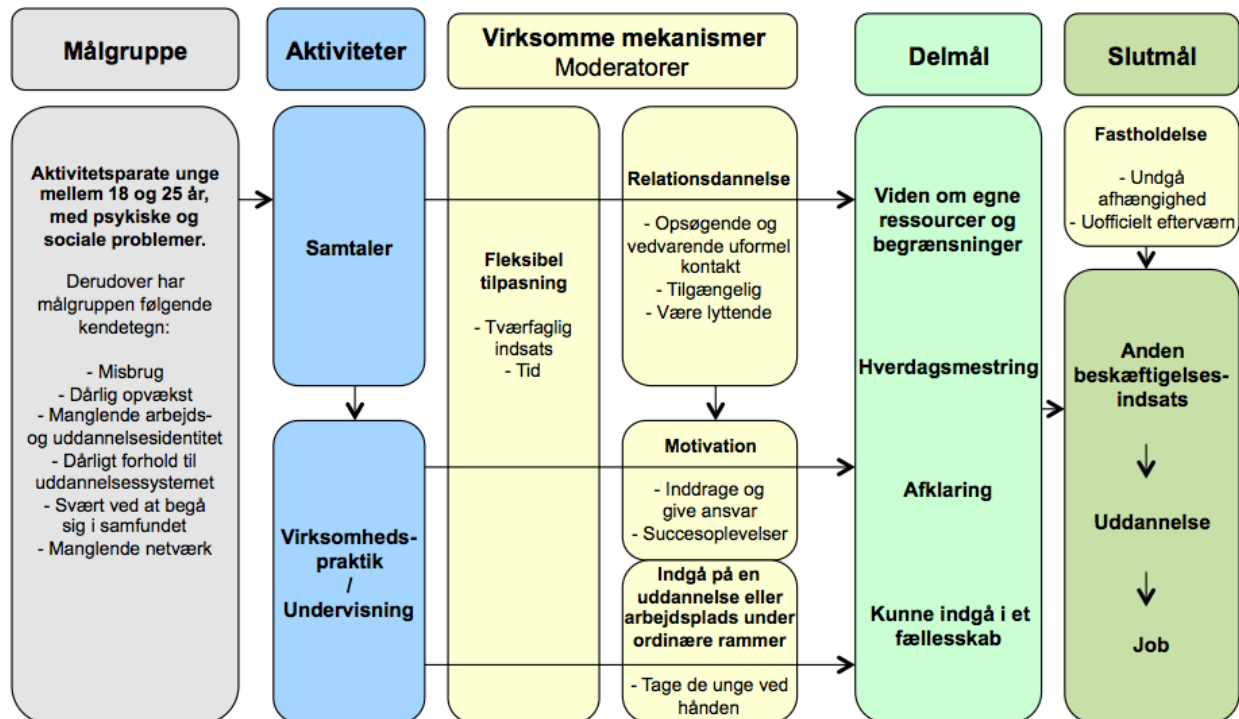
For at overholde krav om anonymitet, indeholder det udleverede data hverken navne eller CPR-numre. Det data der er tilbage, omhandler oplysninger om, hvem de unge har haft som rådgiver, hvor længe de har været en del af indsatsen, og hvad de er blevet udsluset til. I denne sammenhæng er det, som nævnt, kun udslusningsoplysningerne som vil være relevante at bearbejde. Udslusningsdataen indeholder oplysninger om alle de unge, der er blevet udsluset fra indsatsen, og hvad de er blevet udsluset til, siden Rute 42's start i primo 2013 og frem til maj 2015. Det betyder at der ud af de i alt 196 unge, der har deltaget i indsatsen, er 123 som er blevet udsluset. Ud af disse 123, er der 18 unge som er fraflyttet kommunen. Disse unge er ikke taget med i beregningerne i analysen, da de ikke er udsluset fra Rute 42, men derimod meldt ud af indsatsen, før tid, grundet flytning. Der er således 105 unge tilbage som grundlag, når der i analysen vil blive foretaget en effektmåling.

Efter at have diskuteret de metodiske overvejelser og redskaber der gør sig gældende i nærværende undersøgelse, vil analysen blive påbegyndt i det nedenstående.

6 Analysedel 1 - Konstruktion af Rute 42's programteori

I denne analysedel vil Rute 42's programteori blive opbygget. Dette vil primært ske vha. det empiriske materiale fra interviewene med indsatsens medarbejdere. I denne sammenhæng vil der ligeledes blive inddraget forandringsteori, samt viden om socialfaglig praksis. Nedenfor vil programteorien blive præsenteret i sin grafiske form, hvorefter der i de følgende afsnit vil ske en argumentation for, hvordan de enkelte søjler i programteorien er blevet opbygget.

Figur 2: Programteori for Rute 42

6.1 Målgruppe

Nedenstående afsnit har til formål at præcisere Rute 42's målgruppe, og i denne sammenhæng være med til at tydeliggøre, hvem indsatsen virker bedst for (New Insight 2011: 9). I Rute 42 bliver der arbejdet med én samlet målgruppe, hvilket vil sige at de tilbydes de samme aktiviteter. Forløbene er dog ikke ens, da disse aktiviteter tilpasses den enkelte unge. Det betyder at de unge godt kan deltage i den samme aktivitet, f.eks. undervisning, men at denne kan foregå i forskellig grad og form, alt efter hvad der passer den unge bedst. Målgruppen bliver dermed f.eks. ikke opdelt efter deres psykiske situation, hvor der så eksisterer en standardiseret indsats til den specifikke gruppe.

Afsnittet vil blive indledt med den officielle beskrivelse af Rute 42's målgruppe, hvilket herefter vil blive suppleret med empirisk materiale om målgruppen via interviewene med indsatsens medarbejdere. Den officielle målgruppe i Rute 42 bliver beskrevet som:

Unge uddannelseshjælpsmodtagere, fortrinsvis mellem 18 og 25 år, fra Uddannelseshuset, som vurderes til at have problemer udover ledighed, hvilket vil sige at de bliver kategoriseret som aktivitetsparate. Målgruppen præciseres yderligere til at omhandle psykisk sårbare unge, hvor rådgiver vurderer, at personen ikke umiddelbart kan indgå i et af de øvrige beskæftigelsesrettede tilbud under tilbudsviften.

Målgruppen bliver beskrevet som de unge, der ikke passer ind i den gængse beskæftigelsesindsats - og de øvrige tilbud i Uddannelseshuset. Visiteringen til Rute 42 sker ud fra en vurdering af de unges psykiske, fysiske og sociale tilstand. I nærværende evaluering er det dog valgt at se bort fra unge med fysiske handicap, da det i interviewene med medarbejderne fremgik, at det er unge med psykiske og sociale udfordringer som fylder mest i Rute 42, og at det er hos denne gruppe, de kan gøre den største forskel. Mange af de unge i indsatsen har en psykiatrisk diagnose, og ofte flere på samme tid:

De unge kan sagtens have tre til fire lidelser på én gang, og nogle har haft op til otte diagnoser. (Projektpsycholog: 21.45)

Samtidig med at have diverse diagnoser, er indsatsens målgruppe ligeledes kendetegnet ved, at flere af de unge lider under sociale problemer og misbrug:

Mange har et misbrug, og samtidig kommer mange fra dårlige sociale kår. (Projektpsycholog: 22.20)

Udover disse overordnede gennemgående kendetegn, vil målgruppen i det nedenstående blive yderligere udpenslet ift. de barrierer de unge har for at blive integreret i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. En væsentlig barriere for målgruppen er blandt andet, at mange har været en del af det offentlige system i mange år. Derfor er det også længe siden at mange af dem har været i

kontakt med både uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, hvilket kan gøre, at de unge har svært ved at identificere sig med disse institutioner:

Nogle af vores unge har jo været ude af undervisningssystemet i mange år. For nogle unge er det 10 år siden de har gået i skole. (Rådgiver 2: 1.20.30)

Mange af de her unge har ikke et netværk og de har heller ikke en uddannelses- eller arbejdsidentitet - eller forældre der har. (Rådgiver 5: 19.10)

Mange af de unge har ligeledes tidligere haft dårlige oplevelser med uddannelsessystemet, hvilket bl.a. har været medvirkende til, at flere af dem aldrig har gennemført en uddannelse:

Næsten alle unge har haft en problematisk skolegang, og næsten 80% af alle vores unge har ikke engang folkeskolens 9. klasses afgangseksamen. (Rådgiver 2: 25.05)

Det kan hermed antydes, at de unge mangler kendskab og føling med uddannelsessystemet, og derfor mangler kompetencer og viden om, hvad det vil sige at lave gruppearbejde, lektier og gå til eksamen etc. Det er ikke kun studiemæssige kompetencer de unge mangler, men også på det sociale plan, ift. hvordan man generelt interagerer med andre mennesker, og ligeledes hvordan man generelt mestrer hverdagen:

Mange af mine unge har ikke engang en forståelse af, hvordan samfundet grundlæggende fungerer, og hvordan det er, man begår sig ude i samfundet, og hvordan man begår sig i relationen til andre mennesker. (Rådgiver 1: 26.20)

Målgruppen er således kendetegnet ved mange og komplekse udfordringer, hvor ovenstående har fremhævet mange af de problemer, som er gennemgående for gruppen af unge i Rute 42.

6.2 Aktiviteter og delmål

I det nedenstående vil der foregå en argumentation for valg af aktiviteter i Rute 42. For ikke at få en for omfattende og uoverskuelig programteori, er det ikke alle indsatsens aktiviteter der vil blive medtaget i programteorien (New Insight 2011: 9). Der vil således ske en udvælgelse ift. indsatsens væsentligste aktiviteter. Disse aktiviteter vil vha. interviewene med Rute 42's medarbejdere, blive koblet sammen med indsatsens delmål.

6.2.1 Samtaler

Som den primære aktivitet i indsatsen er samtalerne, som rådgiverne løbende har med de unge i løbet af indsatsen. Fokus i samtalerne har udgangspunkt i de unges fremtidige uddannelse, men kan i den proces også komme ind på de unges mere personlige forhold. Samtalerne kan foregå på Rute 42, i det offentlige rum, eller hjemme hos den enkelte unge. De unge har ikke et fastlagt antal samtaler med deres rådgiver, da det er noget rådgiverne løbende aftaler med den enkelte unge. Rådgiverne har en bredt repertoire af samtalemetoder de kan benytte sig af, og det er den enkelte unges situation, som afgør, hvilken tilgang de unges mødes med i samtalerne. Det kan f.eks. være en ressourceorienteret tilgang, hvor de unges styrker afdækkes, eller en værdiafklaring ift. de unges personlige værdier, eller blot ganske almindelig small talk. I Rute 42's programteori kommer samtaler før indsatsens andre aktiviteter, hvilket skyldes, at samtalerne er en forudsætningen for at indsatsens øvrige aktiviteter kan komme i spil:

For mig er samtalerne det vigtigste ift. de unge. Det er her frøene bliver sået, så de kan begynde at spire gennem praktik, uddannelse eller andre aktiviteter. For mig handler det om, at de unge bliver mødt med en følelse af, at det er dem, det handler om, og at de bliver taget alvorligt og lyttet til. Jeg har en fornemmelse af, at det også er det, de unge føler rykker noget - det er når, det er dem der bliver hørt, og at de er med til at finde ud af, hvad der skal ske og hvad de har brug for. (Rådgiver 2: 1.01.15)

Her antydes således at de øvrige aktiviteter, de unge deltager i, bliver muliggjort gennem de samtaler rådgiverne har med de unge. Det er i samtalerne, at rådgiverne kan opnå viden om den unge i forhold til, hvilken type indsats den unge har behov for, og dermed hvilke aktiviteter der vil være relevante i det videre forløb. Gennem samtaler med de unge, kan rådgiverne hjælpe dem med at mestre deres hverdag. De skal således have støtte til at få de kompetencer, der kræves for at kunne klare grundlæggende hverdagsopgaver:

Ift. til f.eks. samtaler med os, er det jo med at klargøre dem til at stå alene i verden ift. de kompetencer det kræver. F.eks. at komme op om morgenen og smøre en madpakke, og sørge for at ens hverdag er så struktureret, at de kan overskue at få vasket tøj. Ting som i bund og grund, for mange mennesker, bare er noget man gør. (Rådgiver 2: 45.35)

De unge skal også have nogle praktiske kompetencer, såsom det at kunne vaske tøj og vide hvorfor det skal vaskes. (Projektleder: 22.45)

Udover at skulle mestre deres hverdag, er det ligeledes via samtalerne, at de unge kan blive bevidste om deres egne ressourcer og begrænsninger. Et essentielt mål for indsatsens komplekse målgruppe, hvor mange af dem ikke er bevidste om deres barrierer ift. job og uddannelse, og ligeledes ofte heller ikke er klar over deres styrker:

De unge skulle gerne opnå en viden om deres egne ressourcer og begrænsninger. Det tror jeg at der er mange af vores unge som har rigtig svært ved. (Rådgiver 2: 47.15)

Ved at opnå denne viden, kan de unge lære at takle disse barrierer, således at de bedre kan håndtere dem fremover:

De her unge slæber rundt på noget, hvor de så skal lære at acceptere, at de skal slæbe rundt på det her. De skal så lære, hvordan de får det lastet, så de kan holde til at bære på det resten af deres liv. (Rådgiver 2: 49.10)

Gennemgangen af denne aktivitet har således vist, at samtaler spiller en stor rolle i Rute 42's indsats, og at der eksisterer nogle antagelser om, at samtalerne kan være medvirkende til at de unge opnår viden om deres ressourcer og begrænsninger, og at de ligeledes lærer at mestre deres hverdag.

6.2.2. Virksomhedspraktik

En anden væsentlig aktivitet, som Rute 42 vægter højt i indsatsen, er virksomhedspraktik. I indsatsens interne dokument om progressionsmål for de unge, er virksomhedspraktik således en af de store gengangere, blandt de aktiviteter som indsatsens progressionsmål er knyttet sammen med (Rute 42 2015: 1). Der er tale om almindelig virksomhedspraktik, hvor forløbet tilpasses efter den enkelte unge (LBK 2014: Kapitel 11 §42b). Nogle unge er således i virksomhedspraktik få timer om

ugen og andre på fuld tid. Det spænder ligeledes vidt, hvor de unge er i praktik. Det kan være alt fra en forsyningsvirksomhed til en detailhandel. I løbet af Rute 42's eksistens har omkring 30 unge deltaget i en virksomhedspraktik.

Der eksisterer en antagelse om, at virksomhedspraktik giver de unge en lang række af kompetencer ift. uddannelse og job:

Når en ung starter i praktik, så spørger jeg den unge, hvad det er, de gerne vil have ud af praktikken, og hvad de godt kunne tænke sig i praktikken, og hvad den skal bruges til. For nogle handler det om at blive afklaret, om det er noget de overhovedet interesserer sig for, hvis de en dag skal arbejde med det. For andre handler det om at blive opkvalificeret. Og for andre handler det om noget så simpelt, som at lære at stå op om morgenen, og ligeledes at lære, hvad man snakker om på en arbejdsplads. (Rådgiver 2: 1.09.00)

Antagelsen er således, at virksomhedspraktik både er med til at afklare de unge ift. valg af uddannelse og job, og ligeledes at lære dem, hvordan de indgår i fællesskaber. Derudover er virksomhedspraktik også med til at hjælpe de unge med at mestre deres hverdag, da de bl.a. lærer at stå op om morgenen.

6.2.3 Undervisning

I Rute 42 er undervisning ligeledes en aktivitet, der anvendes i stort omfang. På indsatsens fysiske placering har de deres eget undervisningslokale med tavle og computere. Her foregår der bl.a. ordblindeundervisning (OBU) og forberedende voksenundervisningen (FVU) i dansk og matematik, hvor to faste eksterne undervisere fra FOKUS kommer til huset. Der undervises derfor oftest 3 gange om ugen, hvor det f.eks. er dansk den ene dag, matematik den anden og OBU den tredje. Undervisningen foregår i små hold på ca. 6 unge, og er individuelt tilrettelagt efter den enkelte unges faglige niveau. Undervisningen er udelukkende forberedende, men de unge kan modtage et bevis på at de har deltaget i diverse fag. Udover den interne undervisning gør Rute 42 ligeledes brug af eksterne undervisningssteder såsom VUC og produktionsskoler. Ud af de i alt 196 unge der indtil maj 2015 har været tilknyttet Rute 42, har op til 60 unge deltaget i den interne og eksterne undervisning.

Det væsentligste ift. undervisningsaktiviteten er, at de unge kommer i kontakt med uddannelsessystemet og undervisningssituationen:

Det løfter dem op på et niveau, så de kan afslutte en 10. klasse eller begynde på en HF på VUC, og det er der mange der har en drøm om, for at komme videre i uddannelsessystemet. Nogle af vores unge har jo været ude af undervisningssystemet i mange år. For nogle unge er det 10 år siden de har gået i skole. (Rådgiver 2: 1.20.30)

Ved at få afprøvet deres drømme omkring uddannelse, kan det hjælpe de unge med at blive afklaret ift. et realistisk valg af uddannelse. Samtidig er undervisning en mulighed for, at de unge kan tillære sig at indgå i et fællesskab:

Vi har mulighed for at placere de unge i et fællesskab, så de kan lære at begå sig der. FVU er et lille beskyttet forum, hvor man kan starte den proces. (Rådgiver 2: 43.50)

For nogle unge er det mange år siden at de har gået i skole, og derfor kan de bl.a. have svært ved at sidde i en klasse med mange andre elever. Derfor giver undervisningen i Rute 42's egne lokaler de unge en god mulighed for at prøve at indgå i et fællesskab, under nogle beskyttende rammer.

6.3 Virksomme mekanismer og moderatorer

I det nedenstående vil de virksomme mekanismer og moderatorer blive gennemgået, som er dem der kobler Rute 42's aktiviteter sammen med målene. Konstruktionen af mekanismerne og moderatorerne er primært sket på baggrund af medarbejdernes antagelser, men er ligeledes blive suppleret af forandringsteori og viden om socialt arbejde.

I gennemgangen vil mekanismerne vil blive benævnt i overskriften og de tilhørende moderatorer vil fremstå i *kursiv*.

6.3.1 Fleksibel tilpasning

I opbygningen af programteorien blev der fundet den virksomme mekanisme fleksibel tilpasning. Denne mekanisme vurderes som grundlæggende for, at der overhovedet kan ske en indsats i Rute 42, da den er gennemgående for alle indsatsens aktiviteterne, hvorfor den også står først i programteorien. Ifølge Pawson er det centralt at have sådanne antagelser eller teorier, som giver indsatsen retning, for at der kan foregå en adfærdsændring (Pawson 2013: 121). Antagelserne bliver derfor styrende for, hvordan indsatsen organiseres. En henvisning til en sådan teori kan

således bidrage til at skabe en forventning hos de unge om, at netop denne indsats kan ændre deres situation. Den fleksible tilpasning er derfor placeret først i programteorien, da det er den grundlæggende teori hos rådgiverne, som bærer hele indsatsen.

Den fleksible tilpasning er således den mekanisme der er med til at sikre, at de forskellige aktiviteter har en virkning. Mekanismen kommer af, at de unge i indsatsen tilbydes de samme aktiviteter, på tværs af deres forskelligartede udfordringer. Der kan her argumenteres for, at før denne tilgang kan lykkes, er det nødvendigt, at de forskellige aktiviteter i Rute 42 bliver tilpasset til de enkelte unge. Grundet målgruppens kompleksitet er det ikke alle unge der kan klare de samme aktiviteter, og det er heller ikke alle der kan udholde lige meget tid i en given aktivitet. Der kan også være unge, der har bedst af at modtage undervisning på en ekstern uddannelsesinstitution, hvorimod andre har behov for en mere beskyttet undervisningssituation. Derudover kan der være unge, som kan deltage i en virksomhedspraktik 10 timer om ugen, og andre som kan være der i 37 timer. Der arbejdes derfor med, at der i de unges indsats i Rute 42, bliver taget udgangspunkt i den enkeltes behov:

De unge skal ikke mødes med systemets muligheder, men i stedet tage udgangspunkt i, hvad de vil have. Der skal tages udgangspunkt i, hvad de har behov for. (Rådgiver 3: 5.20)

Rådgiver 3 taler om at tage udgangspunkt i de unges behov, som et udtryk for den fleksible tilpasning. I denne sammenhæng plæderer Kongsgaard ligeledes for, at den professionelle skal møde borgeren med en hel værktøjskasse af teorier og metoder: “[...] hvor hun pragmatisk og reflekteret forsøger at finde det perspektiv eller den metode, som ser ud til at hjælpe hende bedst i forhold til den opgave, hun er sat til” (Kongsgaard 2014: 29). Den professionelle står dermed midt i praksis og vælger fra situation til situation, hvad der skal gøres, som rådgiver 3 ligeledes giver udtryk for i det ovenstående, ved at tage udgangspunkt i den unges behov.

For at der kan foregå en fleksibel tilpasning af de unges indsats, er det nødvendigt at der bliver arbejdet *tværfagligt*. Det vil sige, at der ikke kun skal fokuseres på ledighedsfaktoren i arbejdet med de unge, men at der også skal tages højde for de udfordringer de har ud over ledighed:

Det er sjældent, at der kun er én ting i gang. Det er oftest parallellforløb. Oftest så er der både undervisning, praktik og behandling i psykiatrien i gang, i et typisk forløb. (Projektleder: 30.14)

Ved at give de unge en tværfaglig indsats, kan der således blive taget højde for de unges grundlæggende behov - og ikke kun det faktum at de er ledige. I det der arbejdes tværfagligt, bliver der stillet krav til indsatsens rådgivere om, at have viden om de unges forskellige lidelser. Denne viden er nødvendigt for at kunne sikre, at de unges indsats bliver fleksibelt tilpasset. Når rådgiverne besidder denne viden, er det derved muligt at lave en vurdering af, hvad en ung kan holde til og har behov for, og herudfra forme den enkelte unges indsats. Her er en stor faktor i Rute 42, at indsatsen har sin egen projektpsycholog, hvor rådgiverne netop kan få sparring ift. de unges specifikke udfordringer:

Min hovedopgave hedder sparring med rådgiverne, i forhold til, hvordan de bedst muligt understøtter de unge i at komme i uddannelse og arbejde. (Projektpsycholog: 02.50)

Gennem sparring med projektpsychologen kan rådgiveren således få den nødvendige viden, for at kunne lave en fleksibel tilpasning for de unge. Udover at sparre med rådgiverne, har projektpsychologen også afklarende og støttende samtaler med de unge:

Jeg har afklarende og støttende samtaler med de unge. Afklarende samtaler i forhold til, hvad der er på spil rent psykologisk, hvorfor har de det, som de har det, og hvilke behandlingstilbud der kunne være relevante. Støttende samtaler ift. de specifikke aktiviteter, de unge deltager i. (Projektpsycholog: 03.20)

På denne måde er projektpsychologen med til at sikre, at der i de unges indsats bliver taget højde for deres psykologiske tilstand. Udover at sikre en tværfaglig indsats internt på Rute 42, fungerer projektpsychologen også som bindeled, når de unge f.eks. skal i behandling hos eksterne behandlingsinstitutioner:

Jeg står ofte for kontakten til psykiatrien eller de unges egen læge. Nogle gange kommer man nemmere igennem på telefonen, når man siger man er psykolog, end hvis man siger, at man er socialrådgiver. (Projektpsycholog: 05.20)

En anden måde der bliver arbejdet tværfagligt på i Rute 42, er at de unge kun har én kommunal kontaktperson at skulle forholde sig til. Det vil sige, at de unge ikke skal rundt til en masse forskellige aktører i det offentlige system, da deres rådgiver fungerer som både myndighedsperson, mentor, jobkonsulent etc. Med rådgiverrollens flerfunktionelle opbygning, skabes der et grundlag for, at indsatsens rådgivere bedre kan tilrettelægge individuelle forløb for de unge, da de ikke er afhængig af en række eksterne aktører, hvorfor rådgiverne hurtigere kan igangsætte aktiviteter for de unge. Flere af rådgiverne gav således udtryk for, at det er positivt for de unges indsats, at de kun har én indgang til kommunen:

Det giver nogle udfordringer i forhold til, hvornår jeg skal have hvilke kasketter på. Men i det lange løb, så tror jeg at de unge profiterer af, at der kun er én indgang til det offentlige. Før kunne de have 3-4 stykker på én gang, som de skulle forholde sig til. Nu har de kun mig. (Rådgiver 5: 08.00)

De unge er generelt enormt glade for at de kun skal forholde sig til én person. (Rådgiver 4: 10.50)

En anden væsentlig moderator, for at der kan foregå en fleksibel tilpasning af de unges indsats, er at der skal være *tid* til det. I Rute 42 er tidsrammen for de unges indsat sat til omkring et år. Denne tidsramme er således væsentlig større end mange andre beskæftigelsesindsatser under Uddannelseshuset, som primært indeholder unge kategoriseret som uddannelsesparate og åbenlyst uddannelsesparate. Tiden er en væsentlig moderator for at kunne lave en fleksibel tilpasning, da det uomgæligt tager længere tid at designe individuelt tilpassede forløb, hvor aktiviteterne brydes ned i mindre dele, og hvor de unge deltager i indsatsen, i et mindre antal timer end de unge gør i den gængse beskæftigelsesindsats. Det tager ligeledes tid, når der i forbindelse med den fleksible tilpasning skal bruges kræfter på at sætte sig ind i de unge specifikke udfordringer, og finde frem til, hvilken type indsats den enkelte unge har behov for. Rute 42's tidsperspektiv gør, at rådgiverne har mulighed for at planlægge længere frem i tiden, hvilket er nødvendigt med de udfordringer målgruppen besidder, hvor det kan være en lang proces at give, og få virkning af, en tværfaglig indsats:

Kva at vi har en del tid at arbejde med her i indsatsen, så giver det mulighed for at vi f.eks. kan planlægge et halvt år frem i tiden. (Rådgiver 5: 25.26)

Ved at arbejde med en lang tidsramme, er der således bedre mulighed for, at rådgiverne kan foretage en fleksibel tilpasning af de unges indsats.

6.3.2 Relationsdannelse

Som vist i programteorien, er samtaler den første aktivitet alle unge i Rute 42 skal deltage i. Ved hjælp af interviewene med rådgiverne, blev der opstillet mekanismen relationsdannelse, som muliggør at samtalerne har en virkning. Da samtalerne er nødvendige for, at de øvrige aktiviteter kan komme i spil, er relationsdannelse derfor også en grundlæggende mekanisme, som går forud for de øvrige mekanismers virkning i Rute 42. I programteorien er dette vist, ved at der går en pil fra "relationsdannelse" ned til mekanismerne "motivation" og "indgå på en uddannelse eller arbejdsplads under ordinære rammer". Relationsdannelse har ligeledes afgørende betydning for mekanismen "fastholdelse". I forhold til Pawsons teori om adfærdsændring, er det således gennem relationsdannelse, at der er mulighed for at informere deltageren om alle de gode ting ved indsatsen. Gennem relationsdannelse er der ligeledes mulighed for at opnå overensstemmelse mellem indsatsens og den unges mål (Pawson 2013: 121). Relationen kan dermed skabe grundlaget for en fælles forståelse mellem deltager og rådgiver. Denne fælles forståelse er grundlæggende for hele forløbet omkring adfærdsændringen. At relationsdannelsen er en væsentlig faktor for den øvrige indsats, italesættes ligeledes af Rute 42's projektleder:

Jeg tænker at relationen er afgørende for, at vi kan være med til at understøtte de unge i at begynde at turde gå ud i virkeligheden. Relationen er en forudsætning for, at der kan ske en progression. (Projektleder: 30.55)

Relationsdannelse er således med til at skabe grundlaget for, at rådgiverne f.eks. kan arbejde med de unges motivation eller fastholde dem i igangsatte aktiviteter. Rådgiver 5 giver i det nedenstående citat ligeledes udtryk for, at relationsdannelsen er medvirkende til at forme de unges forløb i Rute 42:

I relationsdannelsen kan jeg finde frem til de unges indre motivation, og den kan jeg bruge til at finde ud af om den unge f.eks. drømmer om uddannelse eller job. Det giver mig så en idé om, hvor vi skal hen - f.eks. praktikvejen. (Rådgiver 5: 28.55)

Denne pointe benævnes ligeledes af Kongsgaard, som beskriver relationen som en forhandling mellem deltageren og den professionelle. Rådgiveren skal ikke levere færdigpakkede programmer, men sammen skal ung og rådgiver fortolke og give mening til de aktiviteter som sættes i værk (Kongsgaard 2014: 44). Dette blev tydeligt i ovenstående citat, når der gives udtryk for, at rådgiveren kun har en idé om vejen, og ikke en færdig pakke med aktiviteter klar.

For at relationsdannelsen kan fungere, er der i programteorien opstillet nogle moderatorer, som skal være til stede for at aktivere mekanismen. Her er det væsentligt, at rådgiverne i starten af de unges forløb, arbejder intensivt på at få skabt relationen. Det gør de f.eks. ved at have en *opsøgende og vedvarende uformel kontakt* til de unge:

I starten er vi meget opsøgende, vedholdende og kontaktsøgende, indtil man har en god kontakt. Kontakten skal herefter udvikle sig til en relation. (Rådgiver 5: 03.35)

I starten forsøger vi at komme i kontakt med de unge på SMS og telefoniske opkald. Hvis vi skriver et brev til dem, så skrotter vi standardbrevens tekster, og skriver 'Hej, jeg er din nye rådgiver'. Vi laver om på sproget, ift. det sprog der normalt bliver brugt i de breve, de tidligere har fået fra Kommunen. Det kan også være at vi lægger en seddel til dem i deres postkasse, om at vi er deres nye rådgiver, og gerne vil have fat i dem - hvis det ikke lige har været muligt at komme i kontakt med dem. Så bare etableringen af kontakten, at vi kan komme til dem og f.eks. gå en tur - og at det ikke behøves at være på samme måde - det er de konkrete ting ift. at få skabt en relation. (Rådgiver 3: 1.02.00)

Ved at rådgiverne laver kontakten uformel, er det noget de unge nemmere kan overskue, og derved forhåbentligt har nemmere ved at svare tilbage. Tanken er at den opsøgende og vedvarende kontakt, også skal få de unge til selv at tage kontakt til deres rådgiver (Rute 42 2014a: 3). Ved at opretholde en vedvarende kontakt til de unge, sender det også et signal om, at rådgiverne gerne vil dem:

Den vedholdende kontakt er også forpligtende for dem, men den siger også noget om, at vi gerne vil dem. (Rådgiver 5: 20.45)

I forhold til den uformelle kontakt, sørger rådgiverne ligeledes for, at kontakten med de unge foregår i uformelle rammer, så de unge kan føle sig bedre tilpas. Begrebet uformel skal derfor ikke forstås som rådgivernes rolle, i det de altid vil fungere som den unges myndighedsperson. Begrebet henviser til en bestemt tilgang rådgiverne har til de unge. Kontakten med de unge kan således foregå både: *“i parken, hjemme hos den unge, eller på en bænk foran deres lejlighed”* (Rådgiver 2: 1:04.10).

For at få dannet en god relation, er det ligeledes væsentligt at rådgiveren er *tilgængelig* for den unge. Det betyder at de unge skal føle, at de altid kan komme i kontakt med deres rådgiver, hvis de skulle have behov herfor. Tilgængelighedsfaktoren bliver også nævnt i en af indsatsen egne projektbeskrivelser:

Vores udgangspunkt er, at vi altid er tilgængelige for den unge enten ved personlig henvendelse, på telefon, sms osv. Vi vurderer at tilgængeligheden har positiv betydning for relationen og resultaterne. Vi oplever, at problemstillinger, som opstår for denne målgruppe, ofte er af en karakter, som betyder, at der er behov for hurtig handling. (Rute 42 2014a: 3)

I indsatsen bliver der således lagt vægt på, at rådgiverne altid er tilgængelige for de unge, grundet de unges potentielle behov for hurtig handling. Gennem interviewene med rådgiverne bliver der dog tegnet et forholdsvist broget billede af, hvordan denne tilgængelighed tolkes i praksis. Nogle rådgivere tolker tilgængeligheden, som det at stå til rådighed for de unge i arbejdstimerne:

Jeg er ikke kontaktbar, når jeg har fri. Men de kan sende en SMS, og det har jeg også unge mennesker der gør. Jeg har før fået en SMS natten til søndag, men jeg svarer først mandag morgen. (Rådgiver 2: 10.20)

Mine unge ved, at min telefon er åben mellem kl. 8 og 15. Medmindre at vi har en særaftale om, at jeg skal kontakte dem. De skal ikke forvente at den er tændt før 8, og de skal ikke forvente at den er tændt efter 15. (Rådgiver 3: 11.10)

En anden rådgiver tolker derimod tilgængeligheden mere bredt, og giver udtryk for ikke at have så faste tidsmæssige rammer for, hvornår de unge kan ringe og skrive:

Jeg har altid telefonen tændt. Jeg har også nogle unge der ringer og skriver om aftenen. Jeg er ikke så klokkeslætsbestemt. Jeg vil ikke have at nogle af mine unge står, når jeg ved de ikke har et netværk, og er ved at 'drukne'. Så kan jeg godt rive nogle timer ud til dem om aftenen. Men det er jo bare min måde at gøre det på, men vi skal jo nok have fundet en gylden middelvej hernede, så serviceniveauet ligesom er det samme. (Rådgiver 1: 12.45)

På trods af de forskellige opfattelser af, hvad det vil sige at være tilgængelig for de unge, så er det dog uomtvisteligt en moderator, der bliver arbejdet med i indsatsen, og som er væsentlig i arbejdet med relationsdannelse.

En sidste moderator, som ligeledes er væsentlig for at relationsdannelsen aktiveres, er at rådgiverne er *lyttende* i deres interaktion med de unge:

Jeg tror noget af det vigtigste er rummelighed, store øre og en lille mund. Jeg tror mange sagsbehandlere har en tendens til at snakke for meget, og glemme at lytte. For mig er det de unges liv det handler om. Vi skal jo egentlige bare lytte, og byde ind når det er nødvendigt. (Rådgiver 2: 1.30)

Rådgiverne søger bevidst at distancere sig selv fra den måde, mange af de unge er blevet mødt tidligere i beskæftigelsessystemet, hvor de unge måske ikke har følt sig lyttet til. Det er intentionen, at de unge selv skal komme på banen i Rute 42, hvorfor det er nødvendigt at rådgiverne har en mere tilbagelænet og lyttende rolle.

6.3.3 Motivation

For at aktiviteterne undervisning og virksomhedspraktik skal fungere efter hensigten, er det væsentligt at de unge motiveres. Det betyder at de unge skal være motiveret for at få en uddannelse eller et job, og ligeledes at de er motiverede og klar på den proces, der er mod at nå dette mål. I programteorien er motivationsmekanismen placeret efter de to grundlæggende mekanismer, da den først gør sig gældende når de unge skal deltage i aktiviteterne virksomhedspraktik og undervisning. Ifølge Pawsons teori om adfærdsændring, er denne mekanisme således væsentlig i

den sidste del af deltagerens udvikling, hvor det søges at opbygge deltagerens ressourcer og efterfølgende prøve dem af (Pawson 2013: 130). Motivation er den mekanisme, som muliggør denne proces.

Som nævnt i et tidligere citat, arbejderne rådgiverne i Rute 42 med, at finde frem til de unges indre motivation (Rådgiver 5: 28.55). På den måde kunne rådgiveren i samarbejde med den unge, fastsætte et fælles mål. Denne tilgang nævnes ligeledes af Kongsgaard, som definerer motivation som en proces, der: “[...] på lige fod med andre følelser, tanker og forståelser både udspringer af indre værdier, erfaringer og holdninger OG skabes i mødet mellem mennesker” (Kongsgaard 2014: 46). Motivation skal derfor ikke afdækkes, men kan opstå i dialogen og møderne mellem rådgiver og den unge. Dette gøres i Rute 42 gennem nedenstående moderatorer.

Noget af det der aktiverer motivationen for de unge i Rute 42, er at rådgiverne *inddrager* de unge og giver dem *ansvar* undervejs i indsatsen:

De unge skal involveres og været med til at tage noget ansvar, ud fra, hvor de er henne. Det handler også om, at de skal skubbes lige nøjagtig så meget, at de i hvert fald godt kan mærke noget ansvar, uden at de vælter. (Rådgiver 2: 1.12.15)

Som rådgiver skal du turde, at lade de unge sætte dagsordenen nogle gange. (Rådgiver 3: 3.55)

Der eksisterer således en udbredt forståelse af, at de unge skal inddrages og tage ansvar ift. til deres indsats. I denne tilgang er der dog en bevidsthed om, at de unge heller ikke kan holde til for meget ansvar - så de vælter - men skal støttes i deres beslutninger. En af de ting de unge i praksis kan inddrages i, er f.eks. selv at bestemme, hvor de vil i praktik:

Så vidt det overhovedet er muligt, så er det mine unge, der selv skal undersøge, hvor de vil i praktik. Jeg kommer helst ikke med forslag. De skal også helst tage kontakten til virksomheden selv. Flere af mine unge når til selv at være ude og spørge en virksomhed. Det er en kæmpe succesoplevelse for dem, der så har fået en praktik. Det føles jo ligesom at få et job. (Rådgiver 2: 1.07.00)

Når de unge inddrages, og selv er med til at tage nogle beslutninger, kan det som ovenstående citat indikerer, også være medvirkende til at de unge får en positiv oplevelse. Betydningen af at de unge bliver inddraget, kan også ses i de situationer, hvor det ikke er tilfældet:

De unge hader, når de laver noget der ikke giver mening. Og det kan jeg godt forstå, for jeg kan da heller ikke lide at lave noget, jeg ikke kan se meningen med. Det løser vi ved at spørge de unge, hvad giver mening for dig. Mange af dem vil gerne ud at arbejde rigtigt, og ikke bare sidde i et projekt og lave perleplader. (Rådgiver 2: 57.20)

En anden væsentlig moderator, for at de unges motiveres, er at de undervejs i indsatsen oplever at få *succesoplevelser*. På den måde bliver de unges udvikling synliggjort for dem selv, hvilket kan virke motiverende:

Succesoplevelserne skal fremhæves, så at de unge kan huske, hvor det var de kom fra, og at de derved har udviklet sig. Du sagde at det aldrig kunne lade sig gøre, og se nu, hvad du kan i dag. (Rådgiver 3: 39.00)

For at tydeliggøre succesoplevelserne for de unge, arbejder rådgiverne med at bryde tingene ned for dem. Det vil sige, at de bl.a. arbejder på at lære de unge, at deres udvikling frem mod uddannelse og job, foregår i små trin, og at det ikke bare er noget, der sker fra den ene dag til den anden:

De unge skal lære at bryde deres mål ned i trin, da de ikke kan klare nogle ting i samme tempo, som andre unge. De har nogle flere udfordringer at tage højde for. Derfor er det vigtigt at holde fast i de små succeser, de oplever. (Rådgiver 3: 38.50)

For at eksplicitere de små trin for de unge, arbejder rådgiverne med løbende at opstille delmål. På den måde kan de unge opleve nogle succesoplevelser i hverdagen, som de måske ikke selv var blevet bevidste om:

Med den her målgruppe bliver man nødt til at arbejde med delmål, den mindste ændring der gør en forskel, så er det der, man bliver nødt til at starte. Det er den succes, som skal bære alle de andre succeser. (Rådgiver 3: 39.30)

De små succeser kan dermed bidrage til at finde den motivation frem, som skal bære de unge gennem deres videre indsats.

6.3.4 Indgå på en uddannelse eller arbejdsplads under ordinære rammer

En anden mekanisme der blev opstillet, for at aktiviteterne virksomhedspraktik og undervisning kunne fungere, var at de unge skulle indgå på en uddannelse eller arbejdsplads under ordinære rammer. Pointen i denne mekanisme er, at når de unges placeres i virkelighedsnære situationer, som så vidt muligt minder om en ”rigtig” undervisningssituation, eller arbejdsplads, så kan det give dem nogle grundlæggende kompetencer i forhold til, hvad det vil sige at indgå i fællesskabet på en uddannelse eller en arbejdsplads. Derudover kan de unge lære, hvad det vil sige at stå op hver dag, og passe sine pligter:

Vi har mulighed for at placere de unge i et fællesskab, så de kan lære at begå sig der. FVU er et lille beskyttet forum, hvor man kan starte den proces. Ellers er det noget de skal lære ude i en praktik. Vi kan snakke om det med de unge, og give dem nogle redskaber til det. Vi kan f.eks. lære dem, hvad man snakker om på en arbejdsplads, og hvad man ikke snakker om. Og hvordan man stiller vækkeuret og kommer op om morgenen. Men jeg tænker, at det kan de kun lære ved at prøve det. Og at vi så støtter op hele tiden og følger med hele vejen ud i praktikker. (Rådgiver 2: 43.50)

De fleste har behov for at blive løftet lidt op. Det giver samtidig en fornemmelse af, hvad det vil sige at sidde i en undervisningssituation, og hvad vil det sige at koncentrere sig, og arbejde ved en computer, og få lektier for. Det er en meget blød opstart, men de får stadig fornemmelsen af det. De unge kommer også i grupper, og prøver eksamen osv. Der får de så en fornemmelse af, hvad det vil sige at være presset, og se hvordan de reagerer i sådan en situation. (Rådgiver 2: 1.20.30)

Rådgiverne lægger vægt på at de unge kommer ud i ”virkeligheden” og prøver sig selv af. De unge er derfor ude i virkeligheden med undervisere, medstuderende, chefer og kolleger. Mekanismen kan dermed ses, som de sidste skridt i *outsider-insider* modellen, hvor det er afgørende at skabe og teste modstandsdygtigheden hos de unge, og herefter gradvis lade de unge overtage mere af styringen af indsatsen (Pawson 2013: 130). De ordinære rammer skal dermed give styrken til at klare job eller uddannelse i fremtiden, men da det stadig foregår som en del af Rute 42, er det samtidig en

mulighed for at teste, hvor langt den unge er i processen. Efterfølgende kan de gradvis selv styre aktiviteter og mål, hvor antagelsen blandt rådgiverne er, at de unge ved at deltage i disse virkelighedsnære situationer, oplever at få et ansvar, og opleve at der er brug for dem:

Jeg tror, at det er meget godt for de unge at møde en arbejdsgiver, hvor de får at vide, at maskinen står stille, hvis den unge ikke møder op, så arbejdsgiveren er afhængig af at de unge møder op. Det gør at de reagerer helt anderledes ift. fremmødestabilitet, end hvis det bare er en rådgiver, der siger de skal møde op. (Rådgiver 5: 1.05.50)

Når de unge oplever de krav og forventninger, som også er at finde på en almindelig arbejdsplads, argumenterer rådgiverne for, at dette har en positiv indflydelse på deres deltagelse og læring. Denne pointe fremhæves ligeledes af Kongsgaard, som argumenterer for, at en praktik ikke bare en praktik, men at meningen med praktikken kan forhandles, ligesom organiseringen af den, og de effekter der skal komme ud af praktikken (Kongsgaard 2014: 45). Krav og forventninger fra praktikstedet kan på den ene side tolkes som, at den unge presses til at samarbejde, men på den anden side kan det også tolkes som et udtryk for, at praktikken evner at fange den unges motivation og bygge videre på den (Kongsgaard 2014: 50). Der bygges således videre på motivationen, ved "at maskinen står stille", hvis de unge ikke møder op.

Et typisk kendetegn for målgruppen i Rute 42, er at de har svært ved at møde nye mennesker og ligeledes svært ved at indgå i uvante omgivelser. For at de unge overhovedet kan indgå i sammenhænge, hvor der skabes virkelighedsnære situationer, er en nødvendig moderator, at rådgivere tager de unge ved hånden i denne proces:

Når en ung starter i praktik, handler det om virkelig at være tilgængelig, både for arbejdsgiver, og for den unge i opstartsperioden. Og så langsomt slippe mere og mere, så de kan blive mere selvkørende i praktikken. (Rådgiver 2: 1.09.00)

Det er specielt i overgangsfaserne, at det er vigtigt at rådgiverne støtter de unge. Ideen er, at de unge løbende bliver mere selvkørende, og at rådgiverne derved kan trække sig mere tilbage.

6.3.5 Fastholdelse

Den sidste mekanisme, der blev fundet i opstillingen af Rute 42's programteori, er, at der bliver arbejdet med fastholdelse, når de unge udsluses fra indsatsen. Af denne grund er mekanismen også placeret bagerst i programteorien, da den først gør sig gældende, når de unge udsluses til anden indsats, uddannelse, eller job. Antagelsen er, at hvis rådgiverne står til rådighed for de unge i overgangsfasen, så øger det sandsynligheden for, at de unge fastholdes i det, de nu er udsluset til:

Efterværnet giver dem tryghed i forhold til, hvis tingene skulle brænde sammen for dem.
(Rådgiver 4: 1.19.10)

Når de unge ved, at de har mulighed for at tage kontakt til os, så kan det være med til at de måske gennemfører. (Rådgiver 5: 1.18.50)

I ovenstående citater gives der endda udtryk for, at de unge ikke nødvendigvis behøves at have kontakt til rådgiverne efter endt forløb, for at fastholdelsen skal have sin virkning. Alene det at de unge er bevidste om, at de har muligheden, kan give dem den tryghed der skal til, for at gennemføre. I forhold til teorien om de unges adfærdsændring, bruger Pawson metaforen 'to skridt frem og et tilbage', om de unges udviklingsforløb (Pawson 2013: 128). Denne metafor skal understrege, at de unges udvikling ikke blot foregår lineært, men at de unge undervejs vil opleve tilbageslag. Derfor er det en væsentlig pointe, at de unge ikke går et skridt tilbage, når de udsluses fra indsatsen. Argumentet er således, at de unge kan møde udfordringer i overgangsfasen, som kræver hjælp. De grundlæggende mekanismer havde bl.a. til opgave at skabe en forventning om, at indsatsen kunne hjælpe dem. Derfor kan de unge stadig have en formodning om, at indsatsen også hjælper dem i overgangsfasen, hvis der skulle være behov herfor.

I indsatsen tilbydes de unge et efterværn, når de skal udsluses, hvis det er vurderet, at de har behov for et. Her får de unge en periode på tre til seks måneder, hvor rådgiveren kan blive tilknyttet som deres mentor, og hvor de unge fortsat kan have kontakt til deres rådgiver:

Alt efter hvor den unge er, kan vi have efterværn på, hvor jeg kan tage med nogle gange, eller de kan ringe. (Rådgiver 5: 1.13.30)

Det er relationen, som virker og gør en forskel i indsatsen, hvilket blev fremhævet af både rådgiverne og den socialfaglige teori under relationsdannelsesmekanismen. Ved at opretholde muligheden for kontakt, når de unge udsluses, kan relationen anvendes til at fastholde de unge. Rådgiverne fungerede under indsatsen som jobkonsulent, myndighedsperson og mentor, hvilket under efterværnet er reduceret til en ren mentorrolle. Dette har naturligt betydning for relationen og den forhandling, som derfor er mulig. Der vil således kun være mulighed for lav grad af forhandling, da rådgiveren har begrænset indflydelse på de indsatser, processer og effekter, som er sat i værk (Kongsgaard 2014: 44). Rådgiveren har således ikke mulighed for at yde indflydelse på timetallet på en uddannelse, eller andre rammer, men kan primært yde støtte. Rådgiveren kan således stadig, omend begrænset, stadig bruge relationen til at skabe bro mellem systemets krav og den unges ønsker og behov.

Selvom der i indsatsen opstilles grænser for det officielle efterværn, eksisterer der dog en udbredt holdning blandt rådgiverne om, at de fortsat hjælper unge uden for den officielle efterværnsgrænse, eller unge der ikke er tilmeldt et efterværn. Der er således opstillet moderatoreren *uofficielt efterværn*:

De har vores nummer lagt ind på deres telefon, så hvis der er et eller andet der brænder på, så ved de, at det er her de kan få hjælp. Når de så ringer op, så siger jeg jo ikke, jamen jeg er ikke længere din rådgiver, farvel. (Rådgiver 3: 1.29.15)

Det uofficielle efterværn kan således være medvirkende til, at de unge bliver fastholdt. En anden væsentlig moderator, der blev fundet i programteorien, for at de unge bliver fastholdt efter udslusning fra Rute 42, er at *undgå, at de unge bliver afhængige af deres rådgiver*, således at de unge ikke kan give slip på deres rådgiver:

Man bliver nødt at fortælle de unge fra start, at de på et tidspunkt må give slip på rådgiveren, ellers bliver de angste og kede af det, fordi de har knyttet et tæt bånd til rådgiverne. (Rådgiver 3: 1.26.50)

Jeg tror ikke det er godt for de unge at de bliver fastholdt i en relation til os. Vi er meget optaget af, hvordan vi får skabt relationen, men tror jeg nogle gange vi burde fokusere mere på, hvordan vi får afsluttet relationen på en god måde, så de unge ikke bare ryger ned.
(Projektleder: 48.30)

Pointen er således, at udslusningen og overgangsfasen bliver besværliggjort, hvis den unge har knyttet et for tæt bånd til rådgiveren, og som derfor får svært ved at klare sig selv efter udslusning.

7 Analysedel 2 - Test af Rute 42's programteori

Efter at have opstillet programteorien for Rute 42 på baggrund af medarbejdernes antagelser om, hvad der virker i indsatsen, vil der i nedenstående analysedel foregå en realitetstest af denne programteori. Denne test vil ske ud fra de unge deltageres erfaringer med indsatsen, og vil blive bakket op af anbefalinger fra eksisterende undersøgelser, der beskæftiger sig med, hvad der virker i indsatsen for udsatte unge. Kapitlet vil dog indledningsvist forholde sig til sammenhængen mellem Rute 42's aktiviteter og slutmål. Der vil således blive fokuseret på effekten af indsatsen.

7.1 Effektmåling af Rute 42's indsats

I dette afsnit vil der blive arbejdet med Rute 42's udslusningstal, for at give en indikation af indsatsens virkning. I forhold til de tidligere teoretiske overvejelser, er det således denne del af analysen der skal svare på, om Rute 42 virker for de unge, inden næste skridt i analysen som fokuserer på, hvad det så er der virker. For at give en indikation af Rute 42's virkning, vil Rute 42's interne registerdata, som nævnt i de metodiske overvejelser, blive anvendt. I denne sammenhæng er det væsentligt at nævne de begrænsninger, der er ved at anvende sådanne data. Udslusningsdataen siger således ikke noget om deltagernes situation inden indsatsen, og ligeledes heller ikke noget om, hvorvidt deltagerne efterfølgende har opnået varig forsørgelse. Disse data siger kun noget om, hvad deltagerne umiddelbart er udsluset til efter endt indsats i Rute 42. Pointen med afsnittet er derfor også kun at give en indikation af, hvilke virkninger Rute 42 har, og ikke at foretage en videnskabelig påvisningen af indsatsens effekt. Hovedfokus i analysen er derfor også den efterfølgende analysedel, hvor programteorien skal testes ud fra de unge deltageres erfaringer.

I nedenstående tabel præsenteres, hvad de 105 unge, som er blevet udsluset fra Rute 42, er afsluttet til:

Tabel 4: Udslusningstal Rute 42

Udslusningskategori	Antal unge	Procent
Uddannelse	38	36%
Job	10	9%
Anden beskæftigelsesindsats	28	27%
Udsluset uden aktivitet	29	28%
I alt	105	100%

(Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Rute 42, januar 2013 til maj 2015)

De udslusningsdata, som er udleveret af Rute 42, er ikke specifikt udarbejdet med en evaluering for øje, hvorfor udslusningskategorierne er tilpasset nærværende undersøgelse. Derfor kræver flere af kategorierne i ovenstående tabel også en nærmere uddybning. Uddannelse dækker over både almindelige SU-berettiget uddannelser, som f.eks. HF eller VUC, men omfatter også mere pædagogiske indsatser, som f.eks. TAMU og produktionsskole. I kategorien ordinær beskæftigelse, er de unge som kommer i ordinære jobs, men også unge som kommer i fleksjob eller ansættes på deltid. Gruppen som viderevisiteres til en anden beskæftigelsesindsats, omfatter unge som tilbagevisiteres til uddannelseshuset eller er tildelt ressourceforløb, hvor de unge er i en aktivitet såsom undervisning eller praktik. I kategorien udsluset uden aktivitet, befinder de unge sig, som er tilbagevisiteret til Uddannelseshuset, uden at være i gang med en aktivitet. I denne kategori findes ligeledes de unge, som er blevet tildelt et ressourceforløb, men uden at de er tilknyttet en aktivitet.

Ud fra Rute 42's officielle mål om at de unge deltagere enten skal udsluses til uddannelse, job, eller anden beskæftigelsesindsats, viser ovenstående tabel at 72 % af de unge, opfylder dette mål. Det kan dog diskuteres, hvorvidt alle kategorierne i det langsigtede mål kan anskues som succeskriterier. Et argument vil være, hvorvidt det er en succes, at de unge blot går fra en beskæftigelsesindsats, nemlig Rute 42, og videre til en anden. I denne diskussion er det dog væsentlig at have in mente, hvor komplekse udfordringer målgruppen har, inden de starter i Rute 42. Her er der ofte tale om unge, som i flere år har været en del af beskæftigessystemet, og som har været en del af talrige aktiveringstilbud, uden succes. De unge har haft svært ved at møde op i disse aktiveringstilbud, hvorfor de ofte har isoleret sig i hjemmet i lange perioder. Der kan derfor

argumenteres for, at det er en succes, når det har lykkedes Rute 42 at få kontakt til disse unge, og som minimum gjort dem stabile ift. at kunne møde op i diverse aktiviteter. Så trods at en stor del af de unge udsluses til en anden beskæftigelsesindsats, så står mange af disse unge bedre, end de gjorde da de startede i Rute 42. Formålet med oprettelsen af Rute 42, var netop at indsatsen skulle forsøge at indfange mange af de ledige unge, som ikke passede ind i den gængse beskæftigelsesindsats, og som oftest endte på en passiv forsørgelse. Ud af disse unge har Rute 42 altså nu sendt 45 % i uddannelse og job, og gjort 27 % af de unge klar til at påbegynde en af Uddannelseshuset øvrige beskæftigelsesindsatser.

Et af argumenterne for oprettelsen af Rute 42 var at indsatsen skulle styrke opfyldelsen af Aalborg Kommunes Ungestrategi, som bl.a. lyder på, at mindst 50 % af udsatte børn og unge skal have gennemført en ungdomsuddannelse som 25-årige (Aalborg Kommune 2015). For at bidrage til dette måltal, blev det fastsat i forbindelse med Rute 42's oprettelse, at indsatsen skulle opnå, som tidligere nævnt, at mindst 75 % af de unge deltagere skulle påbegynde ordinær uddannelse, ordinær beskæftigelse eller viderevisitering til et af Aalborg Kommunes øvrige tilbud under tilbudsviften (Beskæftigelsesudvalget 2014a). Ud fra de fremanalyserede effekttal, i nærværende analysedel, og med ovenstående målsætninger in mente, kan det således antydes, at Rute 42 har en positiv effekt på de unge, ift. kommunes mål om at få de udsatte unge i uddannelse. Både ift. de 36 % unge som er udsluset direkte til en uddannelse, men også de 27 % som er viderevisiteret til en anden beskæftigelsesindsats, og hvor en stor del af dem forhåbentlig også påbegynder en uddannelse fremadrettet.

Rute 42's indsats kan således også være medvirkende til, at antallet af aktivitetsparate unge i Aalborg Kommune fra marts 2014 og et år frem, har oplevet et fald på 13 %:

Tabel 5: Antal aktivitetsparate unge i Aalborg Kommune

		Antal personer
Aalborg	Mar 2014	822
	Apr 2014	811
	Maj 2014	796
	Jun 2014	802
	Jul 2014	785
	Aug 2014	752
	Sep 2014	746
	Okt 2014	746
	Nov 2014	742
	Dec 2014	723
	Jan 2015	704
	Feb 2015	696
	Mar 2015	713

Kilde: Jobindsats

Det skal hermed ikke antydes at Rute 42 alene er skyld i faldet af antal aktivitetsparate, da dette forhold kan skyldes et hav af faktorer. Det indikeres blot, at Rute 42's indsats uomtvistelig også må have været medvirkende til, at Aalborg Kommune har oplevet et fald på 13 % ift. antallet af aktivitetsparate unge.

7.2 Test af de virksomme mekanismer og moderatorer

I det nedenstående vil der foregå en test af de fem virksomme mekanismer og dertilhørende moderatorer, som blev opstillet i Rute 42's programteori. Testen vil ske på baggrund af de unge deltageres oplevelse af at være i Rute 42, og der vil ligeledes inddrages erfaringer fra undersøgelser, der beskæftiger sig med, hvad virker i indsatsen overfor udsatte unge.

7.2.1 Fleksibel tilpasning

Den første mekanisme, der blev opstillet i programteorien, og som er grundlæggende for indsatsen i Rute 42, er, at der foregår en fleksibel tilpasning af de unges indsats. Den fleksible tilpasning kommer til udtryk ved, at de unges forløb i Rute 42 bliver individuelt tilrettelagt, således at der tages udgangspunkt i den enkelte unges behov. I praksis beskrev medarbejderne, at dette f.eks.

foregår, når de tilpasser samtaler, undervisning, eller virksomhedspraktik, specifikt efter de unges behov.

Ud fra interviewene med de unge kunne det spores, at mange af de unge tidligere har deltaget i beskæftigelsestilbud, hvor der ikke er sket en fleksibel tilpasning af deres indsats. Ung 1 har f.eks. oplevet at skulle møde ind til samtaler hyppigt, hvilket den unge ikke kunne overkomme:

Jeg kunne ikke passe mit arbejde, og var ked af livet. Og så kom jeg på kontanthjælp. Det var meget stressende, fordi jeg hele tiden skulle møde ind til samtaler - og det kunne jeg simpelthen ikke på det tidspunkt. Det endte så med at de tog kontanthjælpen fra mig. Og det var jo ikke ligefrem med til at gøre situationen bedre, når man i forvejen har meget i hovedet. Så det var en lettelse, da jeg startede i Rute 42. (Ung 1: 04.55)

Ung 1, som lider af en depression, giver et klart billede af, hvorfor mange af de unge i Rute 42 netop har brug for at deres indsats bliver fleksibelt tilpasset. Grundet målgruppens komplekse udfordringer, kan de ikke efterleve de vante procedurer og standarder, som eksisterer i den gængse beskæftigelsesindsats. Alene det, at skulle møde ind til samtaler hver uge, kan for mange af disse unge virke som en uoverskuelig opgave. Og når de unge ikke kunne leve op til kravene, er de blevet sanktioneret ved at blive trukket i deres ydelse. Som Ung 1 beskriver, er det ikke ligefrem med til at forbedre situationen, da den unge havde nok at kæmpe med i forvejen. Derfor følte Ung 1 også en stor lettelse ved at starte i Rute 42, hvor der netop bliver taget højde for den slags behov. Det, at der i indsatsen bliver taget udgangspunkt i den enkeltes behov, og at der sker en fleksibel tilpasning, er noget flere af de unge giver udtryk for, har haft stor betydning for dem:

Det der har betydet mest for mig i indsatsen, er at jeg har fået lov til at tage mig den tid, jeg har haft brug for. Jeg havde en rigtig træls periode, hvor jeg var knækket, hvis jeg blev sendt ud i noget. Så det at jeg fik lov til at gå derhjemme, uden at skulle stå til ansvar for noget, det har hjulpet meget. (Ung 3: 26.40)

I Rute 42 har der været tid til at gøre tingene i mit tempo, og det har der været rigtig god forståelse for. Hvis der har været noget, jeg ikke har kunne overskue eller holde til, så har vi bare stoppet det. (Ung 7: 03.30)

Her beskriver Ung 3 en situation, lignende den Ung 1 havde oplevet, hvor man i Rute 42 f.eks. får lov til at blive derhjemme, når man befinder sig i en svær periode. Samme pointe nævner Ung 7, som ligeledes sætter pris på muligheden for at stoppe, hvis der var noget, der blev for uoverskueligt. Dette står i kontrast til de regler, mange af de unge tidligere har mødt i diverse beskæftigelsestilbud, hvor der blev reduceret i ydelsen, hvis man blev hjemme i svære perioder.

Af mere praktiske eksempler på, hvordan den fleksible tilpasning foregår i Rute 42, har Ung 3 f.eks. flere gange tidligere forsøgt at påbegynde en uddannelse:

Jeg har forsøgt at starte op på uddannelse flere gange, men det er ikke lykkedes. Jeg har ikke kunne overkomme det. Det er fuld tid, og det er hårdt. Så jeg er bare gået i stå. Det har været for uoverskueligt for mig. (Ung 3: 03.10)

Ung 3 har et ønske om at få en uddannelse, men har ikke kunne leve op til de ordinære vilkår på uddannelsesinstitutionerne. Det er specielt timetallet, som har været svært at efterleve. I Rute 42 fik Ung 3 dog hjælp til at finde en uddannelsesform, som var mere passende tidsmæssigt, og som endte med at blive en succesoplevelse for den unge:

Jeg startede op med nogle enkeltfag over 3 måneder. Det var cirka 12 timer om ugen, så det var en rigtig fin start, og det gik rigtigt godt. Det var en succesoplevelse. (Ung 3: 13.25)

Ung 5, som i mange år har kæmpet med et hashmisbrug, har ligeledes oplevet at få sin indsats fleksibelt tilpasset i Rute 42. Ung 5 har haft svært ved at indgå i de forholdsvis store klasser, der er at finde på de almindelige uddannelsesinstitutioner. Derfor fungerede det godt for den unge, at det er muligt at modtage undervisning på Rute 42, hvor undervisningen foregår i små hold:

Hvis jeg skulle have undervisning på en almindelig uddannelsesinstitution, og ikke her på Rute 42, tror jeg ikke det ville have lykkedes på samme måde, fordi der ikke er så mange i klassen herinde. Lærerne har også meget mere tid til den enkelte og hjælper noget mere. (Ung 5: 26.40)

Den unge oplever ligeledes at have fået mere ud af undervisningen, da lærerne har mere tid til den enkelte unge i Rute 42, end på de almindelige uddannelsesinstitutioner. Pointen om at det har en

positiv virkning på de unge, at der sker en fleksibel tilpasning af deres indsats, kommer ligeledes frem i New Insights undersøgelse "Ikke-arbejdsmarkedsparede unge i Københavns Kommune", som er en analyse af, hvordan der kan arbejdes med udsatte unge, for at de kommer i uddannelse eller job. I undersøgelsen argumenteres der for, at de unge skal have mulighed for fleksibelt fremmøde, da deres ressourcer ofte er begrænsede, og de derfor ofte ikke kan honorere de krav der stilles til dem (New Insight 2008: 51). En pointe som også kom tydeligt frem i interviewene med Rute 42's unge, som f.eks. havde oplevet barrierer ift. at honorere nogle tidsmæssige krav. I videnshuset Cabis undersøgelse "Kortlægning af eksisterende og relevante indsatser med job- og uddannelsesperspektiv for udsatte unge", hvor de kortlægger 39 forskellige beskæftigelsesindsatser for udsatte unge, beskriver de ligeledes, at en af de positive virkninger, der går igen i flere af indsatserne, er, at de unges indsatsforløb tilpasses den enkeltes behov. De argumenterer for fornuften ved at lade de unge deltage i en aktivitet, selvom det bare er ganske få timer om ugen, i stedet for bare at vente på, at den unge kan deltage i en aktivitet på fuld tid (Cabi 2014: 6).

Ud fra interviewene med de unge, og anbefalingerne fra ovenstående undersøgelser, er der således noget som tyder på, at det har en positiv virkning på de unge, at deres indsats bliver fleksibelt tilpasset. Antagelserne i programteorien stemmer derfor overens med de unges oplevelser i indsatsen.

Tværfaglig indsats

En væsentlig moderator for at aktivere den fleksible tilpasning, som blev fundet i opbygningen af programteorien, er at der i Rute 42 foregår en tværfaglig indsats. Dette kommer til udtryk ved, at der i indsatsen fokuseres på at få de unge i beskæftigelse, men at der samtidigt i denne proces, tages højde for deres komplekse udfordringer. I praksis kommer det til udtryk ved, at der i de unges indsats foregår en parallelindsats, hvor de f.eks. både modtager undervisning og psykiatrisk behandling på samme tid. Antagelsen om, at det har en positiv virkning på de unge, at de i deres indsats også får hjælp til de udfordringer, de har udover ledighed, kan genfindes i konsulenthuset Marselisborgs undersøgelse "Hvad virker i indsatsen for ledige unge under 30 år?", som er en vidensopsamlingen af eksisterende forskning og publikationer om, hvad der virker i indsatsen for de unge. Her argumenteres der således for, at udsatte unge har gavn af en parallelindsats, hvor de også modtager specialiseret hjælp til deres særlige udfordringer (Marselisborg 2011: 12-13).

Ud fra interviewene med medarbejderne, blev det tydeliggjort, at en af de helt store omdrejningspunkter ift. den tværfaglige indsats, er Rute 42's projektpsycholog, som både har samtaler med de unge og sparring med rådgiverne. Derudover skulle projektpsychologen ligeledes fungere som bindeled mellem Rute 42 og eksterne behandlingsinstitutioner. Projektpsychologens positive betydning for den tværfaglige indsats, kunne ligeledes genfindes i interviewene med de unge. I det nedenstående giver Ung 1 f.eks. udtryk for, at det har været en stor hjælp at have projektpsychologen med, når den unge skulle ud til eksterne behandlingssteder:

Hvis jeg har haft aftaler hos min læge, eller været på sygehuset, så har psykologen taget med mig. (Ung 1: 08.40)

Jeg har tidligere haft nogle dårlige oplevelser, når jeg har mødt op ude i psykiatrien. Men det er noget andet, når jeg har psykologen med, fordi det gør at man bliver hørt, når man har en autoritet med. (Ung 1: 10.40)

Ung 1 giver således udtryk for, at der er sket en forbedring ift. behandlingen i psykiatrien, når projektpsychologen er med. Den unge føler at det er medvirkende til, at man bliver hørt. Udover at fungere som bindeled til eksterne behandlere, finder Ung 1 det ligeledes positivt, at projektpsychologen arbejder tæt sammen med den unges rådgiver:

Det er meget rart, at min rådgiver og psykologen snakker sammen. Så når jeg har haft en samtale med psykologen, så er rådgiveren opdateret om, hvad vi har snakket om. Det har været nemmere at snakke om nogle ting sammen med psykologen. (Ung 1: 14.25)

Når jeg snakker med rådgiveren, handler det mest om det praktiske, om hvad mine udsigter er, og hvad skal der ske fremover. Når jeg snakker med psykologen er det mere om personlige ting. (Ung 1: 17.10)

Den unge giver her udtryk for, at det er nemmere at snakke om nogle ting med projektpsychologen, end det er med rådgiveren. Men samtidig føler den unge også, at det er rart, at projektpsychologen opdaterer rådgiveren, således at rådgiveren kender til den unges tanker og eventuelle udfordringer. På den måde har rådgiveren også mulighed for at tage højde for disse problematikker, i den mere beskæftigelsesrettede del af den unges indsats. Når de unge modtager en tværfaglig indsats, f.eks.

ved at have samtaler med projektpsykologen, har det været medvirkende til, at flere af de unge har fået større viden om egne ressourcer og begrænsninger. I det nedenstående citat har Ung 1 f.eks. fået hjælp til at indse, at den unge har nogle begrænsninger, som kræver behandling:

I starten havde jeg virkelig ikke lyst til at modtage behandling i psykiatrien. Hvis jeg ikke havde haft min rådgiver og projektpsykologen, var jeg ikke påbegyndt behandlingen derinde. De fik mig til at indse, at jeg havde brug for noget hjælp, for at kunne komme videre i livet.
(Ung 1: 28.50)

I arbejdet med at opstille programteorien, kom det ligeledes frem, at den tværfaglige indsats i Rute 42 også kommer til udtryk gennem rådgivernes flerfunktionelle rolle, og at rådgiverne besidder en nødvendig viden, for at kunne sætte sig ind i de unges komplekse udfordringer. I interviewene med de unge blev der givet udtryk for, at rådgiverne støttede dem i den tværfaglige indsats:

Min rådgiver har været en støtte i alt, og tilbuddet at tage med til læge og andre ting. Rådgiveren var også med første gang jeg var til genoptræning, fordi rådgiveren vidste, at jeg ikke var meget for at tage derud alene. (Ung 7: 16.30)

Jeg har aldrig haft en rådgiver som har været så forstående overfor mig. Det var svært at finde hende i Jobcenteret - nogle som kunne forstå de psykiske problemer, man kan have. De har haft mere travlt med, at man skal ud at lave noget. (Ung 3: 06.30)

Den tværfaglige indsats i rådgivernes arbejde kommer således både til udtryk, når de tilbyder at tage med de unge til ekstern behandling, og ligeledes at de kan sætte sig ind i de unges psykiske tilstand. Antagelsen om at det har en positiv virkning på de unge, når rådgiverne kan sætte sig ind i deres psykiske situation, bliver også understreget i den førnævnte undersøgelse "Ikke-arbejdsmarkedsparete unge i Københavns Kommune". Her anbefales det, at projektmedarbejderne besidder en grundviden om de forskellige psykiatriske diagnoser, de unge kan have, således at de har mulighed for at handle herudfra ift. de unge (New Insight 2008: 54).

Rådgivernes tværfaglige arbejde breder sig ligeledes til at omfatte områder der ikke specifikt omhandler psykiske problematikker. En typisk udfordring for mange af de unge i Rute 42, er at de

oplever at have økonomiske udfordringer. I interviewene med de unge, blev der ligeledes givet udtryk for, at rådgiverne også hjalp dem med sådanne problemstillinger:

Her sætter rådgiver sig ned sammen med dig, og spørger, hvordan går det, og hvad er det egentlig du vil, og hvad er det du har af problemer? Lige nu er økonomien mit største problem, så det hjælper min rådgiver med nu. (Ung 4: 26.35)

Min rådgiver har hjulpet mig med økonomien, så jeg f.eks. får udbetalt mine penge hver uge nu. Før i tiden, da jeg fik dem på én gang, der brugte jeg dem bare med det samme. (Ung 5: 11.25)

Ved f.eks. at hjælpe de unge med deres økonomiske udfordringer, åbner det op for, at de unge kan bruge mere af deres energi på at fokusere på uddannelse og job. I OECD's undersøgelse "Off to a Good Start? Jobs for Youth", anbefales det ligeledes, at det i indsatsen overfor udsatte unge, er væsentligt at de får hjælp til at lære at håndtere deres udfordringer med f.eks. økonomi og bolig (OECD 2010: 13-20).

Generelt har det i analysen af denne moderator vist, at der foregår en tværfaglig indsats i Rute 42, og at dette har en positiv virkning på de unge, hvilket også bakkes op i de undersøgelser der er inddraget.

Tid

En anden væsentlig moderator, for at der kan foregå en fleksibel tilpasning af de unges indsats i Rute 42, er tidsrammen. Noget af det, der adskiller Rute 42 fra mange af indsætterne i den gængse beskæftigelsesindsats, er at tidsrammen er sat til omkring et år. Denne tidsramme er med til at rådgiverne kan tænke mere langsigtet, i de unges indsats. Når der arbejdes ud fra, at de unges forløb skal individuelt tilrettelægges, medfører det også at indsatsen generelt vil tage mere tid, grundet målgruppens komplekse udfordringer. Indsatsen har et forholdsvis langt tidsperspektiv at arbejde med, hvilket kan bidrage til nogle rammer, som ikke opleves så pressede, som dem de unge måske tidligere har mødt i beskæftigessystemet.

I interviewene med de unge, bliver der generelt givet udtryk for, at det har haft stor betydning for dem, at de har kunne tage tingene i det tempo, de har haft behov for:

Min tidligere sagsbehandler fortalte mig, at de ikke har de samme tråde at trække i, som i Rute 42. Herinde har rådgiverne mere tid til deres unge. De vurderede, at jeg havde brug for en, der havde mere tid, og kunne gøre noget mere, sådan lidt som en mentor. Jeg føler, at det er mere intenst, og at vi arbejder mere med mig som omdrejningspunkt. Jeg føler ikke, at de bare vil have mig ud af systemet, sådan som jeg tidligere har oplevet det. (Ung 6: 04.00)

Indsatsen har givet mig masser af ro. Der har ikke været noget pres overhovedet. Jeg har kunne tage den tid, jeg har brug for. Det tror jeg, har hjulpet mig rigtig meget. Havde jeg fortsat med bare at være i jobcenteret, så tror jeg ikke jeg var kommet lige så langt, som jeg er nu. Det har foregået i mit tempo, og det har været altafgørende for, hvor jeg er nu. (Ung 3: 26.40)

De unge oplever at tiden er medvirkende til, at rådgiverne kan fokusere deres indsats noget mere, således at der bliver taget udgangspunkt i, hvad de har behov for. Begge unge i de ovenstående citater sammenligner situationen med, hvad de tidligere har oplevet i beskæftigelsessystemet, hvor der ikke var så vide rammer, og hvor Ung 6 f.eks. oplevede, at det bare handlede om at blive sendt videre i systemet. Ud fra interviewene med de unge, kan det ligeledes udledes, at tidsperspektivet bidrager med flere fordele ift. deres indsats:

I starten lagde rådgiveren vægt på at fortælle, at vi tager det i mit tempo, og at jeg kunne fortælle om de ting, jeg havde lyst til at fortælle, og at der var tid til at tage tingene stille og roligt. Det gav mig tid til at åbne mig helt, så rådgiveren kunne komme ind på mig, og finde ud af, hvad jeg havde behov for. (Ung 6: 05.20)

Jeg har fået tid og ro til at finde ud af, hvad jeg gerne vil. (Ung 1: 35.00)

Tidsperspektivet kan således både være medvirkende til, at de unge får tid til at blive afklaret ift. deres fremtid, og det giver ligeledes rådgiveren mulighed for, at nå tættere ind til de unge, og på baggrund heraf, lave en individuelt tilrettelagt indsats. De positive virkninger, der kan spores ved at arbejde med en lang tidsramme, kan ligeledes genfindes i undersøgelsen "Ikke-arbejdsmarkedsparete unge i Københavns Kommune". Her anbefales det, at de udsatte unges indsats forløber i minimum et halvt år, og gerne længere, for at der kan arbejdes kontinuerligt med

deres barrierer (New Insight 2008: 51). I CEFU's rapport "Hvem er de unge på kanten af det danske samfund?", argumenteres der også for, at tiden er en nødvendig faktor i indsatsen overfor de udsatte unge, da den er med til at sikre, at de kan opnå en personlig og social udvikling (Katznelson et al 2015: 89).

Ud fra interviewene med de unge, bekræftes antagelserne i programteorien om at tiden spiller en væsentlig rolle i Rute 42's indsats, og at det har en positiv virkning på de unge, hvilket også bakkes op af de ovenstående undersøgelser.

Opsamling

I analysen af nærværende mekanisme, er det blevet vist, at de unges indsats i Rute 42 bliver fleksibelt tilpasset, og at det har en positiv virkning på de unge. Den fleksible tilpasning bliver muliggjort ved, at der er tid til det, og ved at der arbejdes tværfagligt med de unge. Ud fra denne analysedel kan det således konkluderes, at programteorien er blevet bestyrket.

7.2.2 Relationsdannelse

I opstillingen af Rute 42's programteori gjorde medarbejderne det klart, at noget af det mest grundlæggende for, at der overhovedet kan ske en indsats, er at rådgiverne får dannet en relation til de unge. De øvrige mekanismer i Rute 42's indsats afhænger således af denne mekanisme. Rådgiverne gjorde meget ud af at forklare, at en stor del af deres arbejde handler om, at få skabt en god relation til de unge. I interviewene med de unge gav de gennemgående udtryk for, at de oplever at have et godt forhold til deres rådgiver:

Jeg ser min rådgiver og psykologen som de personer de er, og ikke bare nogen der sidder inde på Kommunen, bag et skrivebord. (Ung 1: 38.25)

Jeg ser ikke bare min rådgiver, som en der sidder på et Jobcenter. Det er lidt en andet forhold jeg har til min rådgiver, end jeg ville have til en sagsbehandler inde på jobcenteret. (Ung 3: 32.10)

De unge oplever ikke deres rådgivere som "almindelige" sagsbehandlere, som de tidligere har stødt på i beskæftigelsessystemet. De ser dem, som de personer de er, hvorved rådgiverne får distanceret sig selv fra den gængse aktiveringsindsats, hvor mange af de unge måske før har haft dårlige

oplevelser. Det gode forhold mellem rådgiverne og de unge kommer f.eks. også til udtryk i måden Ung 6 hilser på sin rådgiver:

I starten gav rådgiveren og jeg bare hånd. Nu giver vi et kram når vi mødes. Så der kommer sådan en tillid til hinanden, som er udviklet undervejs. (Ung 6: 05.45)

I det ovenstående citat giver den unge således udtryk for, at relationsdannelsen har været med til at skabe tillid til rådgiveren. Denne tillid mellem de unge og rådgiverne kan være medvirkende til, at de unge har nemmere ved at åbne sig op, og fortælle deres historie:

Rådgiveren har haft en rigtig god forståelse for min situation. Det er jo ikke noget man plaprer ud om til alle. (Ung 1: 17.50)

Når de unge gennem relationsdannelsen til deres rådgiver, åbner op omkring deres situation, så giver det rådgiverne mulighed for at hjælpe de unge med deres unikke udfordringer. På den måde kan rådgiverne nemlig få viden om de ting, de unge kæmper med i hverdagen, hvorefter de kan sætte en indsats ind, for at støtte de unge i at kunne mestre hverdagen. En pointe som ligeledes kommer frem i undersøgelsen "Hvordan virker i aktiveringsindsatsen for unge kontanthjælpsmodtagere med problemer udover ledighed?", som på baggrund af en virkningsevaluering af tre forskellige aktiveringsprojekter, anbefaler at projektmedarbejderne gennem relationsdannelse til de unge, kan afhjælpe deres mangfoldige problematikker, således at der igen kan fokuseres på de unges vej mod uddannelse i indsatsen (Bredgaard & Hansen 2012: 83-84). I en anden virkningsevaluering, "Hvad virker i aktiveringsindsatsen?", argumenteres der endvidere for, at de unge kan hjælpes til en normalisering af hverdagen, når medarbejderne agerer som rollemodeller for de unge, og giver billeder på en fremtidig ønsket situation (Bredgaard et al 2011: 6).

I interviewene med de unge bliver der generelt tegnet et billede af, at den tætte relation mellem dem og deres rådgiver, har været positiv virkning på deres udvikling. I CEFU's rapport, som er en kvalitativ analyse af, hvad udsatte unge oplever har skabt positive forandringer i deres indsats, konkluderes det, at de unge oplever relationen til de professionelle, som det der har gjort den største forskel for dem (Katznelson et al 2015: 82). En holdning som således også kan genfindes hos mange af de unge i Rute 42. I CEFU's rapport argumenteres der for, at den vedvarende personlige

kontakt til den professionelle, er af afgørende betydning for at de unge kommer godt gennem forløbet:

Relationen danner samtidigt et afsæt for et systematisk arbejde med de unge positive forandringsprocesser gennem det at skabe et trygt og tillidsfuldt rum for forandring (Katznelson et al 2015: 101)

Ud fra interviewene med de unge, er det tydeligt at der foregår en relationsdannelse i Rute 42's indsats, og at denne relationsdannelse har en positiv virkning på de unge. En pointe som ligeledes bakkes op af andre undersøgelser.

Opsøgende og vedvarende uformel kontakt

I programteorien var en væsentlig moderator, for at der kunne ske en relationsdannelse, at rådgiverne havde en opsøgende og vedvarende uformel kontakt til de unge. Den opsøgende og vedvarende kontakt, var særlig vigtig i starten af de unges forløb, for at rådgiverne kunne komme i gang med arbejdet på at få dannet en relation til de unge. Denne kontaktform kan også genfindes i de unges beskrivelse af deres første møde med Rute 42 og deres rådgiver:

Første gang rådgiveren ringede, tog jeg ikke telefonen, men så skrev vi på SMS. Så kom rådgiveren på besøg hjemme hos mig, og jeg synes at det betød rigtig meget, at rådgiveren var villig til at køre ud til mig og møde mig i mit hjem, i trygge omgivelser. (Ung 6: 07.20)

Kontakten startede ved at rådgiveren sendte en SMS, hvor der stod, at rådgiveren glædede sig til at møde mig. Så tog jeg herved for at se, hvad det var. (Ung 4: 28.50)

Rådgiverne har således været opsøgende i deres kontakt til de unge, ved at de f.eks. har kontaktet dem på SMS, inden de for alvor er startet op i indsatsen. En periode som er svær for mange af disse unge, da de ofte har svært ved at knytte sig til nye mennesker og nye omgivelser. Denne barriere søger rådgiverne således at bryde ned, ved at tage kontakt til de unge tidligt. Det fungerer ligeledes godt at de anvender SMS i kontakten, da denne kommunikationsform ikke er så anmassende for de unge, og hvor de selv kan bestemme om, eller hvornår, de vil svare. Ovenstående citat med Ung 6 indikerer også, at rådgiveren er meget vedvarende i starten af deres kontakt. Tager den unge ikke sin telefon, så må rådgiveren forsøge på en anden måde, indtil kontakten er etableret.

I programteorien gav rådgiverne ligeledes udtryk for, at de ikke ønsker at kontakten med de unge skal foregå i formelle rammer, hvor de sidder på hver deres side af et skrivebord. Kontakten til de unge skal derfor være uformel, og foregå der, hvor de unge føler sig bedst tilpas. En tilgang som også kan genfindes i interviewene med de unge, hvor deres samtaler med rådgiveren f.eks. har foregået, mens de har gået en tur:

Samtalerne har oftest foregået hernede. Så har vi f.eks. gået en tur i Østre Anlæg. Det gør samtalerne lidt nemmere. Så flyder det lidt nemmere. Det virker ikke så opsat, som hvis man sidder overfor hinanden på et kontor. (Ung 3: 12.00)

I ovenstående citat giver Ung 3 udtryk for, at samtalerne forløber bedre med rådgiveren, når situationen ikke er så opstillet, som på et kontor, men i stedet kan foregå i det fri. Flere af de unge forklarer ligeledes, at det har haft stor betydning for dem, at deres rådgiver er kommet hjem til dem for at afholde samtalerne:

I starten af forløbet kom min rådgiver og psykologen ofte sammen og besøgte mig. Jeg var noget skeptisk i starten, men de var gode til at komme og hive mig op. Før i tiden kunne man jo bare sige at man ikke lige kom i dag - men nu kommer de jo bare ud til mig, hvis jeg siger det. Det gør jo også, at man selv gør en indsats for at komme afsted. Når de kommer ud til en, gør det også, at der nedbrydes nogle grænser, så man kommer tættere på hinanden. (Ung 1: 26.30)

Det ville have været svært for mig, hvis alle samtaler skulle foregå her på Rute 42, for når jeg har det træls, vil jeg bare gerne være derhjemme. Så ville det også have været sværere for mig, at gennemføre det her i Rute 42. (Ung 6: 08.50)

Grundet de unges komplekse udfordringer, har flere af dem perioder, hvor de har behov for at være hjemme i vante omgivelser. Et behov som bl.a. har medført, at de tidligere har oplevet at blive smidt ud af aktiveringstilbud, eller at blive fratrasket deres ydelse. Derfor gør det stort et indtryk på dem, at de nu har en rådgiver, som er villig til at besøge dem derhjemme. Ung 6 beskriver også i ovenstående citat, at det har været med til at skabe en motivation for selv at komme afsted, og at den uformelle kontakt har været med til at nedbryde nogle grænser ift. relationen til rådgiveren.

Gennem interviewene med de unge er det blevet tydeliggjort, at rådgiverne har en opsøgende vedvarende uformel kontakt til dem, og at denne tilgang har en positiv virkning på de unge.

Tilgængelig

I opstillingen af programteorien kom det ligeledes frem, at noget af det der aktiverer relationsdannelsen, er at rådgiverne er tilgængelige for de unge. Hvordan denne tilgængelighed specifikt skulle udformes i praksis, var der dog forskellige opfattelser af blandt rådgiverne. Der var dog bred enighed om, at de i en eller anden grad, skulle være tilgængelige for de unge. Denne tilgængelighed har flere af de unge også oplevet, og de har følt, at de altid har kunne ringe, hvis de have haft behov for det:

Rådgiveren har altid været til at få fat i. Jeg fik at vide, at jeg bare kunne ringe eller skrive, hvis der var noget. Og så ville rådgiver ringe eller skrive tilbage. (Ung 2: 18.00)

Rådgiveren er ligesom en mentor. Hvis jeg har nogle problemer, så kan jeg ringe. Det har jeg ikke prøvet før. (Ung 4: 07.05)

I forhold til det at være tilgængelig, kunne der dog hos nogle af de unge også spores en bevidsthed om, at der eksisterer en begrænsning i tilgængeligheden til deres rådgiver:

Jeg er klar over at min rådgiver har en arbejdstid, så jeg kunne f.eks. ikke finde på at ringe klokken otte om aftenen. (Ung 6: 22.50)

Nogle gange har jeg faktisk ringet lidt sent om aftenen til min rådgiver, som så ringer tilbage som det første om morgenen. (Ung 7: 24.10)

I citatet af Ung 6 kan det udledes, at denne unge per automatik går ud fra, at det ikke vil være i orden at kontakte rådgiveren uden for arbejdstiden. Ung 7 har derimod ikke følt denne begrænsning, og har kontaktet rådgiveren uden for de almindelige arbejdstimer, men er først kommet i kontakt med rådgiveren dagen efter. Dette billede af at være tilgængelig, står i kontrast til noget af den information der var med til at opbygge moderatoren i programteorien, hvor der bl.a. i et officielt dokument for Rute 42 stod beskrevet, at rådgiverne altid skal være tilgængelig for de

unge, grundet deres komplekse udfordringer og behov for hurtigt hjælp og handling. Tilgangen med altid at være tilgængelig for de unge, blev ligeledes beskrevet af en af rådgiverne. Når moderatoren fra programteorien således bliver sat i forhold til de unges oplevelser i indsatsen, er der noget der tyder på, at der her er sket en implementeringsfejl. Det vil sige, at indsatsens antagelser om at være tilgængelig, ikke er blevet fuldt ud implementeret i praksis, hvorfor de unge ikke har oplevet den form for tilgængelighed, som blev opstillet i programteorien.

Væsentligheden af at rådgiverne altid står til rådighed for de unge, bliver nævnt i virkningsevalueringen "Hvad virker i aktiveringsindsatsen?". Her plæderes der for, at relationsdannelsen bliver aktiveret ved, at projektmedarbejderne står til rådighed for de unge døgnet rundt (Bredgaard et al 2011: 6). Antagelserne i Rute 42's programteori om, at det har en positiv virkning for de unge at deres rådgiver altid er tilgængelig, bliver således bakket op af denne undersøgelse. Antagelsen virker derfor til at være rigtig, hvorfor der ikke er tale om en teorifejl.

Det kan dog diskuteres, hvorvidt der rent faktisk er tale om en implementeringsfejl. Det skyldes den modstridende information om, hvad det vil sige at være tilgængelig over for de unge, som blev fundet i opbygningen af programteorien. Her stemte det ikke overens, hvad der teoretisk blev skrevet om det at være tilgængelig for de unge, og hvordan det blev udført i praksis i Rute 42's indsats. Der var heller ikke enighed blandt rådgiverne om, hvordan det skulle forvaltes i praksis. De fleste rådgivere gav udtryk for, at de kun er tilgængelige for de unge i arbejdstimerne. Dette stemmer godt overens med, at flere af de unge oplever at deres rådgiver altid er tilgængelig - så længe det er inden for den almindelig arbejdstid. Ud fra denne situation, vil der derfor ikke være tale om en implementeringsfejl, men derimod at programteorien er blevet bestyrket. Forholder man sig derimod til, hvad der står i Rute 42's officielle indsatsbeskrivelse, om at rådgiverne altid skal være tilgængelige for de unge, som én af de interviewede rådgiverne også fulgte i praksis, så vil der være tale om en implementeringsfejl, fordi flere af de unge oplevede klare begrænsninger i tilgængeligheden til deres rådgiver. Uanset hvad, er der således noget der tyder på, at indsatsen ikke er strømlinet på dette område, og at de unge oplever forskellig behandling alt efter, hvem de har som rådgiver. I forbindelse med denne moderator, vil det derfor fortsat blive anset som værende en implementeringsfejl, da der mangler en klar forventningsafstemning om, hvordan det at være tilgængelig for de unge, skal udmøntes i praksis.

Være lyttende

En anden væsentlig moderator, der blevet fundet i opbygningen af programteorien, for at aktivere mekanismen relationsdannelse, var at rådgiverne skulle være lyttende i deres kontakt til de unge. Denne tilgang blev i udbredt grad også fundet i de unges oplevelse af indsatsen. Her gav flere af de unge således udtryk for, at det har betydet meget for dem, at de har følt sig lyttet til:

Det jeg føler, har gjort den største forskel for mig i Rute 42, er at jeg føler mig hørt og forstået.
(Ung 1: 28.20)

I Rute 42 lytter de mere til en. Og det gør, at jeg får lyst til at komme herind. (Ung 4: 7.55)

Min rådgiver lytter meget, og jeg har lagt mærke til, at hvis jeg fortæller noget, så kan min rådgiver også huske det. (Ung 7: 18.15)

Det har således betydet meget for de unge, at de har haft en person, de kunne fortælle deres historie, og som forstår dem. Som Ung 4 fortæller, så giver det dem lyst til at møde op i indsatsen. Flere af de unge fortæller, at rådgivernes lyttende rolle er en stor kontrast til, hvad de tidligere har mødt i beskæftigelsessystemet:

Tidligere havde de ikke tid til at lytte. De ville bare gerne have at man kom videre, hvorimod at de herinde lægger vægt på de ideer, man selv kommer med. De tager hensyn til den situation, som man står i. (Ung 6: 04.30)

Jeg har altid sagt, at jeg gerne vil starte egen butik, men rådgiverne de andre steder, har bare kigget på mig og tænkt, at du har gået hjemme i fem år, du kommer aldrig videre. Men da jeg kom herved, gjorde rådgiveren faktisk noget. Min rådgiver startede med at kontakte SKAT ift. at starte egen virksomhed, og fortalte mig om microlån. (Ung 4: 4.55)

Ud fra interviewene med de unge gives der således et billede af, at de unge føler sig lyttet til, og at det har en positiv virkning for at få dannet en god relation til rådgiveren.

Opsamling

Overordnet set kan det således konkluderes, at programteoriens relationsdannelsesmekanisme er blevet bekræftet gennem interviewene med de unge, samt anbefalinger fra andre undersøgelser. Mekanismens tilhørende moderatorer er ligeledes blevet bekræftet. Der er dog fundet en mindre implementeringsfejl i moderatoren "tilgængelig", hvor der er fundet uoverensstemmelser mellem antagelserne i programteorien og de unges oplevelser i indsatsen. Disse uoverensstemmelser har dog ikke været markante, idet rådgiverne stadig arbejder med en form for tilgængelighed. Implementeringsfejlen har derfor heller ikke været medvirkende til, at der ikke har kunne foregå en relationsdannelse mellem de unge og rådgiverne i indsatsen.

7.2.3 Motivation

I opbygningen af Rute 42's programteori var en anden væsentlig mekanisme, at de unge motiveres til at påbegynde en uddannelse eller et job. I denne proces nævnte rådgiverne, at de arbejdede med at finde frem til de unges indre motivation, som skulle være styrende for de unges forløb i Rute 42. Derfor er relationsdannelsesmekanismen også grundlæggende for, at der overhovedet kan arbejdes med de unges motivation. En pointe som ligeledes benævnes i Cabis kortlægning, hvor der plæderes for, at det er gennem en stærk relation mellem ung og professionel, at det muliggøres at kunne motivere de unge gennem indsatsen (Cabi 2014: 7).

I interviewene med de unge blev der generelt givet udtryk for, at flere af dem havde oplevet at blive motiveret i Rute 42. Når de unge føler sig motiveret, rykkes deres horisonter, hvorfor de kan begynde at spekulere over deres fremtid, og hvad de gerne vil lave efter indsatsen:

Rådgiveren har spurgt om jeg vil på det her iværksætterkursus. Noget, hvor man faktisk kan komme videre. Nu kan jeg se en mulighed for at komme ud af det her. Før gik jeg bare rundt og kunne ikke se nogen muligheder. Nu har jeg fået lidt luft, og kan kigge på det her. (Ung 4: 09.55)

I ovenstående citat beskriver ung 4 en situation, som går igen hos flere af indsatsens unge. De har ofte oplevet at gå rundt i en tilstand, hvor de ikke kunne se en vej ud af den situation, de var havnet i. Det gør derfor en stor forskel for de unge, når rådgiveren hjælper dem med at finde frem til noget, de er motiveret for. Det giver dem en følelse af, at der er noget at kæmpe for, og at de rent faktisk er i stand til at ændre deres egen situation. En pointe som også nævnes i undersøgelsen "Hvem er de

unge på kanten af det danske samfund?”, hvor det anbefales, at der arbejdes med at sammenkoble de unges drømme og deres konkrete situation, hvilket kan øge realiseringsmulighederne for de unges tanker (Katznelson et al 2015: 118). Når de unge er blevet motiveret for noget, udviser de stor engagement i deres deltagelse i aktiviteterne:

Jeg møder i min praktik på alle helligdage, selv om jeg har friheden til at lade være. Men jeg vælger at komme de dage, hvor der faktisk er brug for det. Fordi jeg føler at jeg bliver behandlet godt, så vil jeg det jo gerne. (Ung 7: 28.10)

Ung 7 er kommet i praktik i en butik, hvor vedkommende også håber på at kunne få et job efterfølgende. Citatet er dermed et godt billede på, at de unge i højere grad mestrer deres hverdag, hvis de står op til noget, de er motiveret for. Væsentligheden af at indsatsen i Rute 42 er bygget op omkring noget de unge brænder for, kommer også til udtryk i nedenstående citat. Her fortæller en ung om, at det ville have været tidsspilde bare at starte op på en uddannelse, da det ikke er noget der er motiverende for denne unge:

Jeg har aldrig vidst, hvad jeg ville. Det er også derfor jeg ikke er kommet i gang med noget. Jeg kunne sagtens starte på en skole på et tidspunkt, men det ville ikke have været motiverende for mig, fordi jeg ikke ved om det er noget jeg har lyst til. Og så vil det bare være spild af tid. (Ung 2: 10.15)

Ung 2 var mere motiveret for at gå efter et arbejde, hvorfor indsatsen i Rute 42 også stræbte mod dette mål. Dette medførte at Ung 2 fandt sin egen praktikplads, som efterfølgende førte til en ansættelse.

Ud fra interviewene med de unge er der således, noget der tyder på, at antagelserne omkring motivation i programteorien, også er foregået i det praktiske arbejde med de unge, og at det har haft en positiv virkning for dem. En antagelse som ligeledes bakkes op af de inddragede undersøgelser.

Inddrage og give ansvar

En anden væsentlig moderator, der blev fundet i konstruktionen af programteorien, var, at de unge skulle inddrages og gives ansvar for deres eget forløb for at motivere dem. Her nævnte rådgiverne

blandt andet, at de i deres arbejde med de unge lader dem sætte dagsordenen og giver dem tilpas med ansvar, så de unge føler, at de selv er med til at forme og strukturere deres eget forløb i Rute 42. Den positive virkning ved at inddrage de unge bliver ligeledes nævnt i Cabis kortlægning, hvor der argumenteres for, at det er nødvendigt at motivere deltagere gennem inddragelse, hvis der skal ske en udvikling hen mod at kunne gennemføre en uddannelse (Cabi 2014: 7). Denne pointe hænger således godt sammen med antagelserne hos Rute 42's medarbejdere.

I interviewene gav flere af de unge udtryk for, at de også oplevede at have været med til at bestemme forløbet i indsatsen, og at det havde haft en positiv virkning på dem:

Det som har gjort den største forskel for mig i Rute 42, er samarbejdet. Det at man føler, man er med i beslutningerne. Rådgiveren tager jo ingen beslutninger uden mig. Vi snakker om tingene, og bliver enige om, at det er sådan her vi gør det. (Ung 6: 11.45)

Det har betydet meget, at tingene har foregået i mit tempo, og at det har været mig, der har sagt til og fra. Jeg har sådan set styret det hele. Det har været en kæmpe hjælp, at der ikke har været noget pres. Før i tiden blev jeg ofte sendt ud i alt muligt af Jobcenteret, som jeg egentlig ikke var klar til, fordi de ikke lyttede til mig - ift. hvad jeg havde brug for. (Ung 3: 06.00)

Det har været af stor betydning for de unge, at de selv har kunne bestemme tempo og struktur på deres forløb. En tilgang som er væsentlig anderledes fra den, de tidligere har mødt i beskæftigelsessystemet, og som kan være en af grundene til, at mange af Rute 42's unge tidligere er hoppet fra diverse aktiveringstilbud. Grundet målgruppens kompleksitet er det nødvendigt, at de selv får lov at styre, hvor meget de kan holde til. I praksis kommer det bl.a. til udtryk ved, at de unge i Rute 42 selv er med til at strukturere deres praktikforløb. Det gælder både, hvor de vil i praktik, og hvor mange timer det skal være:

Min rådgiver har fortalt mig, at jeg skal finde tre forskellige steder, hvor jeg godt kunne tænke mig at komme i praktik. (Ung 5: 07.10)

Da jeg startede i praktik, kunne jeg selv bestemme, hvor mange timer jeg følte, at jeg kunne klare. Så startede vi med fire timer om ugen, hvor jeg allerede den første uge tænkte, at det er

for lidt. Så jeg øgede det faktisk selv, og min rådgiver gav mig lov til selv at styre det. (Ung 7: 09.10)

De unges medbestemmelse kommer ligeledes til udtryk, når de selv er med til at bestemme, hvor deres samtaler med rådgiveren, og projektpsykologen, skal foregå:

Når jeg har en aftale med psykologen, får jeg f.eks en SMS om morgenen, hvor der står, at vi har en aftale i dag, og hvor jeg bliver spurgt, om jeg kommer ind på Rute 42, eller om psykologen skal komme ud til mig. Så det er mig der kommer til at bestemme det, alt efter hvad dagsformen lige er. (Ung 1: 27.25)

En væsentlig pointe i konstruktionen af nærværende moderator var, at når de unge gives ansvar, måtte de ikke gives for meget ansvar, da dette kunne være for uoverskueligt for dem. Der var således tale om en balancegang, i måden rådgiverne skulle uddele ansvaret til de unge. Denne pointe stemmer således også overens med flere af de ovenstående citater, som netop viser, at de unge undervejs er blevet givet ansvar, men oftest i forholdsvis små beslutninger, som dog er af stor betydning for de unge. Det kommer bl.a. til udtryk, når de unge selv får lov at vælge praktikplads, og hvor mange timer de skal være der om ugen. Det kan ligeledes ses, når de unge selv får lov at vælge, om en samtale skal foregå hjemme hos dem selv eller på Rute 42. Det ansvar, de unge får tildelt, virker således til at komme i en tilpasset dosis, så de unge ikke oplever, at de får tildelt for meget ansvar og ikke selv kan træffe en beslutning.

Ud fra interviewene med de unge er der således noget, der tyder på, at deres oplevelser omkring det at blive inddraget og få ansvar, stemmer overens med medarbejdernes antagelser i programteorien. Det har vist, at det har en positiv virkning på de unge, når de oplever at blive inddraget i deres indsats og få ansvar.

Succesoplevelser

En anden moderator, der skulle aktivere de unges motivation, var, at de undervejs i indsatsen skulle opleve at få succesoplevelser. Succesoplevelserne skulle synliggøre de unges udvikling. Rådgiverne fortalte, at de i den forbindelse arbejdede med at bryde indsatsen ned i mindre dele for de unge, og på den måde opstille delmål undervejs i indsatsen.

I interviewene giver flere af de unge udtryk for, at de undervejs i forløbet har oplevet at få succesoplevelser. Det har været med til at give de unge en tro på sig selv:

I undervisningen får vi en række småopgaver, som gør at man får en masse små sejre. Det er jo mega lækkert. Hvis jeg har haft en god dag, så får jeg lige et skulderklap og får at vide, at det er skide godt gået. Vi får positiv respons hele tiden. (Ung 5: 10.40)

Der har været mange små sejre, i stedet for at man får nederlag hele tiden. Når man er sårbar, har man brug for at mærke, at der sker noget, og at man godt kan. Det kan være små ting og det kan være store ting. Det er rådgiveren god til at fremhæve. (Ung 6: 10.30)

Det er tydeligt at den positive respons, har en stor betydning for de unge. Som Ung 6 nævner, så er det specielt noget der er vigtigt for sårbare unge, hvor mange af dem måske har mistet troen på sig selv. Ved at have deltaget i Rute 42, gav flere af de unge ligeledes udtryk for, at det havde været med til at styrke deres selvtillid:

Jeg føler, at jeg er klar til at komme videre nu. Jeg er klar til at blive en af alle de andre, og komme ud og kæmpe for det. Før var jeg mere usikker på mig selv, og havde svært ved at komme ud blandt nye mennesker. Nu tror jeg på det. (Ung 6: 17.00)

Tiden i Rute 42 har givet mig mere selvværd og selvforståelse. (Ung 1: 12.40)

Hvis de unge igen begynder at tro på sig selv, kan det ligeledes være medvirkende til, at de i højere grad kan mestre deres hverdag. Som Ung 6 giver udtryk for, kan det således være medvirkende til, at de bliver klar til at tage næste skridt mod uddannelse.

Succesoplevelserne bliver grundlagt af rådgivernes evne til at bryde udviklingsforløbet ned for de unge. På den måde bliver de unge bevidste om de små sejre, de kan opnå i deres indsats. Disse sejre kommer til at fungere som skridt på vejen mod det endelige mål om uddannelse eller job. Rådgivernes arbejde med at bryde de unges udviklingsforløb ned kommer bl.a. til udtryk, når de opstiller forskellige mål for de unge, når de unge f.eks. deltager i undervisning eller i en virksomhedspraktik:

Da jeg startede på studenterkursus, var målet egentlig ikke at jeg skulle gennemføre. Målet var, at jeg skulle få en struktureret hverdag og noget socialt. (Ung 3: 30:00)

Rådgiveren kendte jo alle mine skavanker, så formålet med praktikken var at se, hvor meget jeg kunne holde til at arbejde, og hvad jeg gerne ville. (Ung 7: 30:50)

Flere af de unge har haft så mange nederlag at de ikke længere kan se de gode oplevelser. Men når rådgiverne tydeliggør diverse delmål for de unge, er det med til at skabe en bevidsthed hos dem om, at den aktivitet de deltager i, rent faktisk har flere forskellige formål. F.eks. fik Ung 7 at vide, at formålet med virksomhedspraktikken var, at den unge skulle blive afklaret. Ved at arbejde med delmål, øges chancen også for, at de unge undervejs i forløbet oplever succes. Bevidstheden om de forskellige delmål kan ligeledes være medvirkende til, at de unge arbejder mere målrettet for at leve op til disse mål. Antagelserne om den positive virkning ved at arbejde med delmål kan ligeledes genfindes i undersøgelsen "Hvad virker i indsatsen for ledige unge under 30 år?". I undersøgelsen argumenteres der bl.a. for, at arbejdet med delmål skaber grobund for succes, da de synliggør de små skridt, som i sidste ender bliver til større forandringer, og som derfor styrker de unges motivation (Marselisborg 2011: 12). Denne anbefaling bakkes ligeledes op af det Nordiske Ministerråds undersøgelse "Virksomheders indsats for udsatte unge", hvor det anbefales, at myndighedsaktørerne arbejder med opnåelige delmål ift. de unge, som der efterfølgende bliver fulgt op på (Nordisk Ministerråd 2013: 10). Anbefalingerne stemmer således overens med de unges oplevelser i Rute 42, når der arbejdes med at give de unge succesoplevelser.

Ud fra interviewene med de unge er der således noget, der tyder på, at de unge generelt oplever at få succesoplevelser i indsatsen, hvilket har en positiv virkning på dem. En antagelse som bakkes op af flere undersøgelser på området.

Opsamling

I testen af motivationsmekanismen, som blev foretaget pga. af interviews med de unge og anbefalinger fra andre eksisterende undersøgelser, blev der i høj grad levet op til antagelserne i programteorien. Det har en positiv virkning på de unge, at de motiveres i indsatsen. Motivationen skabes ved, at de unge inddrages og får ansvar, samt at de oplever succesoplevelser undervejs i indsatsen. Ud fra analysen af denne mekanisme er der derfor tale om, at Rute 42's programteori er blevet bestyrket.

7.2.4 Indgå på en uddannelse eller arbejdsplads under ordinære rammer

I arbejdet med programteorien blev der også fundet frem til mekanismen, at de unge skal indgå på en uddannelse eller arbejdsplads under ordinære rammer. I arbejdet med programteorien gav rådgiverne udtryk for, at det gør en stor forskel for de unges udvikling, når de bliver sat i virkelighedsnære situationer frem for blot at snakke om, hvordan man begår sig på en uddannelsesinstitution eller arbejdsplads. Derfor skulle der opstilles nogle rammer for de unge, som stemmer overens med de ordinære rammer, som de unge møder når de starter på uddannelse eller job. En af antagelserne i programteorien var blandt andet, at de unge i højere grad får en mere struktureret hverdag, hvis de får tildelt mere ansvar i deres aktiviteter, og oplever dem som meningsfulde, svarende til en rigtig arbejdsplads. I interviewene med de unge, bliver der ligeledes generelt givet udtryk for, at flere af dem har oplevet at få tildelt ansvar, mens de har været i praktik:

Mens jeg var i praktik, var der ikke andre til at tage dagvagten. Så de var meget afhængige af, at jeg kunne tage den, og lave det der skulle laves. (Ung 2: 25.30)

Jeg har meget ansvar i min praktik. Jeg står ofte kun sammen med én anden medarbejder i butikken. De er gode til at sige, at jeg skal sætte mig ned, hvis jeg ser for træt ud, men jeg føler, at jeg bliver behandlet som alle de andre. (Ung 7: 27.20)

De unge har oplevet, at der har været brug for deres arbejdskraft mens de har været i virksomhedspraktik, hvilket har medført, at de oplever reelle forpligtelser ift. at skulle stå op hver dag og passe butikken. Et forhold der kan være med til at hjælpe de unge med at få struktureret deres hverdag. Pointen om, at det har positive virkninger for de unge at indgå på en arbejdsplads under ordinære rammer, bliver bakket op i Cabis kortlægning, hvor der plæderes for, at når de unge sættes i autentiske uddannelsesmiljøer, så lettes overgangen også for de unge, når de en dag skal starte op på en ordinær uddannelse (Cabi 2014: 9). Denne tankegang stemmer således overens, med de antagelser medarbejderne har i Rute 42.

I interviewene med de unge kom det ligeledes frem, at de har fået forbedret deres sociale kompetencer, når de har deltaget i undervisning og været i en virksomhedspraktik:

Jeg har haft en rigtig god samvær med folk, mens jeg har været hernede. Folk er flinke og snakker, og er åbne. (Ung 5: 08.25)

Jeg er i praktik et sted, hvor der kommer nye mennesker hver dag, og jeg har det rigtig godt derinde socialt. Jeg føler, at jeg ligner mig selv nu, og har udviklet mig det sidste år. (Ung 7: 26.35)

Når de unge er blevet sat i situationer, hvor de interagerer med andre mennesker, har det givet dem nogle kompetencer ift. at kunne indgå i fællesskaber. Det er ligeledes i disse virkelighedsnære situationer, at de unge kan blive afklaret i forhold til, hvad de gerne vil lave efter indsatsen i Rute 42. Ung 7 giver i nedenstående citat udtryk for, at virksomhedspraktikken har været med til at afklare, at det er i den givne branche, at den unge gerne vil arbejde en dag:

Jeg er i praktik i en blomsterbutik nu. Det er noget jeg kan finde ud af og noget jeg rigtig gerne vil. (Ung 7: 13.10)

Antagelsen om at virksomhedspraktik kan være medvirkende til, at de unge bliver afklaret ift. job og uddannelse og ligeledes opnår kompetencer ift. at kunne indgå i fællesskaber, kommer ligeledes frem i Cabis kortlægning. I undersøgelsen argumenteres der bla. for, at de unge gennem en virksomhedspraktik, kan finde ud af om det pågældende brancheområde er noget for dem, og dermed også sætte nogle tanker i gang om, hvilke uddannelser der så er relevante, for at kunne få et job i den pågældende branche (Cabi 2014: 8).

Ud fra interviewene med de unge, og anbefalinger fra andre undersøgelser, er der således noget der tyder på, at det har en positiv virkning på de unge at bevæge sig under ordinære rammer ift. uddannelse og job.

Tage de unge ved hånden

En moderator, som blev opstillet i programteorien, som skulle være medvirkende til, at de unge kunne holde til at indgå på en uddannelse eller arbejdsplads under ordinære rammer, var, at rådgiverne skulle tage de unge ved hånden i denne proces. Denne moderator var særlig vigtig grundet de unges udfordringer med at indgå i uvante omgivelser. Denne udfordring blev ligeledes tydeliggjort af Ung 3:

Jeg tænker, at uddannelse er stresset og presset, i hvert fald ift. mig. Der er mange opgaver, eksamener, projekter og lektier, det er så uoverskueligt for mig. Jeg går død i det og klappen den går ned, og så kan jeg ingenting. (Ung 3: 18.10)

Ung 3 oplever at have et anspændt forhold til uddannelse, og har tydeligvis brug for støtte, hvis en uddannelse skal lykkes. Denne støtte har Ung 3 netop oplevet at få af sin rådgiver, da den unge forsøgte at starte op på en uddannelse:

Da jeg skulle starte på uddannelsen, havde min rådgiver meget kontakt med uddannelsesinstitutionen, så jeg blev skrevet op til de rette kurser osv. Min rådgiver stod også på stand by, mens jeg var der, fordi det jo var 37 timer om ugen, hvilket er meget for mig og det har jeg ikke prøvet i mange år. Så rådgiveren kom nogle gange ud og snakkede med mig i pauserne, fordi det var hårdt. Og ellers har jeg bare kunne ringe til min rådgiver, hvis der var noget. På det første kursus jeg skulle have, kørte rådgiveren mig også derud, og hentede mig igen. (Ung 3: 16.00)

Ovenstående citat giver et klart billede af, at rådgiveren har taget den unge ved hånden gennem hele processen og været til rådighed for den unge, når der har været behov for det. Samme oplevelse har flere af de andre unge også haft i Rute 42, når de f.eks. er startet op i en virksomhedspraktik:

Min rådgiver har haft nogle møder på praktikstedet for at høre, hvordan det går. Det er bare for at høre, hvordan det går med timetallet og sådan noget. Rådgiver spørger ind til antal timer, men blander sig ikke. Rådgiveren er god til at se, hvis jeg kører i for højt et tempo. (Ung 7: 28.20)

Mens jeg var i praktik, var min rådgiver nede engang imellem for at se, hvordan det gik. (Ung 2: 11.25)

De unge oplever det således som positivt, når rådgiverne følger op på dem, og sikrer at de ikke bliver overbelastet i deres aktivitet. Denne tilgang til de unge, anbefales ligeledes i undersøgelsen "Virksomheders indsats for udsatte unge", som anbefaler, at den unges myndighedsperson løbende

møder op på den pågældende arbejdsplads, og følger op på den unge (Nordisk Ministerråd 2013: 11-12).

Ud fra interviewene med de unge, samt ovenstående undersøgelse, er der således noget der tyder på, at det har en positiv virkning på de unge, at de bliver taget ved hånden i de svære overgange der er, når de skal deltage i undervisning eller i en virksomhedspraktik.

Opsamling

På baggrund af interviewene med de unge, og inddragelse af anbefalinger fra andre undersøgelser, har det i analysen af denne mekanisme vist sig, at det har en positiv virkning på de unge at indgå på en uddannelse eller arbejdsplads under ordinære rammer. Det blev ligeledes vist, at mekanismen bliver aktiveret ved at rådgiverne tager de unge ved hånden i denne proces.

7.2.5 Fastholdelse

I opbygningen af programteorien blev der ligeledes opstillet en fastholdelsesmekanisme, som skal støtte de unge i udslusningsfasen. I denne mekanisme er antagelsen, at de unge har større sandsynlighed for at gennemføre det, de er udsluses til, fordi de støttes af rådgiverne i den svære overgangsfase. I interviewene med de unge blev der ligeledes lagt vægt på, at det har haft stor betydning for dem, at de kan have kontakt til deres rådgiver:

Det havde været træls, hvis jeg ikke kunne have kontakt til min rådgiver, da jeg stoppede hernede - især fordi jeg var i gang med nogle kurser. Det havde været hårdt, hvis jeg ikke havde haft nogen at kontakte imens. (Ung 3: 24.40)

Den unge i ovenstående citat beskriver, at kontakten til rådgiveren har hjulpet til at gennemføre nogle kurser, og at det ville have været hårdt, hvis der ikke havde været muligheden for kontakt til rådgiveren. At arbejdet med fastholdelse har en virkning på de unge, ift. ikke at hoppe fra, bliver ligeledes nævnt i undersøgelsen "Hvordan virker i aktiveringsindsatsen for unge kontanthjælpsmodtagere med problemer udover ledighed?". Her bliver der argumenteret for, at når projektarbejdere i overgangsfasen fastholder kontakten til de unge, medvirker det til at øge chancerne for, at de unge ikke falder fra (Bredgaard & Hansen 2012: 87-88).

I CEFU's rapport anbefales det ligeledes, at arbejdet med fastholdelse kan styrkes, ved at øge det horisontale samarbejde mellem relevante institutioner og de professionelle aktører (Katznelson et al 2015: 118). For rådgiverne i Rute 42 vil det således være gavnligt at skabe et tæt samarbejde til f.eks. nogle af de uddannelsesinstitutioner de unge udsluses til. I undersøgelsen bliver det ligeledes anbefalet, at de unge skal understøttes i at bygge bro i overgangsfaser, og ligeledes at overgangsfaserne er så kort som muligt, således der ikke opstår pauser i deres udviklingsforløb (Katznelson et al 2015: 118).

Ud fra interviewene med de unge, samt inddragelse af andre undersøgelser, er der således noget der tyder på, at der foregår en fastholdelse i indsatsen, og at den har en positiv virkning på de unge.

Undgå afhængighed

I programteorien blev der fundet moderatoreren, undgå afhængighed, som skulle være med til at aktivere fastholdelsesmekanismen. Moderatorens antagelser går på, hvis de unge skal opleve en gnidningsfri overgang, må de ikke have et for tæt forhold til deres rådgiver. På den måde vil det være for svært for de unge at give slip på deres rådgiver, og de ender måske med at blive for uselvstændige og afhængige af rådgivers hjælp og vejledning. Derfor argumenterede medarbejderne for, at det var nødvendigt at arbejde med denne problematik i indsatsen. Det gør de bl.a. ved at tale med de unge om, at indsatsen i Rute 42 har en slutdato og at kontakten til rådgiveren derfor ikke kan vare ved. Dette skulle medføre, at de unge ikke blev for afhængige af dem.

I forhold til at forberede de unge på at de en dag skal videre fra Rute 42, tilkendegav flere af de unge, at det var et samtaleemne, de på et tidspunkt har haft med deres rådgiver. Det gør, at de unge er bevidste om situationen, hvilket giver dem mulighed for at forberede sig på det:

Jeg har ikke haft den store lyst, til at forlade dem herinde, så det har vi talt en del om, at det jo heller ikke sådan, at jeg bare bliver kastet ud i noget nyt. [...] De har forberedt mig på, at jeg skulle videre. Så det er ikke bare noget, der er kommet fra den ene dag til den anden. Så jeg har lige så stille gået og forberedt mig på det. (Ung 1: 31.30)

Selvom Ung 1 tydeligt ikke har lyst til at skulle forlade indsatsen, oplever vedkommende det heller ikke som nogen overraskelse, da rådgiveren har diskuteret scenariet med den unge. Selvom

overgangen til noget nyt, altid vil være svær for mange af indsatsen unge, bliver den dog søgt gjort lettere, når rådgiverne får italesat overgangen sammen med de unge. Selvom rådgiverne arbejder på at blødgøre overgangen, viser det sig i interviewene med de unge, at det er svært at undgå, at de unge ikke bliver for afhængige af deres rådgiver. Flere af de unge gav således udtryk for, at det bliver svært for dem, når de på et tidspunkt ikke kan have kontakt til deres rådgiver mere:

Jeg vil gerne i gang med en uddannelse nu, men jeg ved ikke rigtigt, for så mister jeg jo min rådgiver, så kan jeg ikke ringe til rådgiveren længere. Det er ærgerligt når man skal i gang med uddannelse, for det er blevet så godt et forhold.” (Ung 6: 06.10)

Det bliver hårdt ikke at skulle have min rådgiver mere. Vi har trods alt kendt hinanden i to år. (Ung 3: 25.45)

De unge i ovenstående citater giver således udtryk for, at have et meget tæt forhold til deres rådgiver. Ung 6 giver endda udtryk for, at det kan komme til at virke som en bremse, ift. at komme videre fra indsatsen. I forhold til teorien kan det diskuteres, at der her er tale om en mindre implementeringsfejl. Det skyldes, at selvom rådgiverne bevidst arbejder for at de unge ikke bliver for afhængige af dem, så virker det stadig til, at flere af de unge har svært ved at forholde sig til at skulle videre fra indsatsen. En pointe som ligeledes kom frem i opbygningen af programteorien, hvor både rådgivere og projektleder gav udtryk for, at det i praksis var svært at undgå, at de unge ikke blev for afhængige af deres rådgiver:

De unge må helst ikke blive for afhængige af os. De skal helst tænke på os som en lille parentes i deres liv, hvor vi egentlig ikke har haft nogen betydning for dem. De skal ikke tillægge relationen, og os, for meget betydning. Det er sindssygt svært, for det kommer de jo til. (Projektleder: 32.15)

Antagelserne om at de unge ikke må blive for afhængige af deres rådgiver, er således korrekte, idet interviewene med de unge viste, at de havde svært ved at skulle miste deres rådgiver. Implementeringsfejlen ligger derfor i, at de unge i indsatsen ikke giver udtryk for at have indfundet sig med denne tanke.

Uofficielt efterværn

Selvom der i ovenstående moderator blev fundet en implementeringsfejl, kan moderatoren i nærværende afsnit måske netop være medvirkende til, at de unge stadigvæk oplever at blive fastholdt. Det kommer af, at der i programteorien blev fundet et uofficielt efterværn i indsatsen. I interviewene med rådgiverne kunne der spores en udbredt holdning til, at de unge stadig har muligheden for at hente hjælp og vejledning hos dem, selvom de unge ikke længere officielt er en del af Rute 42. Rådgiverne er således åbne overfor, at de unge kan ringe til dem, hvis der er noget der brænder på.

Ud fra interviewene med de unge kunne det tydeligt spores, at der i indsatsen foregår et uofficielt efterværn, når de unge udsluses. Flere af de unge der er udsluset fra Rute 42, har således fortsat kontakt til deres rådgiver:

Indtil jeg får den nye sagsbehandler, har jeg stadig kontakt med min rådgiver, selvom jeg egentlig ikke er tilknyttet hernede længere. (Ung 3: 24.00)

Da min rådgiver fortalte mig, at jeg ikke længere skulle være tilknyttet Rute 42, sagde rådgiveren at jeg altid kunne ringe, hvis der var noget, som den nye sagsbehandler ikke kunne svare på. Min rådgiver ved, at jeg har det svært med nye mennesker, så derfor må jeg stadig gerne ringe. (Ung 7: 02.30)

Rådgiverne i Rute 42 står således stadig til rådighed for de unge, når de møder udfordringer, selvom de er udsluset fra indsatsen. Det sker f.eks. når Ung 7 i det ovenstående citat har brug for støtte til at kunne indgå i nye fællesskaber. Gennem interviewene med de unge kan det spores, at deres kontakt med rådgiveren efter udslusning, er noget der bliver aftalt på forhånd, hvor de har en samtale med deres rådgiver om, hvad der skal ske:

Jeg har snakket med min rådgiver om, hvad der skal ske når jeg er færdig her i Rute 42. Jeg fortalte rådgiveren, at jeg synes, det ville være svært. Så der fortalte rådgiveren mig, at jeg ikke bare bliver sluppet. Selvom rådgiveren ikke får penge for det, vil min rådgiver stadig ringe og spørge, hvordan det går. Så er det jo af ren interesse. (Ung 6: 25.00)

En samtale om uofficiel kontakt med de unge, giver dem en tryghed af, at de ikke bare bliver sluppet helt. Ved at vide de har den livslinje, og fortsat føler at de bliver fastholdt efter endt indsats i Rute 42, kan det være med til at øge chancerne for, at de f.eks. ikke dropper ud af den uddannelse, eller indsats, de starter op på. En pointe som bakkes i virkningsevalueringen "Hvad virker i aktiveringsindsatsen?", hvor der bliver argumenteret for, at de unge netop fastholdes i uddannelse eller job, når medarbejderne står til rådighed efter udslusning, og ikke giver slip på de unge før de har klaret overgangen (Bredgaard et al 2011: 7).

Opsamling

Ved at teste fastholdelsesmekanismen ud fra interviewene med de unge, og andre undersøgelser, kom det frem, at de unge generelt føler sig fastholdt, hvilket primært skyldes at der i de unges udslusning foregår et uofficielt efterværn. Der blev dog sporet en mindre implementeringsfejl i programteorien, da det viste sig at være en svær opgave, at undgå at de unge ikke bliver for afhængige af deres rådgiver. På trods af implementeringsfejlen, blev de unge dog bedre rustet ift. udslusningen fra Rute 42, når rådgiverne fik snakket med de unge om det. Overordnet må det således konstateres, at analysen af denne mekanisme også delvist har bestyrket programteorien.

8 Yderligere refleksioner over Rute 42's programteori

I det nedenstående vil der foregå en diskussion af yderligere refleksioner, der kom frem under evalueringen af Rute 42's indsats.

8.1 Modstridende tilgange i indsatsen

I konstruktionen af Rute 42's programteori blev det tydeliggjort, at noget af det helt unikke ved indsatsen, er rådgivernes måde at arbejde på for at få skabt en relation til de unge. I relationsdannelsen skal rådgiverne arbejde på, at få knyttet et tæt bånd til de unge, således at de unge oplever tryghed og tillid ift. deres rådgiver. En opgave som bl.a. muliggøres ved, at rådgiverne har omkring et år - og nogle gange mere - til at komme tæt ind på livet af de unge. I interviewene med medarbejderne nævnte flere af dem specifikt, at de arbejdede med "relationsdannelse", hvorfor det kan indikeres, at det er en bevidst strategisk tilgang overfor de unge. Det sætter derfor krav til indsatsen rådgivere om, at de har evnen til at arbejde med relationsdannelse. En pointe som ligeledes understreges af en af rådgiverne selv:

For mig er den vigtigste kompetence evnen til relationsdannelse, ift. os rådgivere. Hvis du ikke har evnen til relationsdannelse, med de her unge mennesker, så har du intet at bidrage med her. (Rådgiver 3: 3.40)

I testen af programteorien viste det sig også, at arbejdet med relationsdannelse har en enorm betydning for de unge. Analysen viste således, at rådgiverne er lykkedes med at få dannet en tæt relation til de unge.

En anden væsentlig tilgang, som blev tydeliggjort i arbejdet med programteorien, var at rådgiverne bevidst arbejder med den problemstilling, at de unge deltagere ikke må blive for afhængige af dem. En tilgang der skulle foregå som en slags sikkerhedsordning, så de unge ikke går helt ned, når de på et tidspunkt skal udsluses fra Rute 42, og dermed forlade deres rådgiver. Det blev fundet, at rådgiverne arbejder med forskellige strategier for at komme problemstillingen i møde. De havde bl.a. samtaler med de unge, hvor de gjorde det klart, at de en dag skulle videre fra Rute 42 og dermed give slip på rådgiveren. I testen af Rute 42's programteori, viste det sig dog svært at opfylde, hvilket også blev italesat af projektlederen:

De unge må helst ikke blive for afhængige af os. De skal helst tænke på os som en lille parentes i deres liv - hvor vi egentlig ikke har haft nogen betydning for dem. De skal ikke tillægge relationen og os for meget betydning. Det er sindssygt svært, for det kommer de jo til.
(Projektleder: 32.15)

Projektlederen understreger således tilgangen om, at de unge ikke må blive for afhængig af deres rådgiver, og at rådgiverne ikke må have en stor betydning for de unge. Denne pointe virker dog stik modsat i forhold til de unges oplevelser i indsatsen. Her kom det frem, at rådgiverne havde stor betydning for de unge. Det giver derfor også god mening, at projektlederen vedkender det som "sindssygt svært" at undgå, at de unge ikke kommer til at tillægge relationen til deres rådgiver for stor betydning.

Det virker derfor som to modstridende tilgange, når rådgiverne i Rute 42 både skal arbejde med relationsdannelse og få knyttet et tæt bånd til de unge, og på den anden side har til opgave at sørge for, at de unge ikke tillægger relationen til rådgiveren for stor betydning. På baggrund af testen af Rute 42's programteori, virker det også til at være en balancegang, som er svær at styre. Især fordi relationsdannelsen havde meget positive virkninger ift. de unge, og at de generelt oplevede at få et tæt forhold til deres rådgiver. Mange af indsatsens unge kommer fra dårlige sociale kår, hvor de ofte har manglet voksne rollemodeller og omsorgspersoner. En sådan person finder mange af de unge netop i Rute 42, hvor de møder en rådgiver, som lytter til dem og giver dem tryghed. For nogle unge bliver rådgiveren således deres primære omsorgsperson:

Jeg har nogle unge, hvor jeg er deres primære omsorgsperson. De er helt alene her i verden.
(Rådgiver 1: 13.50)

Når de endelig har fundet sådan en person, er det derfor også svært for mange af de unge at acceptere, at det ikke er en relation, der kan vare ved. Specielt fordi mange af de unge ikke har andre voksne at gå til. Dette faktum er derfor med til at besværliggøre arbejdet med, at de unge ikke skal lægge for stor betydning i relationen til rådgiveren.

Dilemmaet med at forene arbejdet med relationsdannelse, og at de unge ikke bliver afhængige af deres rådgiver, italesættes ligeledes af projektlederen, som netop påpeger, at der i indsatsen fokuseres mere på at få skabt relationen, end at få den afsluttet:

Jeg tror ikke det er godt for de unge, at de bliver fastholdt i en relation til os. Vi er meget optaget af, hvordan vi får skabt relationen, men tror jeg nogle gange vi burde fokusere mere på, hvordan vi får afsluttet relationen på en god måde, så de unge ikke bare ryger ned.
(Projektleder: 48.30)

Det er tydeligt at det er en problemstilling, de er bevidste om i indsatsen, men som der endnu ikke er fundet en effektiv løsning på. Problemstillingen er ikke unik for indsatsen i Rute 42, men italesættes ligeledes i CEFU's rapport "Hvem er de unge på kanten af det danske samfund?". Her gav de unge, som denne undersøgelse havde snakket med, udtryk for, at de følte sig svigtet og oplevede brud på tilliden, når de skulle udsluses eller visiteres videre, og dermed mistede kontakten til den professionelle, som de havde opbygget et tæt forhold til (Katznelson et al 2015: 82-87). Grundet de unges søgen efter voksne støttepersoner, blev det ofte et problem, at de unge tillagde for stor betydning i relationen til den professionelle:

Denne balance mellem de professionelles rolle som netop professionelle og ikke hverken venner eller forældre, bliver således konstant udfordret i mødet med de unges forventninger.
(Katznelson et al 2015: 82)

En forventning som bl.a. skabes via rådgivernes arbejde med relationsdannelse, som for mange af de her unge, kan forveksles med følelser der normalt er forbeholdt nære venner og familie:

Feltet er set fra den unges perspektiv præget af mærkbare ambivalenser. De møder voksne, der interesserer sig for dem, ringer hjem til dem, sender sms'er, nogen bliver hentet om morgenen, der laves morgenmad, tales om hverdagsfaglige emner som sport, kost etc. Disse samværsrutiner kan være helt afgørende og nødvendige for den unges videre forløb og trivsel, men låner samtidig sin aura og virkemidler fra privatlivets domæne og relationer."
(Katznelson et al 2015: 84)

Ovenstående pointe understreger således også ambivalens ved problemstillingen i nærværende diskussionsafsnit, ved at de unges relationsdannelse er af afgørende betydning for de unges indsats, men at den samtidig også er med til at skabe et bånd, som er svært for de unge at bryde. Det stiller

derfor store krav til rådgivernes arbejde med relationsdannelse, da de netop skal finde den rette balance, mellem deres rolle som professionel, og de unges syn og følelser omkring relationen.

8.2 Rute 42's tidsramme

I analysen kom det frem, at tidsrammen i Rute 42 spiller en stor rolle ift. de unges udvikling. En faktor som blev oplevet særlig positiv af de unge, fordi mange af dem tidligere har oplevet at være i diverse beskæftigelsestilbud, hvor forløbene har været for pressede ift. deres behov. Det har netop været en af grundene til, at Rute 42's målgruppe ikke passer ind i den gængse beskæftigelsesindsats, men har behov for en individuel tilgang, hvor der er tid til at arbejde med deres komplekse udfordringer. Med de udfordringer nogle af Rute 42's deltagere har, giver det ikke mening, at der sker en overfokusering på at få de unge i uddannelse, da de har nogle grundlæggende behov, der skal tages højde for først:

Jeg har ikke tænkt så meget over uddannelse. Jeg har generelt ikke rigtigt haft lyst til livet, så jeg tænker ikke så langsigtet, når jeg ikke har det godt. Så det har jeg været lidt ligeglad med, fordi jeg har gået rundt i en tilstand, hvor at alting bare er ligemeget. Og der har min rådgiver været god til ikke at presse mig, men vist forståelse for, at sådan som jeg har det nu, giver det måske ikke så meget mening at snakke uddannelse. (Ung 1: 18.50)

Citatet med Ung 1 understreger pointen om, at det er nødvendigt med en lang tidsramme, hvis der skal være forhåbninger om, at den unge en dag kan tage et skridt videre mod uddannelse. Der skal være tid til at hjælpe sådan en ung med de grundlæggende trin, det kræver for at få livet og hverdagen til at fungere igen, og først herefter er det relevant at tænke i uddannelse og job. En pointe som ligeledes anbefales i CEFU's undersøgelse, hvor der argumenteres for nødvendigheden af en langvarig indsats, hvis unge med massive problemstillinger skal nå at opnå en forbedret livssituation (Katznelson et al 2015: 88).

Grundet Rute 42's ønske om at arbejde tværfagligt, og f.eks. hjælpe de unge til at få behandling til deres psykiske situation eller misbrug, kræver det ligeledes at der er en lang tidsramme at arbejde med. Flere af de unge udtrykte f.eks. frustration over de lange ventetider ift. at komme i psykiatrisk behandling (Ung 1: 12.15; Ung 2: 04:10). Og når den psykiatriske behandling er startet op, og det samme med misbrugsbehandling, er det oftest en lang proces, der sættes i gang. Pointen er ikke, at de unge skal færdiggøre deres behandling, mens de er i Rute 42, men det er en fordel, hvis de i det

mindste kan påbegynde den, således de kan få støtte af deres rådgiver og projektpsychologen. Et forhold der altså vil kræve at Rute 42's indsats foregår over en længere tidsperiode.

Rute 42 har en officiel målsætning om, at når de unge starter i rute 42, så skulle de gerne udsluses til et af indsatsens mål inden for et år:

De overordnede succeskriterier er fra tilbuddets start, at mindst 75% af de henviste unge inden for et år påbegynder en af tre nedenstående aktiviteter: Ordinær uddannelse, ordinær beskæftigelse, viderevisitering til et af Aalborg Kommunes øvrige tilbud under tilbudsviften (Rute 42 2014a: 1)

Denne officielle tidsramme stemmer ikke helt overens med Kontanthjælpsreformens vurdering af de aktivitetsparate unge, som jo er Rute 42's målgruppe. Her vurderes det nemlig, at de unge har behov for en indsats i længere tid end ca. et år:

Aktivitetsparate unge har behov for ekstra støtte og hjælp i længere tid end ca. 1 år, inden de kan påbegynde en uddannelse, som de kan gennemføre på almindelige vilkår. (STAR 2014: 2).

Tidsrammen i Rute 42 er dog ikke så fast, da flere af de interviewede unge havde været i indsatsen i over et år. Ud fra Rute 42's egne registerdata, kan det også aflæses, at halvdelen af de udslusede unge, har været tilknyttet indsatsen i længere tid end et år (egne beregninger pba. udslusningsdata). Ung 7, som har været en del af indsatsen i næsten to år, giver også udtryk for, at tiden har været passende:

Jeg har nok været her næsten to år, og det har været passende. (Ung 7: 05.15)

De positive virkninger ved beskæftigelsesindsatser med lange tidsrammer, blev ligeledes bakket op af undersøgelserne "Ikke-arbejdsmarkedsparede unge i Københavns Kommune" og "Hvem er de unge på kanten af det danske samfund?". Ud fra de unges komplekse udfordringer og indsatsen tværfaglige fokus, samt anbefalingerne fra ovenstående undersøgelser og Kontanthjælpsreformen, kan der således spores et stor behov for, at Rute 42 kan arbejde med en længerevarende tidsramme.

I forhold til Rute 42's målgruppe, kan der derfor spores et nødvendighed af, at de unge kan modtage en indsats, som varer i længere tid end et år. Der kan derfor stilles spørgsmål ved, om det er realistisk at Rute 42 har et officielt mål om, at de unge påbegynder et af slutmålene inden for et år. Ved at have en officiel grænse, bliver denne også synliggjort for de unge. Ung 1 giver f.eks. udtryk for at være bevidst om, at der eksisterer en grænse på et år:

Det har været rart, at jeg har kunne være her længe, og at de ikke bare sendte mig videre, da der var gået et år. (Ung 1: 23.45)

Risikoen ved at have en officiel grænse - som alligevel ikke er så fast - er at det potentielt kan skabe en stressfaktor hos de unge, eller at de måske ikke føler sig så velkomne i indsatsen, når de har krydset grænsen på et år. En situation som benævnes i CEFU's rapport, som plæderer for, at flere unge beskriver det som frygten for at ryge ud over en kant, når indsatsperioden udløber og de skal udsluses (Katznelson et al 2005: 99). Denne risiko kan rådgiverne selvfølgelig mindske ved at forklare de unge, at tidsrammen i Rute 42 ikke er så fast, og at indsatsen foregår i deres tempo. Men ikke desto mindre virker det formålsløst, at Rute 42 opstiller en officiel tidsgrænse, når mange af de unge har behov for en indsats, der måske varer op til to år. Et argument som ligeledes bliver bakket op i CEFU's rapport:

Det er ikke de klare målsætninger, der nødvendigvis er problematiske, men snarere at de unges varierende behov er svære at tilgodese, når der fastsættes en tidshorisont på eksempelvis seks måneder for en gruppe, der har behov for forskelligartet støtte, hvad angår tid såvel som indhold. (Katznelson et al 2015: 89)

Rapporten påpeger således problematikken i at fastsætte en tidshorisont, når de unge netop har varierende behov, og derfor behov for en individuel tilpasset tidsramme i indsatsen. En antagelse som Rute 42 også arbejder ud fra, men kun på trods af, at der bliver set bort fra den officielle tidsgrænse på et år.

I Rute 42's løse tilgang til indsatsens tidsramme er det dog væsentlig at være opmærksom på nogle punkter. Selvom der er sporet mange positive virkninger ved at arbejde med en længere tidshorisont, er det dog også væsentlig at være opmærksom på, at de unge heller ikke bliver for længe i indsatsen, og dermed ikke flytter sig særlig meget udviklingsmæssigt. Efter længere tid i

indsatsen føler de unge sig trygge ved at være i Rute 42, og derfor gav flere af dem også udtryk for, at de gerne ville fortsætte med at være i indsatsen. Men når de så blev spurgt ind til, hvad de ville få ud af at forblive i Rute 42, blev der ikke givet konkrete svar:

Hvis jeg selv kunne bestemme, var jeg nok blevet her. Men jeg ved ikke, hvor meget jeg ville rykke mig. Men det ville da være rart, at have det som man plejer. (Ung 1: 44.00)

Det er derfor en væsentlig opgave for rådgiverne, at vurdere, hvornår en ung har fået det ud af Rute 42, som er muligt ift. den enkelte unge, så den unge kan udsluses og fortsætte sin udvikling. De unges forløb i Rute 42 må derfor ikke blive unødigt langt, uden at der er grundlag herfor.

Med Rute 42's fleksible tidsramme, er det dog også væsentligt at nævne de potentielle ulemper der kan være, hvis indsatsen på den anden side bliver for kort. Her vil der blive gennemgået et eksempel med Ung 2, som blev udsluset fra Rute 42, uden at have opnået nogle af de grundlæggende kompetencer, som indsatsen kan give. Ung 2 fandt et arbejde i en butik, og blev udsluset fra Rute 42. Den unge havde et billede af, at det eneste Rute 42 kunne bidrage med, var at få folk i arbejde. Så da den unge havde fundet sig et job, var der ikke mere indsatsen kunne tilbyde:

Jeg stoppede i Rute 42, fordi jeg fik et job. Og så kan jeg jo ikke bruge indsatsen til noget. Så får jeg jo bare en almindelig sagsbehandler. Fordi rådgiveren her kan jo ikke hjælpe mig med mere. Rådgiveren har jo fået mig i job. Så det vil bare være spild af rådgiverens tid. (Ung 2: 19.00)

I den videre snak om den unges arbejde, og nuværende situation, kom det ellers frem, at der var nogle kompetencer, som den unge vil have haft gavn af at have tillært i Rute 42. Ung 2 har f.eks. svært ved at socialisere med kunderne i sit nye job:

Det sværeste er at socialisere med kunderne, altså snakke om ingenting. Det har jeg svært ved. (Ung 2: 12.30)

Denne kompetence kunne bl.a. være øvet ved at deltage i Rute 42's undervisningsforløb eller virksomhedspraktik, hvor de unge placeres i virkelighedsnære situationer, hvor de kan øve sig i at interagere med andre. I samtalen med Ung 2 virker det heller ikke til, at der er fundet ind til den

unges indre motivation, for på den måde at kunne finde frem til et langsigtet mål i samarbejde med rådgiveren. Ung 2 har således ikke et fremtidigt mål, men ved at det i hvert fald ikke er i den branche, den unge er i nu:

Jeg ved ikke, hvad jeg vil være. Jeg tager det bare som det kommer. Jeg tror ikke jeg ønsker at blive i den branche, jeg er i nu. (Ung 2: 14.25)

Dette forhold kan derfor også være medvirkende til, at den unge ikke har fået tilstrækkelig med viden om de mange forskellige uddannelsesmuligheder der findes, og derfor heller ikke føler sig klar til at påbegynde en uddannelse:

Jeg har overvejet uddannelse, men jeg er ikke klar til det endnu. Jeg har svært ved at sidde stille. Det skal være noget, hvor jeg selv kan styre tempoet, men det ved jeg ikke om man kan. (Ung 2: 34.30)

Ovenstående skal anses som et eksempel på, hvad for tidligt udslusning kan føre til. Der er en risiko for at Ung 2 en dag støder på nogle udfordringer på baggrund af nogle manglende kompetencer. Nogle kompetencer som der ellers er mulighed for at kunne tillære sig i Rute 42's indsats. Eksemplet med den unge skal derfor ikke fremstå som en kritik af rådgivernes arbejde, da de ikke er herre over, hvornår en ung går ud og finder sig et arbejde. Pointen der skal frem er, at det ville være gavnligt for nogle unge, hvis rådgiverne kunne opmuntre dem til at fortsætte lidt længere i indsatsen, i stedet for at påbegynde et arbejde, hvis rådgiverne vurderer, at den unge kunne opnå nogle vigtige kompetencer ved at deltage i indsatsens aktiviteter. Pointen er værd at nævne, da 15 % af de unge som er blevet udsluset fra Rute 42, har modtaget mindre end et halvt års indsats (egne beregninger pba. udslusningsdata). Den korte tid i indsatsen kan potentielt føre til, at nogle af de unge aldrig opnår nogle af de grundlæggende kompetencer, som Rute 42 ellers har mulighed for at tillære dem, og som kan være medvirkende til at de måske falder tilbage til ledighed igen.

I forhold til Rute 42's indsats kan der således findes argumenter for, at både en for kort og for lang indsatslængde, kan have en negativ indflydelse på de unges udvikling. Det er dermed en fin balancegang der skal findes, i forhold til, hvornår en ung reelt er klar til at blive udsluset.

9 Konklusion

Nærværende evaluering har forsøgt at belyse et forholdsvis nyt område inden for aktiveringsindsatsen. Det drejer sig om indsatsen for aktivitetsparate unge, som er en gruppe, der kun har eksisteret siden Kontanthjælpsreformens ikrafttrædelse primo 2014. Der er fundet en del undersøgelser, der beskæftiger sig med, hvad der virker i indsatsen for ledige udsatte unge, men ikke nogen der specifikt omhandler gruppen af aktivitetsparate. Der kunne således spores et behov for viden om, hvad det er der virker i beskæftigelsesindsatsen for netop denne gruppe af unge. Denne pointe bakkes op af, at ungdomsarbejdsløsheden er vokset markant siden finanskrisens udbrud, og at det særligt er antallet af svage ledige, som har været stigende. Det er blandt disse svage unge, at vi finder gruppen af aktivitetsparate. Intentionen med nærværende undersøgelse var derfor, at undersøge en beskæftigelsesindsats for aktivitetsparate indefra, for at finde frem til de positive virkninger, en sådan indsats kan have for de aktivitetsparate unge. Formålet var derfor at afdække de virksomme mekanismer, som kan være medvirkende til, at de aktivitetsparate unge kommer i uddannelse eller job. For at afdække disse mekanismer, blev der foretaget en virkningsevaluering af Rute 42, som er en beskæftigelsesindsats for unge aktivitetsparate under Jobcenter Aalborg. Meningen med en virkningsevaluering er netop at undersøge, hvad der virker, for hvem, og under hvilke omstændigheder.

I analysen kom det frem at Rute 42 har en positiv virkning på de unge deltagere, da 72% af de udslusede unge, opfylder slutmålet om at påbegynde uddannelse, job eller anden beskæftigelsesindsat. Indsatsen har dermed gode resultater ift. at hjælpe ledige unge med komplekse udfordringer. Virkningsevalueringens styrke er, at den kan tage skridtet dybere, og søge at svare på, hvad det specifikt er der virker i Rute 42's indsats og hvordan det virker. Dette er sket ved at opbygge og realitetsteste Rute 42's programteori. I denne proces blev der fundet fem virksomme mekanismer, som skaber virkningen i indsatsen, når de aktiveres. I forhold til undersøgelsen teoretiske afsæt, er der således tale om, at moderatorerne aktiverer mekanismerne, og som derfor påvirker kausalforholdet mellem mekanismerne og effekten. De fem mekanismer, samt dertilhørende *moderatorer*, er:

- **Fleksibel tilpasning:** Aktiviteterne i Rute 42 er tilpasset de unges behov og tager hensyn til deres specifikke udfordringer. Dette bevirker bl.a. at de unge opnår viden om egne ressourcer og begrænsninger. Mekanismen aktiveres ved at der i indsatsen foregår en *tværfaglig indsats*, hvor særligt projektpsychologen spiller en stor rolle. Derudover er det nødvendigt at der er *tid* til at foretage den fleksible tilpasning.
- **Relationsdannelse:** Ved at skabe en tæt relation til de unge, får rådgiverne et unikt indblik i de unges udfordringer, som kan være medvirkende til at rådgiverne generelt kan hjælpe de unge til at kunne mestre hverdagen. Mekanismen aktiveres ved at rådgiverne har en *opsøgende og vedvarende uformel kontakt* til de unge, og ligeledes at rådgiverne er *lyttende og tilgængelige*.
- **Motivation:** Gennem relationsdannelsen får rådgiverne adgang til de behov, som motiverer de unge. Denne motivation kan rådgiverne bruge til at igangsætte aktiviteter, som kan give de unge afklaring ift. job eller uddannelse. Samtidig fremmer motivation de unges evne til at mestre hverdagen. Denne mekanisme aktiveres ved at de unge *inddrages og gives ansvar*, og ligeledes at de oplever *succesoplevelser* undervejs i deres indsats.
- **Indgå på en uddannelse eller arbejdsplads under ordinære rammer:** Rådgiverne forsøger at placere de unge i virkelighedsnære situationer, som giver de unge afklaring ift. valg af job og uddannelse. Yderligere lærer de unge at kunne begå sig i fællesskaber på en arbejdsplads eller uddannelsesinstitution. Mekanismen aktiveres ved at rådgiverne *tager de unge ved hånden*, når de placeres i virkelighedsnære situationer, og står til rådighed hvis der skulle opstå udfordringer.
- **Fastholdelse:** Ved at fastholde de unge i den svære overgangsfase, der opstår ved udslusning fra indsatsen, kan det være medvirkende til at de unge ikke dropper fra den eventuelle uddannelse, job eller indsats, som de er startet op på. Denne mekanisme aktiveres ved at de unge *undgår afhængighed* af deres rådgiver, og ligeledes at der foregår et *uofficielt efterværn* når de unge udsluses fra Rute 42.

Ovenstående mekanismer har således været med til at sikre, at Rute 42's målgruppe kunne opnå del- og slutmålene. I testen blev programteorien grundlæggende bestyrket, hvilket kommer af, at medarbejdernes antagelser om, hvad der virker i indsatsen, stemmer overens med de unge deltageres erfaringer med at være i Rute 42, og ligeledes, hvad andre undersøgelser anbefaler. Det blev derved indikeret, at der er foregået en korrekt implementering ift. at nå målene.

Selvom programteorien hovedsageligt blev bestyrket, blev der dog i testen fundet enkelte implementeringsfejl. Her blev det bl.a. fundet, at indsatsens antagelser om at rådgiverne altid skulle være tilgængelige for de unge, ikke holdt i praksis. De unge oplevede at rådgiverne var tilgængelige, men kun i arbejdstimerne. En anden implementeringsfejl blev fundet i fastholdelsesmekanismen, hvor antagelserne var, at rådgiverne kunne være med til at sikre de unges fastholdelse, hvis de aktivt arbejdede med at de ikke blev for afhængige af deres rådgiver. Testen viste dog, at flere af de unge havde store bekymringer over at skulle give slip på deres rådgiver.

Ud fra testen af Rute 42's programteori, blev der ligeledes foretaget yderligere refleksioner omkring indsatsen. Her blev der bl.a. diskuteret omkring dilemmaet ved både at arbejde med relationsdannelse, mellem rådgiver og den unge, og så samtidig arbejde at den unge ikke tillægger denne for meget betydning. Derudover blev der diskuteret omkring tidsrammen i Rute 42, og hvordan det stiller store krav til rådgiverne at finde den rette balance, ift. hvornår det er det rette tidspunkt at udsluse de unge.

10 Perspektivering af evalueringens resultater

I nærværende undersøgelse blev der indledningsvist argumenteret for, at der eksisterer knap med viden om, hvad der virker i indsatsen for de aktivitetsparate unge. Formålet med undersøgelsen var derfor at bidrage med nyttigt viden til dette aktiveringsområde. I overvejelserne om undersøgelsens eksterne validitet blev der bl.a. argumenteret for, at virkningsevalueringens resultater skulle kunne overføres til lignende beskæftigelsesindsatser, som har aktivitetsparate unge som målgruppe. En generalisering som særligt bliver muliggjort af virkningsevalueringens fokusering på mekanismer og moderatorer, som vil være oplagte at overføre til andre lignende indsatser. I forhold til denne tilgang til undersøgelsen, må analysens resultater derfor anses optimale. Det skyldes at det blev påvist, at Rute 42 har en positiv virkning for unge aktivitetsparate, og der blev fundet frem til nogle virksomme mekanismer, som blev testet, og som derfor er relevante ift. at perspektivere undersøgelsens resultater.

I programteorien blev der taget udgangspunkt i tre af Rute 42's hovedaktiviteter, og som ligeledes er gængse i mange beskæftigelsesindsatser for unge. Når Rute 42 afholder samtaler, undervisning eller opretter virksomhedspraktik, er det således ikke disse aktiviteter, der gør indsatsen særlig og unik. Det der gør Rute 42's indsats særlig, er den måde de arbejder med de forskellige aktiviteter på, og de betingelser som er til stede i denne proces. Derfor vil det være relevant for andre lignende indsatser, at skue til Rute 42's virksomme mekanismer og moderatorer, som nærværende undersøgelser netop har vist, har en stor betydning for de unges udvikling.

En af de væsentlige mekanismer der blev fundet i nærværende undersøgelse, og som vil være relevant for andre indsatser, er at alle aktiviteter, uanset hvilke, skal tilpasses til den enkelte unges behov. En betingelse for at det kan ske, er at der er mulighed for at arbejde med et langt tidsperspektiv. Derudover kræver det at rådgiverne besidder viden om de unges mange særlige udfordringer, for netop at kunne finde frem til de unges behov, og dermed tilrettelægge indsatsen herudfra. Det blev løst i Rute 42 ved at have en psykolog ansat på fuld tid, som netop kunne sparre med rådgiverne om de unges unikke behov og situation.

En anden særlig mekanisme i Rute 42's indsats, og som generelt havde stor betydning for indsatsen, var rådgivernes måde at arbejde med relationsdannelse. Mekanismen aktiveres ved rådgivernes tilgang til de unge, som både er insisterende og uformel. Rådgiverne opnår at få knyttet et tæt bånd til de unge, som er afgørende for de unges udvikling i indsatsen.

Samlet set bidrog konstruktionen og testen af Rute 42's programteori, en række overførbare mekanismer. Ved at generalisere resultaterne ud, er det dog væsentlig at være opmærksom på, at resultaterne i nærværende evaluering er fundet på baggrund af et single casestudie af Rute 42, hvilket kan gøre dem kontekstspecifikke. Men mange af de pointer der bliver fundet i testen af mekanismerne, blev dog ligeledes genfundet i den eksisterende litteratur på området, hvilket kan være med til at øge generaliserbarheden.

Litteraturliste

Aalborg Kommune (2015): *Ungestrategi 2015-17*. Aalborg Kommune

Albæk, E. (2001): *Vidensinteresser og de mange betydninger af evaluering*, i Dahler-Larsen, P. & Krogstrup, H.K.: Tendenser i evaluering. Odense Universitetsforlag

Albæk, E. & Rieper, O. (2001): *Evaluering i Danmark: Effektevaluering, monitorering og formativ evaluering*, i Dahler-Larsen, P. & Krogstrup, H.K.: Tendenser i evaluering. Odense Universitetsforlag

Antoft, R. & Salomonsen, H.H. (2007): *Håndværk og horisonter*. Syddansk Universitetsforlag

BM (2012): *Beskæftigelsesministerens beskæftigelsespolitiske mål for 2013*. Beskæftigelsesministeriet

BM (2013): *Aftale om en reform af kontanthjælpssystemet – flere i uddannelse og job*. Beskæftigelsesministeriet

BM (2014): *Udmelding af beskæftigelsespolitiske mål for 2015*. Beskæftigelsesministeriet

Beskæftigelsesudvalget (2014a): *Udskrift af beslutningsprotokollen*. Aalborg Kommune, 24.06.2014

Beskæftigelsesudvalget (2014b): *Udskrift af beslutningsprotokollen*. Aalborg Kommune, 28.10.2014

Bredgaard, T. Jørgensen, H.H. Madsen, R. Dahl, M.R. & Hansen, C. (2011): *Hvad virker i aktiveringsindsatsen?* Beskæftigelsesregion Nordjylland, FCE, Newinsight

Bredgaard, T. & Hansen, C (2012): *Hvordan virker i aktiveringsindsatsen for unge kontanthjælpsmodtagere med problemer udover ledighed?* Tidsskrift for arbejdsliv, 14 årg, nr 1

Bredgaard, T., Drejer, I. og Nielsen, K. (2015a): *Målopfyldeevaluering og effektevaluering i Evaluering af offentlig politik og administration*. Under udgivelse

Bredgaard, T., Salado-Rasmussen, J. og Sieling-Monas, S. (2015b): *Virkningsevaluering* i Evaluering af offentlig politik og administration. Under udgivelse

Bryman, A. (2008): *Social Research Methods*. Oxford University Press

Cabi (2014): *Kortlægning af eksisterende og relevante indsatser med job- og uddannelsesperspektiv for udsatte unge*. Cabiweb

Chen, H. T. (1990): *Theory-driven evaluations*. Sage Publications

Dahler-Larsen, P (2003): *Idegrundlaget bag virkningsevaluering*, i Dahler-Larsen, P. & Krogstrup, H.K. (2003): *Nye veje i evaluering*. systime Academic

Dahler-Larsen, P. (2013). *Evaluering af projekter: og andre ting, som ikke er ting*. Syddansk Universitetsforlag

Dahler-Larsen, P. & Krogstrup, H.K. (2003): *Nye veje i evaluering*. systime Academic

Dahler-Larsen, P. & Krogstrup, H.K. (2001): *Tendenser i evaluering*. Odense Universitetsforlag

Danmarks Statistik (2015): <http://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2013/2013-08-14-markant-stigning-i-antal-unge-paa-offentlig-forsoergelse.aspx>, set juni 2015

Dansk Socialrådgiverforening (2014): *Status på førtidspensions- og kontanthjælps-reformerne - en undersøgelse blandt socialrådgivere på jobcentre*. Dansk Socialrådgiverforening

Deloitte (2015): *Barrierer og udfordringer for tværgående indsats, styring og organisering* Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats. Deloitte

Flyvbjerg (2009): *Samfundsvidenskab som virker*. Akademisk Forlag

Funnell, S. C., & Rogers, P. J. (2011). *Purposeful program theory: effective use of theories of change and logic models* (Vol. 31). John Wiley & Sons

Jespersen, J. (2009): *Kritisk realisme – teori og praksis*, i Fuglsang, L. & Olsen, P. B.: Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne. Roskilde Universitetsforlag

Katznelson, N., Jørgensen, H.E.D. & Sørensen, N.U. (2015): *Hvem er de unge på kanten af det danske samfund?* Center for ungdomsforskning, Aalborg Universitetsforlag

Kongsgaard, L. T. (2014): *Multiteoretisk praksis i socialt arbejde*. Samfundslitteratur

Krogstrup, H.K. (2006). *Evalueringsmodeller*. Hans Reitzels Forlag

Krogstrup, H.K. (2011). *Kampen om evidens*. Hans Reitzels Forlag

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009): *Interview*. Hans Reitzels Forlag

LBK (2014): *Bekendtgørelse af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats*. LBK nr 990 af 12/09/2014

Marselisborg (2011): *Hvad virker i indsatsen for ledige unge under 30 år?* Marselisborg

New Insight (2008): *Ikke-arbejdsmarkedssparate unge i Københavns Kommune*. LBR Københavns Kommune

Nordisk Ministerråd (2013): *Virksomheders indsats for udsatte unge*. Nordisk Ministerråd

Nye veje mod job (2015): *Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats. Nye veje mod job – for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet*. Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats

OECD (2010): *Off to a Good Start? Jobs for Youth*. OECD Publishing

Pawson, R., & Tilley, N. (1997): *Realistic evaluation*. Sage

Pawson (2013): *The science of evaluation*. Sage

Pawson, R. & Santaella, A.M. (2012): *A realist diagnostic workshop*. Evaluation vol. 18 no. 2

Rute 42 (2014a): *Evaluering af Rute 42*. Rute 42, Bilag

Rute 42 (2014b): *Roller for rådgiver i Rute 42*. Rute 42, Bilag

Rute 42 (2015): *Progressionsmål bundet op på aktiviteter*. Rute 42, Bilag

Rossi, P.H. & Freeman, H.E. (1993): *Evaluation - A Systematic Approach*. Sage

Scriven, M. (1991): *Evaluation Thesaurus*. Sage

STAR (2014): *Visitation - uddannelseshjælpsmodtagere*. Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering

Togeby, M. (2001): *Effektevaluering og statistiske analyser*, i Dahler-Larsen, P. & Krogstrup, H.K.: *Tendenser i evaluering*. Odense Universitetsforlag

de Vaus, D. (2001): *Research Design in Social Research*. Sage Publications

Vedung, E. (2009). *Public policy and program evaluation*. Transaction Publishers

Vedung, E. (2010). *Four Waves of Evaluation*. Evaluation July 2010 vol. 16 no. 3 pp. 263-277